

TÁNC

m

ű

v

e

t

DANCEART

XXXIII.
évfolyam
2002. 4.

Ára: 400,- Ft
US\$ 10 / €12

VIRSKY
a Margitszigeten

X. Világsztárgála
az Operában

KÁNKÁN

A Budapesti Operettszínház bemutatója
2002. november 29.

balett- premierék

A Magyar Nemzeti Balett november 13-án az Erkel Színházban tartja az idei évad első bemutatóját. A háromrészes estet **Dohnányi Ernő**, a híres magyar zongoraművész és zeneszerző emlékének szentelték, **Hommage à Dohnányi** címmel.

Az első rész egy felújítás: **Seregi László** nagyszerű, világot járt egyrészes táncműve, a **Változatok egy gyermekdalra**, amely az azonos című Dohnányi-műre készült 1978-ban. A középső részben kerül sor a két premierre. Elsőként **Egerházi Attila** (aki a Pécsi Balett művészeti vezetője is) **Súlyos suhanások** című kompozícióját mutatják be, majd **Pártay Lilla**, a Kossuth-díjas balettművész-koreográfus táncművét láthatja a közönség, **Szimfonikus percek** címmel (Op.36).

Befejezőként **Harangozó Gyula** balettigazgató a társulat vidám hangulatú, s ezidáig viszonylag keveset játszott repertoárdarabját szerkesztette az esthez: **Jiří Kylian-Mozart: Hat tánc** című balettpersziiflázását.

Világpremiert tart **november 15-én a Pécsi Balett** a Pécsi Nemzeti Színház Kamaraszínházán. A balettigazgató **Keveházi Gábor** ezúttal nem kevesebbre vállalkozott, minthogy modern táncszínházra fogalmazza **Ken Kesey: Száll a kakukk fészkére** című regényét, amelyből már nemzetközi sikere-

ket elért film is készült. A speciális műszaki körülményeket és színpadtechnikát igénylő táncjáték **Kakukkfészek** címmel kerül a társulat repertoárjára.

A koreográfus két munkatársa: **Balikó Tamás** és a zeneszerző **Weber Kristóf**.

November 16-án a Győri Balett invitálja közönségét a Győri Nemzeti Színházba. Az estet teljes egészében egy német vendégkoreográ-

fus készítette: **Alexander Schneider-Rossmay**, aki három magyar zeneszerző művére egy-egy egyrészes táncművet komponált. Az est címe - stílusosan - **Magyar triptichon**. A zeneszerzők: **Bartók Béla, Kurtág György és Ligeti György**.

néptánc

Évadnyitó társulati ülését **szeptember 24-én** tartotta meg a **Honvéd Együttes**. A nagymúltú, többtagozatú társulat az idén sem mond le küldetéséről: kiemelt állami és ünnepi rendezvényeken évente 50 előadást tart, és 250 különböző előadással a magyar honvédség kulturális igényeit elégíti ki.

Eközben olyan előadásokat is szeretnének készíteni, amelyek a különböző részle-

gek együttműködését is lehetővé teszik.

Fontos, hogy a Honvéd Együttes a fiatalabb nemzedékek nevelését és szórakoztatását is céljának tekinti. A jövőben is szeretnék kamaraműsoraikkal minél éléményszerűbbé tenni az általános és középiskolák diákjai számára a történelem és az irodalom bizonyos tananyagainak oktatását.

Az egyes részlegek, köztük a **Honvéd Táncszínház - Novák Ferenc** művészeti igazgató vezetésével - világszínvonalú művészi munkát végez. Számos külföldi turnén - legutóbb Franciaországban - képviselték a magyar néptánc kultúrát.

Az újjáalakult **Hegedős Együttessel** közösen tervezett első bemutatójuk - 2003. januárjában - az **Országalma - Mátyás király és a cigánylány** című néptáncjáték, amely **Kárpáti Péter** nagyszerű darabjának táncos átírata.

***

A **Budapest Táncegyüttes - Zsuráfszki Zoltán** művészeti vezetésével - teljesen önálló művészeti tevékenységet folytat, de gazdálkodás és fenntartás szempontjából a Honvéd Együtteshez tartozik. A két táncár a jövőben - akárcsak a múltban - számos alkalommal lép együtt is színpadra.

A jelenlegi repertoár két ilyen produkciót is tartalmaz: a nagyszabású, képről képre szinte táncfolyammá növe kétrészes tánckoncert - **Dunarapszódia** címmel, illetve **A magyar tánc évszázadai** című összeállítást.

lindy hop

Janicsek Gábor, a Jumpers TSKE vezetője meghívására **október 8-10 között** Budapesten több helyszínen is sztepp-kurzust vezetett **Chezz Young (70), október 11-13. között pedig** lindy

hop-kurzust vezetett **Franky Manning (86)**, a swing koronázatlan királya. Manning New Yorkból, fia, Young, Las Vegasból érkezett Budapestre. Mindketten fáradhatatlanul, fantasztikus munkabírással, kitűnő erőnléttel tanítottak napi 5-6 órát. Itt-tartózkodásuk alatt esténként talk-show-n vettek részt. Az elegáns záróbulin sztepp-be-

mutatót is tartottak a workshop résztvevői, a közönség és a meghívott újságírók előtt.

balett-díj

A Philip Morris Magyarország **november 7-én** a Nemzeti Színházban adja át tizedik alkalommal a **Philip Morris Magyar Balettdíjat**. A díj művészeti tanácsának tagjai: **Jancsó Miklós, Presser Gábor, Eszenyi Enikő, Metzger Márta, Kiss János, Pataki András és Hajzer Gábor**. A művészeti tanács elnöke: **Seregi László**.

A díj külön érdekessége, hogy legelső alkalommal 1993 őszén lapunk III. operaházi galaestjén (a közelgő TÁNCPALETTA-gála elődjén) adták át. Ez a galaest akkor még a „Táncművészek a TÁNCMŰVÉSZET-ért” címet viselte.

Ugyanezen a gálán született meg lapunk saját díja, az „európaS Magyar Táncdíj”, amelyet - hogy a két díjat a szakma, a sajtó és a közönség össze ne téveszthesse egymással - szándékosan egy másik alkalommal, néhány hónappal később, 1994 áprilisában, a Tánc világnapján adtuk át először, szintén az Operaház színpadán.

magyarok — a nagyvilágban

Július 20-án és 21-én Rómában az **Estate Romana** (Római nyár) című rendezvény-sorozat részeként, a **Fontanestate** elnevezésű szabadtéri fesztiválon lépett fel a két kitűnő modern táncos: **Péntek Kata** és **Kovács Anita**, illetve **Péntek Csilla**, aki a program dramaturgiai és rendezői feladatait is felvállalta. A három táncnovellából álló program első részét (**Por, avagy „...álomban egy macska voltam és játszottam egymással”**) Karinthy Frigyes egyik novellája ihlette. A második rész egy táncot és prózát ötvöző performans volt, amelyben újonnan fordított Márai-versek és szövegek is elhangzottak. Címe: **Milyen furcsa, élttem...**

Harmadikként, a **Magamban** című szót **Péntek Kata** adta elő. Apró, finom mozdulatokkal érzékeltette a befeléfordulás és az elmágányosodás fázisait – a kitarukozástól való félelem arcatalanságát.

A rendezvény olasz közönsége értékelte és bensőséges ünneplésben részesítette a fiatal magyar művészek teljesítményét.

Érdekességként említjük meg, hogy **Péntek Kata**, aki óriási sikerrel tolmácsolta az 1996-os Mandarin-fesztiválon **A csodálatos mandarin Milloss Aurél**-féle verziójának Lány-szerépét, **december 1-jén** ismét fellép ugyanabban a darabban a Szegei Kortárs Balett jubileumi műsorában. A címszerepet ezúttal is (akárcsak az említett fesztiválon) e verzió legautentikusabb hazai képviselője: **Szakály György** alakítja.

A Stuttgarthoz kötődő „*Ballettschule L. & M.C. Nagy*” művészeti vezetői: a magyar **Nagy Mihály Gábor** és felesége: **Nagy Lia** áldozatos és kitarító munkával kezdték el iskola- és társulatteremtő munkájukat a hetvenes évek elejétől kezdve Németor-

szágban. (A hatvanas években még egymás mögött álltunk a rúdnál **Ákos Klára** balett-mesternő és **Jeszenszky Endre** balettmester óráin az elhíresült *Semmelweis utcai balettskolában* – A szerk.)

Növendékeikből még saját társulatot is sikerült kifejlesztetniük. Ezt a csapatot a TÁNCFÓRUM meghívására sikerrel mutatták be Budapesten is, a nyolcvanas évek elején a Thália Színházban.

Nagy Mihály Gábor & Nagy Lia

den-Württemberg tartomány kilenc helységében léptek fel az ottani balettskolák növendékeivel közösen, azonos előadásban, egy színpadon. A sorozatban természetesen Vaihingenre is sor került, ahol **március 9-én**, a Városi Csarnokban, Nagy Lia 95 balettnövendéke szerepelt a professzionális táncosokkal. A kis tanítványok életükben először táncoltak profikkal együtt egy színpadon!

Nagy Lia mesternő és kis tanítványai

Nagy Mihály 1997. augusztus 6-án elhunyt. Azóta Nagy Lia mesternő már csak az iskolát működteti. Ám az eredeti név és a logó megmaradt, és jelenleg is három stúdióban folyik az oktatás: kettőnek Stuttgartban, a harmadiknak az ahhoz közeli Vaihingenben van a székhelye. A mesternő, aki egy maga folytatja tovább mindazt, amit férjével addig közösen vitt véghez, mégsem veszített lelkesedéséből. Sőt, növendékeivel példaértékű új és érdemleges projektben is résztvett a közelmúltban.

Az idén tavasszal – **Mesebál (Märchenball)** címmel – az Orosz Nemzeti Balett szólótáncosai – a volt Bolsoj-szólólista, **Szergej Radcsenko** művészeti vezetésével – Ba-

erre az alkalomra betanulták a műsorban szereplő mesebalettek néhány, gyerekek számára koreografált részletét.

A Nemzeti Balett táncosai előzetesen Nagy Lia vaihingeni stúdiójában közösen próbáltak a balettnövendékekkel, akik még e jeles előadás előtt egy félórás külön bemutatót is tartottak az „1001 – éjszaka” című saját műsorukból.

Az együttműködés nem jöhetett volna létre anélkül az egyesület nélkül, amelyet a két magyar mester még 1982-ben hozott létre, és amelynek segítségével e húsz év alatt nem kevesebb, mint 27 táncost neveltek fel a professzionális balettszínpadoknak.

Nagy Lia jelenleg ismét intenzíven dolgozik. Mégpedig abból az alkalomból, hogy a „*Ballettschule L. & M.C. Nagy*” **november 17-én** ünnepli fennállásának 25 éves évfordulóját.

A jubileum alkalmából szívből gratulálunk!

új sztár — miamiban

Mikhail Ilyin, a 2000. évi New York-i Nemzetközi Balettverseny ezüstérmese, aki a Boston Ballet tagja volt Anna Marie Holmes igazgatósága alatt, nagy lépést tett előre művészi pályáján. Nemcsak bronzérmese lett a 2002-es Jackson-i Nemzetközi Balettversenynek, de az idei évadtól kezdve vezető szólistája is a **Miami City Ballet** társulatának. Tehetségét bizonyítja, hogy a balettigazgató **Edward Villella** a szólista státuszt egy évvel korábban ajánlotta fel a számára! Mikhail Ilyin az új programok valamennyikében részt vesz és a repertoár legtöbb vezető szerepét átveszi.

Kitüntetések augusztus 20-a alkalmából

Mádl Ferenc köztársasági elnök augusztus 20-a alkalmából – Medgyessy Péter miniszterelnök és Szili Katalin házelnök jelenlétében – állami kitüntetéseket nyújtott át a Parlamentben.

Mint beszédében hangsúlyozta: „Szent István országot épített. Szív, erő, tett egységében képes volt legyőzni ellenfeleit. Szent István mérce, tájékozódási pont, mert az európai gazdaság, kultúra intézményeinek viszonyait is integrálta a hazai körülményekhez” – fogalmazta meg a köztársasági elnök.

A magyar táncművészet jeles személyiségei közül ezúttal

Szönyi Nóra Liszt-díjas érdemes művész, a Magyar Táncművészeti Főiskola balettmestere kapta **A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje** kitüntetését.

* * *

Görgey Gábor kulturális minisztertől az alábbi táncművészek vehettek át kitüntetését:

A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje kitüntetésben *Galambos Tibor* táncművész-koreográfus részesült;

A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését

Fodor Antal Erkel-díjas kiváló művész és

Kováts Tibor Liszt-díjas balettművész, kiváló művész, a Magyar Táncművészeti Főiskola balettmestere vehette át. (1)

A Magyar Köztársaság Arany Érdemkereszt kitüntetésben ketten részesültek:

Erdélyi Tibor nyugalmazott koreográfus, művészeti vezető, néptáncoktató (2) és

Jezerniczky Sándor Liszt-díjas balettművész (3).

A szerkesztőség nevében gratulálunk és további eredményes munkát kívánunk!

Fotók: Kanyó Béla

A címdalon:
Cole Porter: Kánkán

A női főszerepben:
Szulák Andrea

Fotó:
Tumbász Hédi

Állandó munkatársak:

dr. Dienes Gedeon,
Falvai Károly,
Gelencsér Ágnes,
dr. Kaposi Edit,
Jálics Kinga,
Kálmán Tamás,
dr. Körtvélyes Géza,
Mátai Györgyi,
Lőrinc Katalin,
dr. Pór Anna,
Rollinger Károly,
Truppel Mariann,
Vadasi Tibor,
Wagner István

Külföldi tudósítók:

Hézső István (Hollandia),
Königer Miklós (Németország),
Nádasi Myrtil (Anglia),
Zalán Magda (Washington)

Állandó fotósok:

Kanyó Béla, Papp Dezső,
Rollinger Károly

Magyarország
első és egyetlen
önálló táncfolyóirata

Olvassa Ön is!

A kiadványban megjelent cikkek, fotók, grafikák a kiadó tulajdonát képezik. Átvételük, másolásuk, egyéb felhasználásuk egészében vagy részleteiben a kiadó hozzájárulása és engedélye nélkül nem lehetséges. A lap szerkezete és kialakítási koncepciója szerzői jogvédelem alatt áll.

Nemzeti Táncszínház

NOVEMBER-DECEMBER HAVI MŰSORA

Budapest I., Színház u. 1-3.

Várszínház

Bp. I. Színház u. 1-3

6. szerda, 19.00

Nagyapóék tánca / A helység kalapácsa

a Honvéd Együttes előadása
IFJÚSÁGI BÉRELET első ELŐADÁSA

7. csütörtök, 10.30 és 15.00

Lúdas Matyi

Honvéd Együttes előadása

TÁNCOS MESE BÉRELET I - II. - első előadása

8. péntek, 19.00

Isadora Duncan Nemzetközi Emlékfesztivál

- első nyilvános fellépésének

100. évfordulója alkalmából -

9. szombat, 19.00

Isadora Duncan Nemzetközi Emlékfesztivál

- első nyilvános fellépésének

100. évfordulója alkalmából -

10. vasárnap, 19.00

Isadora Duncan Nemzetközi Emlékfesztivál

- első nyilvános fellépésének

100. évfordulója alkalmából -

11. hétfő, 19.00

Romantikus házimuzsika Bachtól Schumannig

Semmelweis Vonósnégyes előadása

12. kedd, 19.00

Ezeregyév

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

13. szerda, 10.30 és 15.00

Holle anyó

a Budapest Táncszínház előadása

14. csütörtök, 19.00

Ég a lábam

Botafogó Együttes táncstje élő zenével,

majd táncitanítás és közös tánc

a fellépő művészekkel a **Galériában**

15. péntek, 19.00

Koncert / Homo Ludens

a Szegedi Kortárs Balett előadása

BALETT BÉRELET első ELŐADÁSA

16. szombat, 19.00

Ezeregyév

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

17. vasárnap, 19.00

Ezeregyév

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

18. hétfő, 19.00

Bartók - táncmű / A pokol színei

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

19. kedd, 19.00

Túl az vízen... (PREMIER) / A tizedik vőlegény

A 45 éves BM Duna Művészegyüttes

- Duna Táncműhely előadása

20. szerda, 19.00

Halál és a lányka / Boxed In

Hámor József és Fejes Ádám koreográfiái

21. csütörtök, 19.00

Madarak szárnyán

A Fáklya Horvát Művészegyüttes előadása

23. szombat, 10.30 és 15.00

Csipkerózsika

A Budapest Táncegyüttes előadása

17.00

Vasas szekereden...

A Vasas Művészegyüttes Alapítvány

55 éves jubileumi előadása

a Pesti Magyar Színházban

24. vasárnap, 10.30

Rökamesék

BM Duna Művészegyüttes előadása

TÁNCOS MESEBÉRELET - III. 1. előadása

19.00

Amazonok -Danaidák / A kézfogó

A 45 éves BM Duna Művészegyüttes

jubileumi előadása

25. hétfő, 19.00

Muskétások

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

26. kedd, 19.00

Muskétások

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

29. péntek, 19.00

Asszonyszeretem - asszonysors / Stabat Mater

Imre Zoltán koreográfiáinak felújítása

Eurodance Company előadása

PREMIER

30. szombat, 19.00

Asszonyszeretem - asszonysors / Stabat Mater

Imre Zoltán koreográfiáinak felújítása

Eurodance Company előadása

TÁNCBÉRELET 1. előadása

Refektórium

Bp. I. Színház u. 5-9.

5. kedd, 19.00

Wert király

Civil Negyed Táncszínház - Fehér Ferenc pro-

dukció

13. szerda, 19.00

Fekete zaj

A Miskolci Nemzeti Színház Táncszínházának

előadása

27. szerda, 19.00

Eros Thanatos

Dream Team Színház előadása

Várszínház

Bp. I. Színház u. 1-3.

1. vasárnap, 19.00

Klasszikus balett gyöngyszemei

Magyar Nemzeti Balett előadása

3. kedd, 10.30 és 15.00

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

4. szerda, 19.00

Pál utca

Lombik Társulat előadása

5. csütörtök, 19.00

Kék rapszódia / Wave laboratory (premier)

Budapest Táncszínház előadása

7. szombat, 15.00

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

19.00 - **Pál utca**

Lombik Társulat előadása

8. vasárnap, 10.30

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

19.00 - **Bartók / A pokol színei**

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

9. hétfő, 19.00

Magyar Hírlap - „Év embere” díjátadás

10. kedd, 15.00

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

11. szerda, 19.00

Muskétások

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

12. csütörtök, 10.30 és 15.00

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

TÁNCOS MESE BÉRELET III. második ELŐADÁSA

14. szombat, 15.00

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

15. vasárnap, 10.30

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

19.00 - **Ibusár**

Honvéd Táncszínház előadása

16. hétfő, 19.00

Ibusár

Honvéd Táncszínház előadása

17. kedd, 10.30 és 15.00

Betlehembe menjünk el...

A Bihari János Táncegyüttes előadása

Molnár Piroska közreműködésével

18. szerda, 19.00

Kafka (Várakozás) / Lakodalom

Bozsik Yvette Társulat előadása

20. péntek, 19.00

Ezeregyév

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

21. szombat, 19.00

Ezeregyév

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

22. vasárnap, 19.00

A klasszikus balett gyöngyszemei

Magyar Nemzeti Balett előadása

24. kedd, 14.00

Holle anyó

Budapest Táncszínház előadása

27. péntek, 19.00

Muskétások

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

28. szombat, 19.00

Paraszt-Decameron

BM Duna Művészegyüttes előadása

29. vasárnap, 19.00

Ezeregyév

ExperiDance - Román Sándor Táncársulata

30. hétfő, 10.30 és 15.00

Holle anyó

Budapest Táncszínház előadása

31. kedd, 20.00

Paraszt-Decameron

BM Duna Művészegyüttes előadása

Refektórium

Bp. I. Színház u. 5-9.

1. vasárnap, 19.00

Odüsszeusz visszatérése

a Budapesti Kamaraoopera előadása

12. csütörtök, 19.00

e-motion

Mándy Ildikó előadása

Isadora Duncan Nemzetközi Emlékfesztivál

**Isadora Duncan első nyilvános fellépésének
100. évfordulója alkalmából
– 2002. november 8–10.**

A Magyar Táncudományi Társaság és a Nemzeti Táncszínház 2002. november 8–10. között megrendezi az Isadora Duncan Nemzetközi Emlékfesztivált, Isadora Duncan első nyilvános szereplésének 100. évfordulója alkalmából.

A világon számtalan országban vannak Isadora Duncan-együttesek, akik Isadora Duncan zsenialitását folytatják a mai időknek megfelelően. Isadora Duncan megteremtett egy stílust, amelyből a modern irányzatok kifejlődtek.

A fesztiválra több külföldi együttest hívtunk meg az alábbi országokból: USA, Anglia, Oroszország, Csehország. Természetesen a külföldi

együttesek mellett fellépnek hazai együttesek is: a *Bozsik Yvette Társulat*, az *Orkesztika Mozdulatszínház*, a *Még 1 Mozdulatszínház*.

Az előadások mellett hazai és külföldi szakemberek vezetésével workshopokat, kurzusokat szervezünk, délutánonként pedig angol nyelvű szakmai konferencia kerül megrendezésre Isadora Duncan művészetéről.

A fesztivál helyszínei:

Nemzeti Táncszínház – Színházterem és Refektórium (1014 Budapest, Színház u. 1–3.)

Uránia Nemzeti Filmszínház (1072 Budapest, Rákóczi út 21.)

Dienes Gedeon

PROGRAM

November 8. péntek

11.00 • Uránia Nemzeti Filmszínház
**Megemlékezés • Dr. Dienes Gedeon
Lori Belilove és Peter Kurth (USA) előadása**
19.00 • Nemzeti Táncszínház
**Isadora Duncan Dance Group – London
Még 1 Mozdulatszínház – Budapest
Duncan Centre Konzervátor – Prága
Studia Artisticheskogo Dvizhenia – Moszkva**

November 9. szombat

18.00 • Nemzeti Táncszínház Refektórium
**Dance Studio of the Russian Peoples Friendship University
– Moszkva**
19.00 • Nemzeti Táncszínház
**Mary Sano and her Duncan Dancers – San Francisco
Bozsik Yvette Társulat – Budapest
Jeanne Bresciani • Isadora Duncan International Institute
– New York**

November 10. vasárnap

18.00 • Nemzeti Táncszínház Refektórium
Heptachor – Moszkva
19.00 • Nemzeti Táncszínház
**Lory Belilove & Company – New York
Orkesztika Mozdulatszínház – Budapest
Dances by Isadora – New York**

Héttorony fesztivál

2002. november 4–12.

A Héttorony szimbolikája századok óta, számos alkalommal feltűnt a magyar kultúrtörténetben, nagyjából azonos jelentéstartalommal. Ezért választottuk fesztiválunk elnevezésének ezt a jelképet. Számunkra a Kárpát-medence népi műveltsége jelenti azt a kincsét, amit a Héttorony rejt magában – Bécs, Kassa, Munkács, Brassó, Ujvidék, Zágráb és Maribor tornyai között.

A zene elválaszthatatlan a rítustól, mágiától, vallástól, szórákozástól, egyszóval az ünneptől. Ennek megfelelően két fajta alakult ki, a szakrális és világi zene. Mindkettőnek helye és ideje volt évezredekben keresztül. Sajnos, mára oda jutottunk, hogy mindenhol, mindenkor szól valamilyen silány változa-

ta, és jobbára agyomosásra használják. Magunk a Héttorony Fesztivállal azokhoz csatlakozunk, akik a magyarság, s a velünk együtt élő népek zenéjét ismét az ünnep magasára szeretnék emelni. Az, hogy kiadónk éppen most érkezett 10. születésnapjához, jó „ürügyként” szolgál egy rendszeresen visszatérő fesztiválsorozat elindításához. A rangos zenei és táncos eseményeken kívül arra is alkalmat teremtünk, hogy általunk meghívott neves személyiségek közvetlen kapcsolatba kerülhessenek az érdeklődő közönséggel.

Érezze jól magát minden kedves vendégünk az idei ünnepben. Szívemből kívánom!

Kiss Ferenc
művészeti igazgató

PROGRAM

November 4. hétfő – Hagyományok Háza
18.30: **Csoma Gergely moldvai fotókiállítása**

Megnyitja: Halász Péter

19.00: **„Serény magyaros” – moldvai est**

Róka Mihály (Trunk), Nyisztor Ilona (Pusztina), Hodorog András és Legedi László István (Klészse), Balogh Sándor és barátai, Kárpátia, Zurgó

November 5. kedd – Hagyományok Háza

19.00: **Polgár Lilla és a Gajdos Népzenei Együttes, az Agoston Béla Trió, valamint Szabó Zoltán és barátai koncertje**

November 6. szerda – Hagyományok Háza

19.00: **Az Egyszólam, a Kalamajka, Pisák András (Nagypalád, Kárpátalja), a Técsői Banda (Kárpátalja) hangversenye**

November 7. csütörtök – Vasas Együttes Székháza

18.00: **Elveszett Éden**

Beszélgetés művészekkel, szakemberekkel és szemtanúkkal a népi műveltségről, a kollektív emlékeztéről, a hagyomány mai szerepéről

20.00: **Vándorjelek – portréfilm Kiss Ferencről**

November 8. péntek – Hagyományok Háza

19.30: **Vándorjelek – 30 év dalai**

Kiss Ferenc és az Etnofon Zenei Társulás koncertje
Vendégek: Amadinda, Szokolay Dongó Balázs, Szvorák Kati, Auksz Éva, Palya Bea, Rémi Tünde, Novák Péter

November 9. szombat – Vasas Együttes Székháza

17.00: **Elveszett Éden**

Beszélgetés művészekkel, szakemberekkel és szemtanúkkal a népi műveltségről, a kollektív emlékeztéről, a hagyomány mai szerepéről

20.00: **Kobzos Kiss Tamás énekmondó és az Obudai Népzenei Iskola növendékeinek hangversenye**

22.00: **Táncház**

November 10. vasárnap – Marcibányi Téri Művelődési Központ

10.00: **Gyermektáncház**

11.00: **Kiss Ferenc–Mosóczy István: Hófehérke**
Zenés-táncos mesejáték gyermekeknek, a Gödöllői Táncegyüttes Táncszínháza előadásában

November 12. kedd – Hagyományok Háza

19.00: **A tánc igézete – kortárs néptánc Kiss Ferenc zenéire**
Közreműködnek: a Bihari, a Vasas, a Válaszút, a Honvéd, a Budapest és a BM Duna Művészegyüttes táncosai, valamint Zsuráfszki Zoltán, Juhász Zsolt, Bonifert Katalin, Galagonya Miklós és Mihály József

Brassói pályaudvar

A brassói pályaudvar – mint a pályaudvarok általában – monumentális kohóként működött. Gyűjtőhelye volt a nagyvárosi szemétnak, a leobbant szocialista kultúrának, illetve kulturálatlanságnak, ugyanakkor a csillogó erdélyi sokszínűségnek, a közép-európai népművészetnek is.

Az élményekből produkció született: a *Brassói pályaudvar* című műsor, amely a 2001. évi Budapesti Őszi Fesztiválon nagy sikert aratott.

A budapesti Kelenföldi Pályaudvaron bemutatott előadás nem hagyományos színház, hanem happening. Olyan akció, amelyben a közönség nem csupán kirekesztett nézője, hanem résztvevője, aktív alanya a történéseknek. Az előadó együttesek körében megtalálhatók a legkiválóbb hazai népművészeti együttesek, és olyan Magyarországon is jól ismert parasztelőadók, mint a Szászcsávási zenekar, Zerkula János és Fikó Regina.

Az egyszeri és megismételhetetlen előadás célja: felmutatni az emberiség kulturális örökségét jelentő, de sajnos az utóbbi években rohamosan pusztuló multikulturális csodát: Erdélyt.

A kiemelkedő siker és a nagy érdeklődés miatt a produkciót ismét bemutatjuk, november 9-én és 10-én, a tavalyi helyszínen, Budapesten, a Kelenföldi Pályaudvaron.

Diószegi László

„Az ideális táncosnő”

Kiállítás a Ludwig Múzeumban

A budai Ludwig Múzeum megnyitása óta a Királyi Palotában, a Magyar Nemzeti Galéria és az Országos Széchényi Könyvtár méltóság-teljes anyagai mellett, a kortárs művészek méltóság helyett izgalommal szolgáló nagy neveihez szoktatja a magyar érdeklődőket.

Szeptember 17. és október 20. között furcsa „kiállítás” volt látható a Szent György téri termek egyikében, az első emeleti legkisebben. Két skandalumszágú fiatal holland nő, az Amszterdamban élő Raeven *ikerpár* legújabb akcióját nézhették meg azon kevesek, akik tudtak róla. A „kiállításnak” nem volt valami nagy sajtója.

Az idézőjel annak szól, hogy nehéz eldönteni, valóban rászolgál-e a belépővel szemközti falra kivetített két videófilmkocka és a bejárat mellé felfüggesztett, bekeretezett két füzetlapszerűség a múzeum és galériák rendezvényeit jelölő elnevezésre.

A filmkockák az ikreket mutatják – úgy tetszik, az egyik neve L., a másiké A. – életnagyságban, táncosnők próbatrikójában, majdnem mozdulatlanul. Jó pár percig kell türelmesen állnia a nézőnek, amíg az egyik vagy másik lány megrebbenti szempilláját vagy enyhén módosít pózán. Vagyis elárulódik, hogy nem fotót látunk, hanem videóklipeket két egymáshoz minden porcikájában nemcsak hasonló, de megkockáztatnám: azonos lányról, balettórák egyik-másik elemi pozíciójába meredve.

Az egyik bekeretezett füzetlap gépelt, a másik kézírásos, nehezen kislabilázható. Az ikrek testének adatait jegyzik fel, és kommentálják az írások. Mellbőség, nyakbőség, lábikra, comb, boka kerülete, testmagas-

ság, kar hossza könyöktől csuklóig stb., stb. A bejárat mellett egy asztalkán még található egy sokszorosított tájékoztató a Ludwig Múzeum fejlődéséről. Ebből tudható meg a „kiállítás” címe – A TERMÉSZET VÁLASZTÁSA – és tudható meg egy és más a „kiállított” anyagról, vagyis az L. A. Raeven nevű ikerpár életéről és munkásságáról.

„Nagy feltűnést keltő akcióikhoz és projektjeikhez hasonlóan” került sor a Ludwig múzeumbeli feltűnésükre. Az anyagot, tudatja a nézővel a tájékoztató, az ikrek nálunk, Budapesten készítették.

1971-ben születtek, tehát túl vannak a harmincon, de az életnagyságú, fotómerev filmkockákon olyan nyiszlettek, minden női formát nélkülözők, hogy felekorú iskoláslánykáknak tetszenek. Az azonban már nem igaz, hogy „extrém, csontvázszerű” testalkatuk lenne. Vitathatatlan viszont, hogy ezzel a gyerekesen érdektelen testalkattal sikerült olyan médiaszárokat formálniuk magukból, mint amilyené jól megrajzolt keblei tették az olasz parlamentbe bekerült pornócsillag Cicciolinát.

Állítólag „végtelenen lesoványítottak” – tehát nem így születtek, ilyenre ették, még inkább nem ették magukat! Formájukat a média és a divatipar segítségével „standarddá tették”. Az ikrek azt vallják, hogy nem anorexiás betegek, sőt sokat szenvednek-szenvedtek az emberi előítéletek miatt attól, hogy sokan az ő soványságukat drogozásnak, ilyen-olyan pszichikai, fizikai rendelkezésnek tulajdonítják. És azt is vallják, hogy a fizikumukat „önálló műalkotás-ként kezelve”, „a divatvilág kegyetlen terrorjától függetlenül” magukat saját elhatározásukból jutottak el „az

önpusztítás önkényességéig”. A tájékoztató szereplő... mijük is? ars poeticájuk? így szól: „Kötelező, sikeresnek lenned, nem engedheted meg magadnak, hogy vesztess légy, és ez az a dolog, amit minden munkánkban bírálunk.”

Bevallom, nem értem a „kiállítást”, sem az ikrek vagy az őket manipulálók logikáját. Azért soványítja magát a két holland fiatal nő, mert felháborítja, hogy a média „kegyetlenül, cinikusan manipulálja” a nyugati világ fiatal nőit az egészségre ártalmas soványságba? De hiszen mivel, ha nem ezzel fozkazzák ők maguk a kegyetlen és cinikus manipulációt?! A logikát nálam nagyobb fők sem érthették. Mert – olvashatni a „kiállítás” tájékoztatójában, – a Raeven-lányok Unlimited #3 című, az „Ideális egyén” megtalálásán fáradozó amszterdami, illetve leeds-i projektjük során hirtétést akartak közzé tétetni a londoni Guardian hasábjain, saját méreteiket, életmódjukat, szokásaikat adva meg kritériumként. A nagy napilap szerkesztősége azonban ezeket annyira szélsőségeseknek ítélte, hogy visszautasította a hirtetés leközlését.

Ám, ami nem tettett a Guardiannak, az nem zavarta a Ludwig Múzeumot. A holland Raeven-ikrek Budapesten realizált legújabb videóprojektje „a balett világába vezet, az ideális táncosnőalkat kutatásával”.

Én, a szakmát csak peremén súrolgató tánckedvelő, táncról és táncosokról időnként írogató csak azt jegyzem meg halkan, hogy ideális alkat ide vagy oda, lábuk, karuk szemre érdektelen, sőt mi több, csúnyácska, rüsztyük pedig, minden baletina legnagyobb éke és büszkesége, ívetlenségében egyenesen ronda.

Zalán Magda

Kedves Táncpedagógusok! Tisztelt Iskolaigazgatók! Tisztelt Művelődési Ház-Igazgatók!

A 2002/2003-es tanévben a TÁNCMŰVÉSZET szeretné még pezsgőbbé tenni a hazai táncéletet!

A vezető nyugat-európai és amerikai szakmagazinok példáját továbbfejlesztve – a TÁNCMŰVÉSZET szeretné összegyűjteni és ágazatonként, minden egyes lapszámban, állandó rendszerességgel közzétenni az ország területén működő balett-, néptánc-, társastánc- és modern tánc-stúdiók, a táncot oktató művészeti iskolák, valamint a művelődési házakban vagy más kulturális centrumokban működő táncklubok lényeges adatait

a) egy **Országos Szakmai Címjegyzékben** és b) esztétikus **hirdetések** formájában.

Tehát egyrészt egy szakmai címlistában való részvételt kínálunk Önöknek, másrészt olyan megjelenést, amely az Önök által vezetett intézmény arculatáról máris sokat elárul!

Ezt a két kiadói szolgáltatást – a mai piacorientált körülmények között –, természetesen nem nyújthatjuk ingyen. De – a közös célt szem előtt tartva –, valamennyi intézménynek igen kedvező áron, **speciális szakmai kedvezményel (!)** szeretnénk biztosítani.

Mi vállaljuk, hogy

- az Ön(ök) által kitöltött s szerkesztőségünkbe elküldött egy-egy ADATLAP alapján
  - a) az Ön(ök) adatait elhelyezzük a címjegyzékben,
  - b) elkészítjük hirdetéseiket (amelyben – ha elküldik –, megjelenhet az Ön(ök) logója, városuk címere, emblémája stb. is),
- már a 2002. 5. számtól kezdve
  - a) Önök bekerülnek a címlistába,
  - b) az Ön(ök) hirdetése megjelenik a lapban, továbbá olvasható lesz az interneten is. Ezáltal az Ön(ök) hirdetésével nemcsak az egész országban, de az egész világban találkozhatnak!
- Így az Ön(ök)nél folyó táncoktatásról még biztosabban tudomást szereznek mindazok, akik a professzionális táncképzés felé vezető útra akarnak lépni, vagy akiknek régi vágya, hogy önmaguk, gyermekük, unokájuk mielőbb megismerkedhessen kedvenc táncjaival.
- Így még biztosabb, hogy az Ön(ök) által vezetett oktatási központ, művészeti csoport, műhely rangja és népszerűsége a jelenlegi növendékek (szüleik, barátai, ismerőseik) szemében is növekedni fog.

Ön(ök)től azt kérjük, hogy

- az ADATLAP fénymásolatát kitöltve küldjék vissza a Szerkesztőségbe (**1035 Budapest, Kerék u. 34.**)
- a *Szakmai Címjegyzékbe* való bekerülés és/vagy a *hirdetés* díját (ÁFÁval együtt) az általunk megküldött *postai csekken*, vagy *számla alapján* szíveskedjenek befizetni a kiadó bankszámlájára,
- keressék meg iskolájukat, klubjukat stb. a címlistában,
- keressék meg hirdetéseiket, vagy fedezzék fel az interneten, a TÁNCMŰVÉSZET web-oldalán,
- a címlistára, a hirdetésre és a folyóiratra rendszeresen hívják fel *kollégáik és/vagy növendékeik* figyelmét,

Tisztelt Táncpedagógusok!

Ha szeretnék,
hogy szakmai presztizsük növekedjen,
és minél több növendékük legyen...

Tisztelt Iskolaigazgatók! Művelődési Ház Igazgatók!

Ha fontosnak tartják, hogy az Önök által vezetett
intézményben folyó táncoktatásról kerületük, városuk,
megyénk, sőt, ország-világ is tudomást szerezzen,...

...akkor mielőbb kerüljenek be az **Országos Szakmai Címjegyzékbe** és/vagy **hirdessenek a TÁNCMŰVÉSZET hasábjain!**

web-címeink:

www.vizion.euroweb.hu/danceart • www.tancmuveszet.hu • www.danceart.hu

ADATLAP az Országos Szakmai Címjegyzékhez:

Név (iskola, csoport stb.): _____ Telefon: _____

Cím: _____

Táncfajták: _____

Vállalom, hogy az 1 évre (6 számra) szóló megjelenés árát:

4800,- Ft + ÁFA = 6000,- Ft összeget befizetem. Csekket kérek. Számlát kérek

hiteles aláírás

Ami nem tetszett a Guardiannak, az nem zavarta a Ludwig Múzeumot. A holland Raeven-ikrek Budapesten realizált legújabb videóprojektje „a balett világába vezet, az ideális táncosnőalkat kutatásával”.

Én, a szakmát csak peremén súrolgató tánckedvelő, táncról és táncosokról időnként írogató csak azt jegyezném meg hal-kan, hogy ideális alkat ide vagy oda, lábuk, karuk szemre érdektelen, sőt mi több, csúnyácska, rüsztyük pedig, minden balerina legnagyobb éke és büszkesége, ívetlenségében egyenesen ronda.

(7. oldal)

Minden táncosnak el kell fogadnia az itt adódó feladatokat. Ha nem értik meg, nem fogják ezt a színvonalat produkálni. Egyszerűen akarniuk kell, *pontosabban nekik kell akarni ezt a munkát, különben kitehetem a lelkem, mégsem fogják megcsinálni. Ésszel kell felfogniuk, el kell magukat kötelezniük. És akkor ilyen lesz az eredmény!*

Iskolát is működtetünk, a kicsik a nagyok között nőnek fel, egyszerűen belenőnek a feladatokba. A szülők boldogan hozzák a gyerekeiket – fiúkat-kislányokat egyaránt. Már a válogatásnál egy helyre húsz gyerek jut!

(12-13. oldal)

Előre kell tekintenünk, de ugyanakkor vissza is kell néznünk. A művészetekben is. Mert a fiatalok csak azt tudják, amit ma látnak, amit megélnék. Meg kell tanulniuk, hogy mindez miből jött, látniuk kell a múltat ahhoz, hogy láthassák a jövőt, tudjanak majd dönteni, hogy milyen jövő felé akarnak menni. Ez nem könnyű, de az egyik legfontosabb része a művészetnek.

(14-15. oldal)

Érdemes külön szólni a művészeti munka stílusosságáról és *professzionalizmusáról*. A színpadon a különböző jeleneteket megfogalmazott táncok *térben és időben* jelennek meg. Ez a tér és idő a néző számára a jelenben van, míg a látványok teljesen különböző tereket és időket idéznek elénk, észrevehetetlen *időutazásban*. Ez a kettősség adja a *látványfolyam varázslatát*, melybe az előzetes felkészítési/felkészülési folyamat rendezett, együttesen belüli fegyelmezett formája is beletartozik. (Emlékeimben megjelennek a zárótapsok változatos és hallatlan fegyelmezett, ízléses, artistikus megoldásai).

(18. oldal)

A montreali Etoile-gála mintájára Budapesten 1993-ban életre hívott táncsemény már a kezdetekkor nagyszerű ötletnek bizonyult. Azóta nem kevesebb, mint 107 külföldi szólista mutatkozott be az Operaházban.

Legtöbbjük olyan művész, akikért Moszkvában éppúgy lelkesednek, mint New Yorkban, Tokióban éppúgy, mint Stuttgartban vagy Párizsban, de akik e gála nélkül valószínűleg nem juthattak volna el Budapestre.

(20. oldal)

A gyanúsítottak közötti jeleneteket ragyogóbbnál ragyogóbb táncképek váltják fel. A modern, díszlet nélküli színpadon Béjart gyönyörű táncvíziójával, a csupa arany színpad mögötti Foyer-vel zárul a kép, amely a Garnier palota évadnyitó előadásainak, a hagyományos defilee-nek is a helyszíne. S hogy ki a gyilkos, azt nem mondom el! A balettverseny persze csak ürügy, a krimi is csak alkalom ahhoz, hogy egy kítűnő balettet lássunk. És bár én már korábban néztem meg, július 14-én voltak, akik hajnal óta sorban álltak, hogy este fél 8-kor bejuthassanak és izgulhassanak...

(22. oldal)

Sajnálom például, hogy a külföldi kortárs irányzatok közül a *kevésbé jókat* veszik át. Persze lehet, hogy azért, mert ez a könnyebb. Vagyis fontos lenne, hogy a méltán nagy hírű magyar klasszikus balett iskolája mellé feljön a modern tánc tanítása is.

A magyar modern táncművészet másik gyengéje, hogy még nem talált rá az önálló arculatára. Olyan előadásokkal, amilyeneket például a budapesti Trafóban láttam, Itáliában szelvében-hosszában lehet találkozni.

(26. oldal)

A színpadkép egyszerű, ám a gyermekek szemével nézve is élvezhető, mivel a látványos elemeket inkább ügyes ötletek váltják ki. A dramaturgiát dicséri, hogy az apróbbak is minden nehézség nélkül lépést tudtak tartani a mesével, sőt helyenként bele is vonták őket a cselekménybe, ami mulatságos szituációkat szült, így rendkívül élvezte mindenki. Így válhatott példának okáért az egyszerű gyanútlan apuka néhány percre *vén kecskévé*...

(27. oldal)

De Harangozó harca ezzel még nem ért véget. A kéttagozatú színház koncepciójával új fejezetéhez érkezett ugyan, de *annak elfogadása után folytatódik csak igazán*. Mert balettigazgatóként immár az lesz a küldetése, hogy a XXI. század magyar nemzeti balettjét megteremtse, és a széles tömegek között népszerűsítse! Igényes reklámmal; elfogulatlan, de segítőkész szaksajtóval és a balett nálunk még vagy már szinte teljesen hiányzó infrastruktúrájával: az internet, a tévé, a video és a DVD eszközeivel.

Ennyi a tét! Nagyobb, mint valaha.

(32-35. oldal)

Kaán Zsuzsa

Kaán Zsuzsa
főszerkesztő

Kerényi Miklós Gábort:

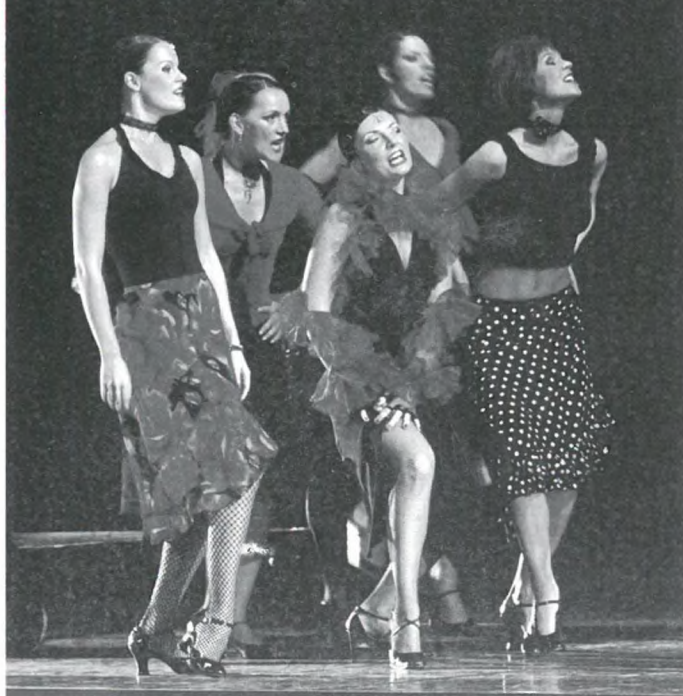
Hogyan él együtt a Budapesti Operettszínházban az operett és a musical?

A Budapesti Operettszínház társulata Cole Porter világhírű musicalje: a Kánkán premierjére készül. Az 1953-as new york-i ősbemutató táncbetéteit akkor, a Shubert Theatre-ben az amerikai balettszínpadok egyik zseniális karaktertáncosa: Michael Kidd koreografálta. Nálunk ez a feladat Lócsei Jenőre, az Operettszínház balettigazgató-koreográfusára vár, noha a társulatnak musical-tagozata és -koreográfusa is van.

Rogács-Bernstein: West Side Story

Fotó: Kanyó Béla

Nincs-e itt valami ellentmondás? – kérdezem a színházigazgató Kerényi Miklós Gábort.

– Szó sincs róla! Egyszerűen épp ez mutatja a legjobban, hogy operett- és musical-játszásunk mennyire erős. Köztük ezért is lehetséges az átfedés.

Valóban, az eddigi munka eredményeképpen november 29-én bemutatjuk a KÁNKÁN-t három népszerű sztárunk: Szulák Andrea, Csere László és Csonka András főszereplésével. Cole Porter zenés játéka egy „light musical”, azaz könnyű musical, amelyben nálunk történetesen a klasszikus énekkar és a klasszikus táncok szerepel, de szerepelhetne benne a musical-ensemble is. Csak éppen – az idei évad különböző bemutatóinak rendje miatt – ez a darab végül most így állt össze.

– Második éve, hogy Ön vezeti a Budapesti Operettszínházat. Elődei más koncepcióval dolgoztak. Korábban az Operettszínház falai között élt a klasszikus operettjátszás, és létezett a Rock Színház, ahol megpróbálták musicaleket előadni. S bár egy-egy klasszikust azért az Operettszínház is bemutatott, mint hajdanában épp a West Side Story-t (Bogár Richárd koreográfijával), mégis úgy tűnik, hogy Ön ezt a két műfajt, amely valahol nagyon is rokon, igyekszik egyértelműen elválasztani, ugyanakkor mégis egyenrangúan kezeli és „házon belül” egységbe fogja.

– Ez pontosan így van. Hisz tudomásul kell venni, hogy a mi színházunk majdhogynem két társulattól áll. Míg az operett-társulat Japánban és Münchenben lép fel, ezalatt itthon musicaleket tudunk játszani. És csak akkor tudjuk ezt megtenni, ha létezik egy musical-társulat is. Amennyiben pedig – reményeink szerint – a musical-társulat is turnézni indul, akkor ezalatt nyilvánvalóan az operett-csapatnak kell majd itthon szerepelnie.

Ez is mutatja, hogy az operett-játszáshoz és a musical-játszáshoz nem elég néhány jó

szólista, hanem egy nagyon felkészült csapat is szükséges. De tudjuk, hogy nem ugyanaz a hangterjedelme egy musicalben a „kórusnak”, mint egy klasszikus operettben, és a koreográfia sem ugyanazt a mozgáskövetelményt támasztja a szereplőkkel szemben a két műfaj esetében.

– Ezért választotta szét egyértelműen a táncosokat is? Pontosabban: eszerint választott két teljesen különálló csapatot?

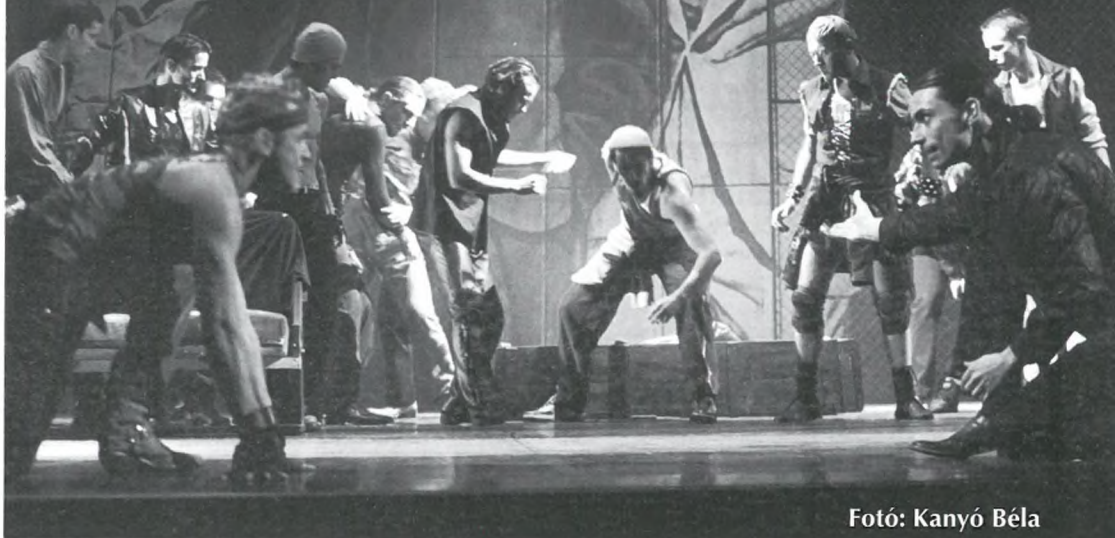
– Jórészt eszerint is. Természetesen közülük nagyon sokan „keresztbe” is tudnak játszani. Vannak remek táncosok, akik jól is énekelnek, és mindkét csapatban megállnák a helyüket.

Am a döntő az, hogy az egész táncművészetben két jellegzetes tendenciát érzékelek. Egyrészt rendkívül erős a specializálódás: hihetetlenül specializált balettszínpadok, táncszínházak, mozgásszínházak működnek a világban, a klasszikustól a kontagtig és ezek összes változatáig. Másrészt viszont egyre inkább létezik egy érdekes átfordulás, ami azt jelenti, hogy a szélsőséges irányzatok a nagy színházakba is begyűrűznek. Egy-egy komoly balettelőadás is megfigyelhetek olyan elemeket, amelyeket korábban csak avantgarde színházban láttam, és lassan már az avantgarde előadásokban is azt látom, hogy spicc fordul elő és dupla tour.

Ezért aztán az első perctől kezdve a magam részéről is arra törekedtem, hogy kitűnő szakemberekkel vegyem körül magam. A balettigazgatói posztra Lócsei Jenőt kértem fel, aki az Operaház csodálatos balettművésze volt, s aki később Németországban részint szólistaként dolgozott, részint pedig egy kisebb színháznak volt a mindene. Tehát ott is, mint balettigazgató, koreografált operát, operetteket, musicalt egyaránt. Széles látókörű, nagyműveltségű, jól zongorázik, ügyesen énekel, jól mond szöveget, egyszerűen egy univerzális művész. Ráadásul bármit kér a táncosoktól, oda megy középre és még mindig meg tudja mutatni. Ez óriási dolog. Az, hogy ő került ide balettigazgatónak, azzal is jár, hogy az egész balettkarnak nagyon jó a hangulata.

A másik vonalon, Rogács László személyében szintén kiváló vezetője lett a musical-együttesnek. Rogács néptánctagozata

Rogács-Bernstein: *West Side Story*
Közreműködik a Budapesti Operettszínház musical-tagozata

Fotó: Kanyó Béla

ton végzett, maga is alapvetően néptáncos beállítottságú: igazi kemény táncos fiú, aki hosszú éveken át a Rock Színház musicaljeiben és rock-operáiban dolgozott. Így lett belőle vezető. Az ő útja ugyanolyan, mint a Jenőjé, és ő is bármit kér, ha kell, közép-re megy, és meg tudja csinálni. Tehát én ebben a pillanatban két olyan táncos vezető munkatársal rendelkezem, akik után úgy mennek a táncosok, mint a katonák a százados után...

- A *Crazy for You* bemutása előtt néhány nappal Londonban láttam ugyanezt az előadást. Megtapasztaltam, hogy a miénk is nagyon erős, ám ekkor a *Seregi-koreográfia* is garancia volt a sikerre. Vajon napjainkban - a nemzetközi színvonalhoz képest - hol helyezkedik el az operett- és musical-játszás színvonala?

- Nagyképűség nélkül mondhatom, hogy a mi csapatunk az egyik legerősebb, ami ebben az ágazatban elképzelhető. Ha megnézzük a *Funny Girl* sztepp-jelenetét, ha megnézzük a *Chicago*-revüt a *Marica grófnóból*, akkor az derül ki, hogy világszínvonalat tudunk nyújtani. A külföldi kritikáink is messze ezt mutatják, miközben én azt tartom, hogy az útnak, amire léptünk, ez még nem a vége, hanem az eleje.

- *De ha tovább erősödik a musical, vajon ezáltal nem sérül-e az a klasszikus operett-játszás, amely jellegzetessége és híressége volt a színháznak - több mint egy évszázada?*

- Nem hiszem, hogy ez a veszély fennáll. Ugyanis borzasztóan hiszek az operettben. Abban, hogy ez egy korszerű, izgalmas, fontos műfaj. Nem egy lenézett műfaj: „csak operett”, hanem olyan zenés játék, aminek nagyon jó zenéje van, s aminek a története azért egyszerű, hogy ezek a jó zenék a legjobb helyen tudjanak megszólalni. Rádásul azzal a fantasztikummal rendelkeznek, hogy halvány reménysugarat adnak arra, hogy néha boldogságosan is végződhet valami.

Am amivel nyilvánvalóan nekem kell megküzdenem, az az, hogy nálunk az operett kissé régmódi, bálványokat, emlékműveket építő műfajjává vált; az ok pedig - akár tetszik, akár nem - az általam is nagyon tisztelt Honthy Hanna és Feleki Kamill

örökségében rejlik. Csak hogy a színházban rohan az idő. Azt, hogy *Az ember tragédiáját* milyen fantasztikusan játszotta *Jászai Mari*, *Lehotay Árpád* és *Ódry Árpád*, senki nem vonja kétségbe, de ma senki nem akar úgy játszani, ahogyan *Jászai Mari* játszott egykor. Nekünk is más-képp kell játszaniunk a *Csárdaskirálynőt*, vagy a *Marica grófnőt*. Úgy, ahogy azt a mai közönség be tudja fogadni. És ez vonatkozik átdolgozásra, dalszövegekre, belső ritmusra, az előadás minden részletére. Szerencsére a fiatalok, akik egyre többen jönnek el operettet nézni, már annak örülnek, hogy egy izgalmas, jó történetet látnak és lendületes zenéket hallanak. Ők már magát a darabot és az előadást szeretik, és nem annak a nosztalgiáját.

Budapesten évi 120-130 operett-előadást, de ugyanennyi musical-előadást is tartunk. És hiszem, hogy az a zenei igényesség, amely engem mindig is vezérelt (hiszen ezért is lettem operarendező, ezért is foglalkoztam mindig zenés színházzal) és az a színházi igényesség, ami miatt élek, jelenleg mind a két műfaj területén érvényesül.

Az is örömdetes, hogy Budapesten - az Operaházon kívül - van egy olyan színház, amelynek saját zenekara van, s hogy a színházon belül a művészi munkának egyre inkább kezd értéke lenni. Nemcsak kifelé, hanem egymás között is. Ez ugyanolyan fontos, mint az a felelősség, amellyel el kell számolnunk önmagunknak, a közönségnek és a sorsnak. Mert nem szabad elfelejtenünk, hogy amire mi képesek vagyunk, az valamilyen isteni ajándék is.

Kaán Zsuzsa

Cherett
MUSICAL
BUDAPESTI OPERETTSZÍNHÁZ

Rendező:
Bóhm György

Каап Каап
COLE PORTER MUSICAL

...Miroslav Vantuh ?

„Minden mozdulatba életet kell lehelni!”

A 110 tagú Virsky Együttes szenzációs szegedi fellépéseiket követően érkezett Budapestre.

A Dóm tér közönsége után a Margitszigeten mutatkoztak be augusztus 22-én és 23-án. Művészeti vezetőjük, Miroslav Vantuh Ukrajna népművésze, állami díjas, akadémikus professzor. Annak a koreográfiai tanzaknak a vezetője, amely az ukrán kulturális minisztérium fennhatósága alá tartozó akadémia része. Egyszersmind az ukrán koreográfusok egyesületének is ő az elnöke. Természetesen ebben az egyesületben klasszikus balett-részleg, kortárs részleg és néptánc-részleg is működik, az analitikai-tudományos metodikai részleggel együtt.

Interjú közben a Margitszigeti Szabadtéri Színpad nézőterén, az augusztus 23-i előadás előtt
Fotó: Kanyó Béla

– Egy ilyen nagy létszámú társulatot vezetni, amely mellett, ráadásul évek óta, iskola is működik, a mai világban nem könnyű feladat. Amit megmutatnak, az valójában nemzeti kincs. A jelenlegi gazdasági periódusban azonban mégis csak úgy tartható fenn, ha állandóan utaznak.

– Igen. A társulat valóban keveset szerepel Ukrajnaszerte, és annál többet utazik a világban. Ez a program, amit Önök is láttak, és látnak még ma este, volt már Japánban, Afrikában, Ausztráliában. Tavaly csak Madridban 30 koncertet tartottunk. Két héten keresztül folyamatosan játszottunk, mégsem volt jegy. Le is fényképeztük a táblát, hogy „Minden jegy elkelt!”

Párizsban dolgoztunk a Kongresszusi Palota 4800 férőhelyes színháztermében, és a 16 koncert alatt a nézőtérben egyetlen üres hely nem akadt.

A *Le Figaro* tudósítója, egy francia újságíró, aki korábban a Nagyoperának volt a táncosa, hosszú, terjedelmes cikket írt rólunk. Azt írta: „Olyan színvonalú a Virsky előadása, hogy a szerencsés párizsi, aki bejut a színházba, minden tizenötödik évben láthat egy ilyet!”

– Ön Lvovban, Lemberg városában végezte el szakmai tanulmányait.

– Igen, abban a balettiskolában végeztem, amely az opera mellett működött. Majd egy hatéves, ún. kultúra-egyetemen diplomáztam, ahol mindenféle elméleti tárgyat is tanítottak, csak hogy azon a szakon, amit én folytattam, a tánc volt a legfontosabb. (Magyarországon ilyen intézmény nem létezik! – a Szerk.)

Tanulmányaim befejezése után Lembergben szerveztem egy csoportot, és 20 éven keresztül velük dolgoztam. Három programot magam koreografáltam és szerkesztettem, mint alapító művészeti vezető és koreográfus. A velük végzett munkának akkor lett vége, amikor – 1980 márciusában – átköltöztem Kijevbe.

– Ott állt együttes és állás nélkül?

– Szó sincs róla! Hisz azonnal a Virsky Együtteshez érkeztem. De ennek is meg van a maga története.

1965-ben meghalt Pavlo Virsky, és már akkor hívtak ehhez a társulathoz. Felajánlották a művészeti vezetői státuszt, de akkor a felkérést köszönettel visszautasítottam. Ezt követően három más vezető került az együttes élére, akik közül – ma úgy mondanám – egyik sem vált be.

Csak halkan jegyzem meg: a Mojszejev Együttesel majd hasonló probléma adódhat, ha Mojszejev elmegy... Fialat gyakorló táncosként mellesleg magam is tagja voltam a Mojszejev Együttesnek.

Koreográfiai pályám már Lembergben megkezdődött, hiszen az Operaháznál különféle betéteket már magam készítettem. Személyesen is ismertem Pavlo Virskyt, aki nagyon rokonszenvezett velem, s aki munkásságomról még egy nagyon pozitív tanulmányt is írt. Egy alkalommal ugyanis úgy adódott, hogy véleményeznie kellett a munkámat, és különösen az tetszett neki, hogy az én táncinterpretációim nagyon hasonlítottak az övéihez. Tehát az a módszer, ahogyan én feldolgoztam, színpadra vittem a táncokat.

– Miben különbözik ez az együttes Ön szerint a többi hasonló néptáncegyüttestől?

– A mi mozgáskultúránk, bázisunk a néptánc és a klasszikus balett szintézise. Egy igencsak kultúrált néptánc lesz ebből az ötvözetből. A táncosokkal nagyon sokat foglalkozunk, nagyon igényesen. Igaz, ők is sokat dolgoznak. Azt gondolom, hogy minden mozdulatba életet kell lehelni, és akkor megszületik a táncszám képe, azaz a tánc megjelenítése és mozgásvilága. A repertoárunkon több mint ötven koreográfiát tartunk frissen. Ezek zsánerképek, táncszvittek, a hétköznapi táncjai, bábjátékok, hagyományos nemzetiségi néptáncszámok. Sok kompozíciónak története is van. Ebből a készletből választanak az impresszáriók.

- Kötelességének érezte, hogy megtartsa a Virsky-repertoár nagy részét?

- Igen. A legjobbkat megőriztük és továbbvittük. Az összes jót, amit Virski csinált. Ez sokszor nem is volt könnyű. Hiszen úgy kellett és kell dolgozni, hogy még ma is Virskyhez kell alkalmazkodni.

- Miközben minden mesternek, koreográfusnak megvan a maga arculata. De hát akkor hol van Ön, hol az Ön személyisége? Hol az Ön módszere?

- Hát ez az! Ezért nagyon nehéz. Ráadásul soha nem voltam Virsky személyes tanítványa! Mégis úgy gondolom, hogy Virsky az én tanítóm, az én igazi mesterem! Ha nem így érezném, akkor nem tudnám csinálni - immár 22 éve!

Ugyanakkor azért ha csak azt vinnék színpadra, amit Virsky csinált negyven vagy hatvan évvel ezelőtt, akkor az együttes valóban olyan lenne, mint egy múzeum, mert nem közeledne a mai

élethez. Ezért készítünk magam is rendszeresen új számokat. Egyébként azért választottuk ezeket a számokat, ezekkel a kosztümökkel, mert ez az program megy tovább Spanyolországba, Portugáliába, Franciaországba. A ládák nem mennek vissza Ukrajnába, hanem mennek egyenesen Madridba.

- 1982-ben láttam a „Himzés” című számot, amit most a második részben mutattak be. Mondtam is magamban, hogy mindjárt hozzák a nagy terítőt... És úgy is történt. Tehát ez is egy régi szám, amit már biztosan nem azok táncoltak, akik 20 évvel ezelőtt, és mégis pontosan ugyanolyan.

Ugyanakkor a mai táncosokon is azt látom, mint a régieken: hogy egytől-egyig sugárzó arccal, elementáris akarással, fantasztikus tánctudással és élvezettel dolgoznak. Egyszerűen ragyognak! Hogyan éri el, hogy a táncosok szívvel, lélekkel oldják meg a feladatokat, és ne fanyalogva kritizálják?

- Minden táncosnak el kell fogadnia az itt adódó feladatokat. Ha nem értik meg, nem fogják ezt a színvonalat produkálni. Egyszerűen akarniuk kell, pontosabban nekik kell akarni ezt a munkát, különben kитеhetem a lelkem, mégsem fogják megcsinálni. Ésszel kell felfogniuk, el kell magukat kötelezniük. És akkor ilyen lesz az eredmény!

Iskolát is működtetünk, a kicsik a nagyok között nőnek fel, egyszerűen belenőnek a feladatokba. A szülők boldogan hozzák a gyerekeiket - fiúkat-kislányokat egyaránt. Már a válogatásnál egy helyre húsz gyerek jut!

- Ez nagy dolog. Irigylésre méltó. Nem bánják, hogy Önöknél ennyire a hagyomány dominál?

- Arra gondol, hogy mi nem mentünk el az új. n. kortárs tánc irányába? Nem, de hiszen senki nem tudja, mi az, hogy „kortárs”. Vagy Béjart vagy Balanchine...? Vagy inkább talán Martha Graham? A mai koreográfusok mindenhol vesznek egy

kicsit. Amit kortársnak hívnak, és tényleg színvonalas, ott legfeljebb a ritmus és a plasztika dominál.

Amit viszont mi csinálunk, az a nép lelkéből fakad; a nép lelke maga. És a nép mindig bölcs, a nép mindig okos. És tudjuk, hogy a művészet az maga a természet, és a természet mindig szép.

Véleményem szerint a tánc akkor válik művészetté, amikor a kép (a látvány) és a karakter meg van jelenítve a színpadon, és ez párosul a magasfokú előadóművészetel, a plasztikával, a könnyedséggel, a technikával, a kifejezőképességgel és a művészi szépséggel, ami nem más, mint a testek és az arcok szépsége. Továbbá a zene, a dekoráció, és a kosztümök. Tehát mindez együtt...

A „VIRSKY” ettől lesz fogalom: mindennek a harmóniája!

Kaán Zsuzsa

Ezúton mondunk köszönetet Csatlós Éva tolmács segítségéért. - A Szerk.

A Virsky Együttes balettiskolájának növendékei a szeptemberi Világstár-gálán is felléptek a Magyar Állami Operaházban.

Képünkön: a X. Nemzetközi Sztárgála művészei, a Virsky-növendékek és a rendezők:

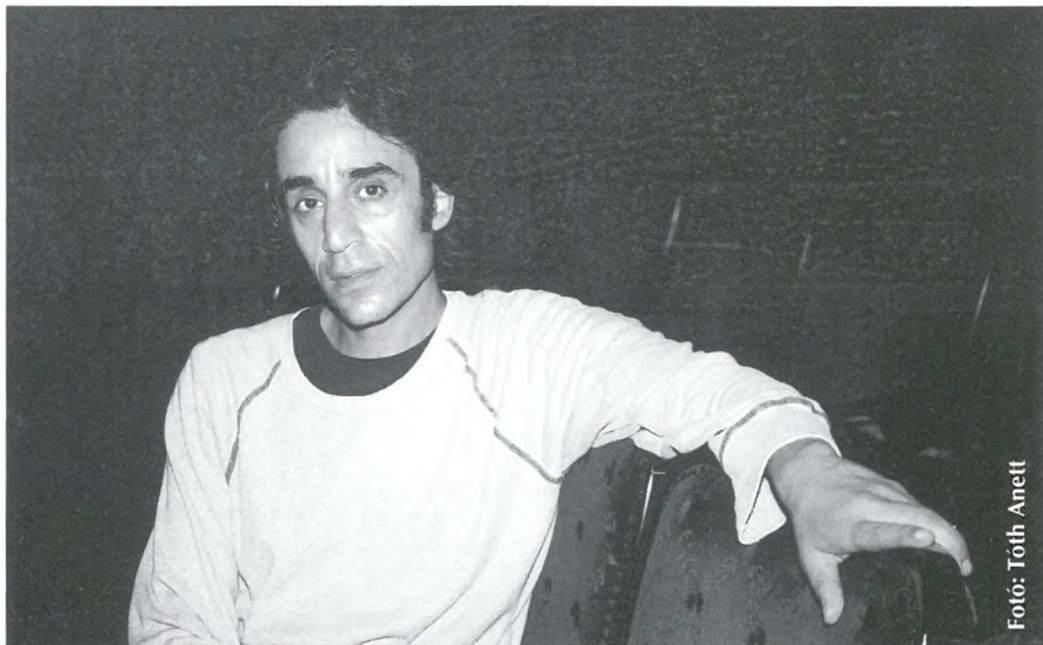
(balról) László Péter és Jezerniczky Sándor
(középen) Szuhay Lajos és Harangozó Gyula
(jobbról) Szuhay Judit

Fotó: Kanyó Béla

...Raza Hammadi?

„A zenével utazom, s benne a népek kultúráját keresem.”

Fotó: Tóth Anett

Az algériai származású francia koreográfus neve nem ismeretlen Magyarországon. Dolgozott Budapesten a Magyar Nemzeti Balettnél, a Pécsi Balettnél, és mintegy tizenegy éve szoros barátság és munka fűzi a Budapest Táncszínházhoz.

„RAZA” – csak így hívja őt mindenki, és a róla alkotott vélemények is mindenütt azonosak. Akik csak dolgoztak vele, szuperlatívuszban beszélnek róla, sok év távlatából is, és nem mulasztják el megemlíteni, hogy már a mester személyisége is inspirálólag hatott rájuk.

– Mitől lesz valaki jó mester?

– Nagyon fontos, hogy hogyan adjuk át a tudásunkat. Ugy gondolom, hogy az elején, amikor elkezdtem, nem voltam jó tanár. A tanítványaim folyton kérdezték, hogy miért így és pont ezt csináljuk... Valójában a munka folyamatában jöttem rá én is – ami persze állandóan csiszolódott, változott –, hogy miért is így csináljam. Nagyon sok, igen intelligens tanítványom volt, aki olyan műhelyekből került hozzám, ahol a fejlődés és az egyfajta professzionális szintre való eljutás volt a cél. A tanítás folyamán természetesen én magam is fejlődtem. Tulajdonképpen egy metodi-

kát tanítok. Ez a lényege az egésznek.

– Vagyis a diákjaival együtt kereste a legjobb utat.

– Igen, így van. Ahonnan én jövök, ott nem volt tanárképzés, de szerencsére a világ egyik legjobb mesterétől: Matt Mattoxtól tanultam. Ráadásul elsőként mindjárt vele hozott össze a sors, és én hittem ebben az útban.

– Van valami, amit egy életre szólóan megtanult tőle, és ma Ön is így tanítja?

– A legfontosabb, amit megtanultam tőle, hogy nincs limit! Nem lehet bezárkózni stílusok közé, nagyon nyitva kell lenni, a mozgásban nincsenek korlátok, csak szabadság!

– Népes kis családja van. Tizen vannak testvérek, ebből ötven a művészi pályán, sőt a táncsal foglalkoznak. Salem volt az asszisztense az Operában, Ahmed a párizsi iskolájukban tanít, Taar is táncol, és Nasser is gyakran elkíséri, mivel ő színpadi világítással foglalkozik. Jó lehet tudni az édesanyjának, hogy a fiai szeretik a világban, mégis együtt vannak. Ráadásul ez Önöknek is plusz töltetet ad, erősítik egymást. Így van?

– Igen, olyan ez, mint például a zenész családoknál, hogy többen egyfelé orientálódnak. Ennek a kezdeteknél van jelentősége, amikor az ember egy autonóm területre lép.

– Ha visszatekint eddigi pá-

lyafutására, a gyermekeit óvna, vagy segítené erre a pályára?

– Úgy gondolom, teljesen szabad választásuk lesz, de ha mégis erre a pályára lépnének, örülnék neki, hiszen ebben tudnék igazán segíteni nekik. Fontos, hogy bármit csináljon is az ember az életben, egy pontos útmutatást kapjon, amelyen bátran lehet elindulni. Mindig az elvesztett idő számít, amíg megtaláljuk a helyes utat. Egyébként, amikor én táncolni kezdtem, nem mondtam meg az édesapámnak, hogy táncolok. Mindig azt mondtam, hogy sportolni megyek. Furcsán hatott ez akkor. Egyszer aztán meglátott a televízióban.

– Megbocsátotta a kegyes hazugságot?

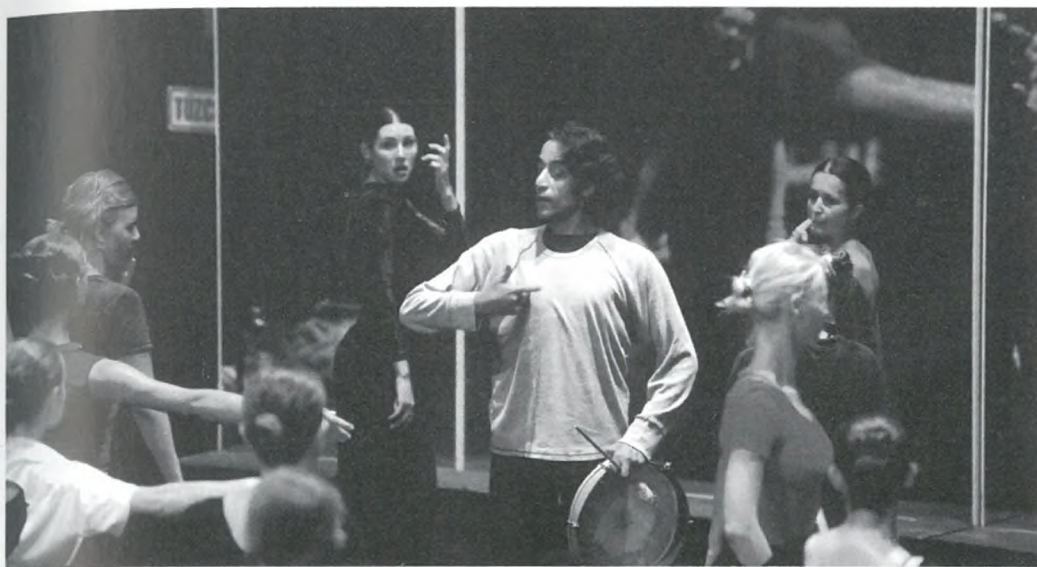
– Mivel akkoriban nagy szó volt a televízióban szerepelni, így rögtön látta, hogy ez egy komoly dolog, és elfogadta.

– Szeretik a világon tartózkodásokat Budapeستől, Bécsen át a Seychelles-Szigetekig. Van olyan hely, ahová szívesebben tér vissza?

– Nem a hely számít, hanem a miért, amiről a dolog szól. Így tehát szeretem Itáliát, de a legjobb ilyen szempontból Magyarországot. 15 éve jártam itt először, a budapesti Operaházban. Mintegy 11 éve pedig szinte folyamatos a munkakapcsolatom a Budapest Táncszínházzal, és itt már kialakult egy hasonló situáció a munka terén, mint otthon, Párizsban. Nagyon élvezem velük a munkát, úgy gondolom, hogy már jó úton vannak: náluk már tetten érhető a tudás. Persze ez már meg van alapozva, hiszen Földi Béla folyamatosan dolgozik velük. Nemcsak a fizikai megjelenésre gondolok, nem is csak a mindennapos tréningre. Hiszen a szellem és a test együtt kell, hogy fejlődjön. Látszik rajtuk a nyitottság, a befogadó készség. A legjobb időben vannak ahhoz, hogy elfoglalják helyüket a világ táncéletében.

– Észrevettem, hogy gyakran használja alapul az autentikus arab zenét. Ez a fajta mozgáskultúra ezt megkívánja, vagy csak véletlen?

– Az arab zenével együtt nőttem fel. Ez az identitásom, de ettől függetlenül még na-

gyon sokfajta zenét használlok. Számomra olyan ez, mint az utazás. A zenével utazom, s benne a népek kultúráját keresem. A munkám során, ha csak lehet, mindenfajta zenével igyekszem megismertetni a tanulóimat is. Ez nagyon fontos a nyitottsághoz. Manapság sokat használom a

jazz elektrot, ami egy új divat, és a mai világ mindennapjaiban benne van. Előre kell tekintenünk, de ugyanakkor vissza is kell néznünk. A művészetekben is. Mert a fiatalok csak azt tudják, amit ma látnak, amit megélnék. Meg kell tanulniuk, hogy mindez miből jött, látniuk kell a múlt

tat ahhoz, hogy láthassák a jövőt, tudjanak majd dönteni, hogy milyen jövő felé akarnak menni. Ez nem könnyű, de az egyik legfontosabb része a művészetnek.

- Két héten át volt alkalmam figyelni, és ez idő alatt, szinte megszállottan végeztem munkáját. Reggel 9 órától -

kis megszakításokkal - este 9-ig a próbatermekben, illetve a színpadon volt. Gondolom, ez máshol, máskor is így van. Mikor és hogyan tud kikapcsolódni, lazítani?

- Ez csak pszichológia kérdése! Életemben most először fordult elő, hogy a július egy részét kikapcsolódással, munka nélkül töltöttem. Szeretem a munkám, az elfoglaltságomat, mindenem ebben van!

- Mi az, ami ilyen hosszan Budapesthez kötötte?

- Nem csak Budapesthez, hiszen dolgoztam a Pécsi Ballettel is, kurzust tartottam a Thália Színházban, és bemutatóra készülünk a Budapest Táncszínházzal, amely Az európai címmel, október 30-án lesz a Nemzeti Táncszínházban.

- Valami vágya, beteljesületlen kívánsága csak van?

- Ó nem..., nincsenek álmaim. Szeretem az életet, az életem, a táncot. Bizni kell az emberekben, és hinni a táncban! C'est tout! - Ez minden!

Kapusi Éva

Magyar táncosok Raza Hammadi nyári workshopján

Fotók: Tóth Anett

Nemzetközi operakonzert a BUDAfESTEN-en

VIII. 13.

Az idei Operagála igazi meglepetéssel szolgált – bár lehet, hogy csak a magyar operalátogatóknak. Felfedezhettünk egy olyan művészt, akinek a neve bár ismerősen cseng, magyar színpadon még soha nem lépett fel. *Francesca Patane* a világhírű Giuseppe Patane – Budapest egykori kedvenc sztáririgensének – leánya visszahozta, „megidézte” azt a zenei szellemiséget, amit olyannyira kedveltünk édesapjában. Az olaszos tűz és szenvedély, zenei alázatosság, gazdag kifejezőkészség megnyerő egyéniséggel párosul *Francesca Patane* esetében is. Egyesül benne mindaz, ami a mai operajátszásban „szívesen vett” követelmény: varázslatos, alt tömörségű drámai szoprán, harmonikus kiegyensúlyozott alsó-felső regiszterrel, fényes magasságokkal. Mindehhez: manóken megjelenésű karcsúság, hosszú vörös, hullámos haj, mely dekoratív keretet ad arcvonásainak. *Francesca Patane*, noha nyilván tisztában van minden erényével, őszintén szerény, ezt szép vonalú, elegáns, de egyszerű fehér estélyi ruhája is kifejezte.

Ez az Operagála kétségtelesen róla szólt. Énekesnői erényeinek sokszínűségét, plasztikus

dallamformálási készségét, olaszos akcentusaival, színészi elmélyültségével tetézte meg, akár, mint Lady Macbeth, akár Santuzza, Gioconda vagy éppen Leonóra, „lépett” színpadra. Egyénisége érezhetően hatással volt partnereire is, ezt tapasztalhattuk a *Tosca*–*Cavaradossi* duettben és *A trubadúr* Leonóra–Luna kettősében. A Puccini-műben *Antonello Palombi*, a szép hangú, olasz tenor volt partnere, aki az est kezdetén kissé indiszponáltnak tűnt, de a *Tosca* zárójelenetében teljesen feloldódott. Verdi operájában *Anatolij Fokanov*, aki egyébként egész este a legjobb művészi formáját mutatta, a duettben a szenvedélyek szárnyaló, elemmentáris erejét együtt „élte át” *Francesca Patane*val.

Az Operagála negyedik résztvevőjeként a fiatal, operaszínpadon pályakezdő *Keszei Borbála* a Bánk bán *Melindája*ként már igazolta, hogy helye van dalszínházunk fiatal gárdájában. Ezúttal a *Rigoletto* *Gildjaként* két részletben mutatkozott be.

A gálakonzertek visszatérő karmestere: *Pier Giorgio Morandi* ezúttal is igazi olasz temperamentummal kísérte a produkciókat.

Mátai Györgyi

Anatolij Fokanov és Francesca Patane

© Fotó: Szilágyi Gábor

MACBETH – premier az Operaházban

IX. 25., X. 10.

Hosszabb szünet után ismét színpadra került Verdi sötét tónusú, pszichológiai mélységű operája, a *Macbeth*, amely később keletkezett zenedrámáinak „nyitányaként” is felfogható. Ez az, ami megnehezíti színrevitelét. Valószínű erre vezethető vissza, hogy a dalszínház korábbi vezetése kipróbált és sikert aratott produkciót „vásárolt meg” a római Operaházról.

A mérnöki pontossággal kidolgozott előadás *Henning Brockhaus* rendezése. A hozzá „tükörképként” illeszkedő díszleteket és jelmezeket a nemrégiben elhunyt *Josef Svoboda*, illetve *Naná Cecchi* tervezte. Az általuk megálmodott szcenirózás is bizonyoság arra, hogy a kevésbé ismert, nem éppen „sláger-mű” is sikerre vihető.

Brockhaus rendezői felfogásában a főszereplők a nagyravágyás, a hatalom és az egyén torzulásos viszonyát hangsúlyozzák, a környezet pedig a bábként mozduló, arctalan tömeg tragédiáját vetíti a néző elé. Mintha egy fekete-fehér mozgóképet látnánk, amelyben a rendező olykor kimerít, állóképpé formázza a sárba, mocskokba egyre jobban alámerülő gyilkos házaspárt, és tettenéi következmény-látványát.

Az énekművészeknek a prózai színészekkel egyenértékű színjátszást kellett elérniük. Olyan aprólékos kidolgozottsággal, amelyben egy-egy mozdulatnak is külön jelentősége van. A kórus tagjainak – a rendezés fontos és meghatározó részeként – egyenként is karaktert adva, új-módi mozgáskultúrát kellett elsajátítaniuk. Különösen a boszorkánnyok kara kapott nehéz feladatot, számukra külön koreográfiát tervezett *Maria Madau*. A látvány fontos tartozékává vált az artista-képző iskola növendékeinek „klappra” megtervezett modern „táncszínházi” testmozgása.

A szeptember 28-i premier a sztárvendégek sorát vonultatta föl, élükön *Rico Saccani* karmesterrel és a *Ladyt* megszemélyesítő *Lukács Gyöngyivel*.

Saccani szinte tobzódott a harsány színekben, fergetes tempókban, a félelmet keltő for-

tissimókban. *Lukács Gyöngyi* hangjereje, a nemzetközi színpadokon szerzett tapasztalatai egyformán jól segítettek az összetett szerep kitűnő megformálásában. A *Macbethet* alakító japán *Yashuo Horiuchi* hangja, megjelenése, bár nem fedi teljesen a győztes hadvezér, majd a gyilkos figuráját, figyelmet érdemlő. A fiatal *Alekszej Tanovickij* gyönyörű basszus és karakterformálása még érlelődésre vár.

Az október 10-i másodpremier színvonalban, zenei értelmezésben és hangjerejében alig maradt el a nagy hírveréssel beharangozott „sztáros” előadástól. *Medveczky Ádám* nemcsak kiváló ismerője Verdi műveinek, hanem különlegesen érzékeny tolmácsolója is. Hangról-hangra követi a karakterek zenei formálását, nála a piano és a forte megkövetelése nem eszköz, hanem, partitúrából fakadón, a belső intúció része. Tempói mérsékeltebbek, mint *Saccanié*, s ez előnyére válik a produkcióinak. Nem hajtja az énekeseket, hanem kísérőjükké szegődik. Irányítása alatt válik a *Macbeth* a hallgató számára világosan értelmezhetővé és a dráma követhetővé. *Kálmándi Mihály* *Macbeth*ként bárhol a világon megállná a helyét. Kemény és férfias jelenség, hangjának ereje, drámai kifejezőkészsége, nagy ívet „bejáró” karakteres jellembrázolása pályája csúcspontját jelenti. *Fekete Veronika* nem harsány, hanem simulékony, rejtőzködő, elegáns *Lady*. A szituációk kibontását hangjerejének szingardagságára bízta. Az örülési jelenetben erőteljes pianóval kápráztat el. *Rácz István* mind hangilag, mind megjelenésben nyomatékot ad *Banquo* figurájának.

Mátai Györgyi

A Tosca a **BUDAfest** Opera- és Balettfesztiválon

festőt sem vaktölténnyel lövik meg, hanem igazival. A család, a gyilkosság öngyilkosságot szül: Tosca – Scarpia rendőrkapói elől – leveti magát az Angyalvár faláról...

A címszereplő Lukács Gyöngyi nagyívű szopránja, a férfi főszerepekben Kiss B. Attila (Cavaradossi) messzezenegő tenorja és Anatolij Fokanov (Scarpia) érces baritonja érzékletes színészi játékkal is kiegészült. A hazai és külföldi operarajongók – a Tosca budapesti előadása láttán – nemcsak a gyönyörű Ybl-palota, de nemzetközi színvonalú énekeseink művészetének előmennyével gazdagodhattak.

Kálmán Tamás

Az idei **BUDAfest** egyik kiemelkedő operaelőadása, az *augusztus 11-i Tosca* a már megszokott módon telt házat vonzott, és ismét számos külföldi vendég előtt zajlott. Puccini remekművét olasz nyelvű előadásban játszották.

Nagy Viktor rendezése, Vayer Tamás korhű diszletei és Vágó Nelly karakteres jelmezei

a XVII-XVIII. század fordulójára, az 1800-as évek Rómájába kalauzolják a nézőt. A darab bármennyire is ismert a magyar operalátogatók előtt is (a *Toscat 1903. december 1-én* mutatta be a Magyar Királyi Operaház, Máder Rezső vezényletével), érdemes feleleveníteni azt a politikai viharoktól terhes kort, amelyben a figurák vésterhes végnapjaikat élik.

Az ünnepelt primadonna, a fekete hajú-szemű Flóra Tosca a római Szent András templom sikeres festőjébe, Mario Cavaradossiba szerelmes, akit Tosca-n kívül egy imádkozó szőke szépség: Attavanti marchesa is megihlet. A marchesa nem más, mint a két évvel azelőtt (1798-ban) kikiáltott, ám azóta megbukatott Római Köztársaság egykori konzuljának nővére, aki öccsének: Cesare Angelottinak titkon segédkezik ahhoz, hogy megszökve az Angyalvárból, a templom kápolnájában menedéket találhasson.

A véletlenek összjátéka folytán a szabadgondolkodású Cavaradossi önma-

gát keveri gyanúba, miközben valóban segíti is a fennálló rend ellenségét, Angelottit. A rendőrfőnöknek, aki szemet vetett a szép énekesnőre, kapóra jön a politikai macskaegér-játék. A második maren-goi győzelem hírért (amely Napoleon győzelmét jelenti az osztrák csapatok felett, s a köztársaságpártiak számára a régen várt szabadság eljövete-lét ígéri) Cavaradossi mámoros örömmel üdvözl. Ez az utolsó motívum, amellyel halálos ítéletét megpecsételi. Scarpia, a rendőrfőnök ugyanis azonnal elfogatja és halálra ítéli, szinte már maga mellett tudva a hön óhajtott Toscát. Az énekesnő kezdetben féltékeny a festőre, de csakhamar felismeri, hogy az politikai játszma áldozata. Kinvallatását hallva nem is tehet mást: kiszolgáltatja Angelottit, mert azt reméli, hogy legalább szerelmét megmentheti. Elfogadja Scarpia szerelmi ajánlatát, cserébe

Cavaradossi életéért és mindkettőjük útleveléért. Majd, élve az alkalommal, szíven szúrja a rendőrfőnököt, csak hogy a

Lukács Gyöngyi zenei tanulmányait a győri Zeneművészeti Szakközépiskolában kezdte, majd a moszkvai Csajkovszkij Főiskolán Jevgenyij Nyeszterenko felfedezettjeként folytatta 1985-1990 között. A Magyar Állami Operaház színpadán – még főiskolásként – 1989-ben mutatkozott be.

Kiss B. Attila 1963-ban született a romániai Bánffyhunyadon. Diplomáját Kolozsvárott, a George Dima Zenekadémián szerezte, Kriza Ágnes, Alexandru Farcas és George Rosu tanítványaként. A prágai Mozart Akadémián képezte tovább magát. Itt Eva Blahova, Kertsin Meyer és Ionel Pantea voltak a mesterei.

VIRSKY

Ukrajna világhírű néptáncegyüttese a Margitszigeten

A magyar közönség számára Ukrajna fiatal, alig egy évtizeddel ezelőtt alakult új ország. Elfelejtettük, hogy az Árpádok királyi testőrségét a kijevi fejedelemség adta, akik később még Nagy Lajos királyunk idejében is trónja mellett állnak. Közös történelmi emlékeinkhez már nem tartozik, de nem lényegtelen tudni, hogy Andrej Bogoljubszkij 1174-ben elhagyta Kijevet, és a középoroszországi kis Wladimir falucskában, a Kljazma folyócska mellett megalapította a mára Moszkvának ismert nagyváros kezdeményét, ahol a mai Orosz Birodalom középpontját találjuk. Az ukránok, akik múzeumaikban a hozzánk oly közelálló szkíta kultúra szellemi és tárgyi kincseinek is szabályos őrzői, másságuk mellett a sajátos orosz kultúra és világhatalom „szülőanyjának” is mondhatják magukat.

Pavlo Virsky, a világhírűvé vált együttes 65 évvel ezelőtti alapító koreográfusa, mintha e történelmi emlékek birtokában fogalmazta volna meg a most nálunk bemutatkozó műsorát. Az elmúlt évtizedekben többször is láttam a „régit,” az „akadémiai” rangot viselő szovjet együttesek műsorait (éppen az ukránt kivéve). A hasonlóan akadémiai rangú moldáviai ZSOK száz fős tánckarával koreográfusként három alkalommal is sikeresen dolgozhattam; számomra a Virsky Együttes műsorának látványa a többiekhez képest számos, figyelemre méltó tartalmat tartalmaz.

1. A zaporozseci „kozákokkal” a folklórműsorba stílusosan és izléselesen emelték be népük történelmi emlékeit. Ezzel népi „mátságukat,” kollektív sajátosságaik színeit és érzelemvilágát hitelesítették, megerősítették.

2. A legfiatalabbakat, mint korosztályuk nagyszerű táncosait is képesek voltak a mű-

sorszámokban méltó módon szerepeltetni. Az együttes kiemelkedően kiváló szakmai munkáját bátran, alapjaiban mutatták föl.

3. Az együttes férfi és női tánckara sokoldalúan és látványos virtuozitással mutatkozott be, ugyanakkor a mindennapos terhelhetőség bizonyított megjelenését is láthattuk.

4. A Virsky vezetése tudatos „értékmegőrző” műsort tart életben. A sikeres régi műsorszámokat jól ötvözi újabb sikeres megoldásokkal, amelynek tapasztalatait az utánpótlást biztosító fiatalok közvetlenül a sikert kivívóktól

vehetik át, s ezzel az együttes folyamatosan sikeres fennállása számára biztosítják a korábbi eredmények értékrendjének fennmaradását, értékes és hiteles továbbépítését.

Érdemes külön szólni a művészeti munka stílusosságáról és professzionalizmusáról. A színpadon a különböző jeleneteket megfogalmazott táncok térben és időben jelennek meg. Ez a tér és idő a néző számára a jelenben van,

Virsky-Lapinszki: Bohdan Hmelnyicki Hetman zaporozseci csapatainak játéka és táncja

Fotók: Kanyó Béla

Virsky-Ivasenko: Koreográfusi kép egy régi ukrán bábjátékból
Közreműködnek a társulat szólistái

Vantuh-Zavgorodnij: *Fiatalság évei*

Virsky-Lapinszkij: *Tengerészek*

Fotók: Kanyó Béla

Vantuh- Ponomarjov/Popov/Muha: *Ukrajna, az én Ukrajnám*

míg a látványok teljesen különböző tereket és időket idéznek elénk, észrevehetően *időutazásban*. Ez a kettőség adja a *látványfolyam varázslatát*, melybe az előzetes felkészítési/felkészülési folyamat rendezett, együttesen belüli fegyelmezett formája is beletartozik. (Emlékeimben megjelennek a zárótapsok változatos és hallatlan fegyelmezett, izléses, artisztikus megoldásai).

A műsort megfogalmazó koreográfusok, zeneszerzők és előadók, viselettervezők jól sáfárkodtak a magas színvonalú szellemi, zenei, viseletbeli és táncos lehetőségeikkel. Az együttes egészének egységes „másságában,” azaz népek és népek színes kultúrájában gyönyörködhattünk, s mindemellett a náluk élő lengyelek, moldáviaiak és cigányok világa is megjelent. Ez utóbbiak azért is voltak számunkra tanulságosak, különösen a cigányoknál, mert jelezni tudták, hogy a magyar cigányságtól teljesen eltérő kultúra hatáskörében élnek. Nem csodálkoztunk, hogy a mai Ukrajna viszonylag kis lélekszámú magyar kisebbsége hitelesen nem jelenhet meg. Ez az igény zenei és stílusbeli töréssel járt volna.

Az alkotók színpadi tér- és időfogalmában itt a mondánivalónak nem az „eredeti” közlésének „gyötrő” követelménye él, (ami a *színpad terét, idejét és előadóit tekintve már sohasem eredeti!*), hanem az alkotó látásmódján átszűrődő, annak közlésre alkalmas, azaz *stilizált* *mutatni és mondani valója. (Enélkül nem lehet stílusos előadásról beszélni, ami az alkotási folyamatnak és eredményességének lényege.) Az egész népre jellemző sajátosság – helyes fogalmazás és kifejezés esetén – átütő hatású, mert lényegét közvetíti a nézőtérre megjelenő közönség számára.

A keleti és déli szláv táncok (az ortodoxia lehetőségeiben) a magyarnál jobban őriznek olyan kollektív vonásokat, amelyek megkivánják mind a férfiaknál, mind a nőknél az átlagon messze felüli személyes *táncos virtuozitást*.

(Folytatás a 40. oldalon)

Világsztárok az Operában

Tizedszer – magyarokkal

Jubilál a Nemzetközi Sztárgála: szeptember 14-én már tizedszer tapsolhatott az elegáns közönség a nemzetközi táncszínpadokról hozánk látogató művészeknek.

A montreali Etoile-gála mintájára Budapesten 1993-ben életre hívott táncsemény már a kezdetekkor nagyszerű ötletnek bizonyult. Azóta nem kevesebb, mint 107 külföldi szólista mutatkozott be az Operaházban. Legtöbbjük olyan művész, akikért Moszkvában éppúgy lelkesednek, mint New York-ban, Tokióban éppúgy, mint Stuttgartban vagy Párizsban, de akik e gála nélkül valószínűleg nem juthattak volna el Budapestre.

A szervezők egy másik szempontot is töretlenül érvényesítenek: azt, hogy a bevétel egy részét mindig jótékony célra: koraszülött vagy szüléskor károsult csecsemők, esetleg épp rák-beteg kisgyermek megsegítésére fordítják.

A kétrészes program az idén kissé új felhangokat kapott: egyrészt – akár a magyar sztárokat évek óta felvo-

nultató TÁNCPALETTA-gálán – itt is gyerekek kezdték (sőt: zárták is!) a műsort.

Másrészt a nemzetközi gálák történetében talán az idén működött közre a legtöbb operaházi kvalitás. Kétségtelen azonban, hogy e két új motívum egyike sem ártott, sőt!

Ami a húsz nyolc-tíz éves (!) gyereket illeti: őket már sokunk látta a Margitszigeten, a *Virsky Ukrán Néptánc Egyesület* műsorában, de szívesen és akárhányszor újraneznénk valamennyiüket. A tüneményes kijevei növendékek bámulatos balett- és néptánc tudással rendelkeznek.

1.

Fotók: Kanyó Béla

2.

3.

Viharos forgó- és ugráskész-ségük, pompás színpadisme-retük, profizmusuk csak elérhetetlen álom a hagyományos balettiskolák növendékei (és mesterei) szemében.

A hazai közreműködők első számú csillaga, *Popova Aleszja* tökéletesen odaillett a külföldi vendégművészek közé. A műsorszerkesztő-igazgató *Harangozó Gyula* nemhiába bízott Popova képességeiben: nagy merészen mindkét műsorrészt felvett produkcióit ő zárta – oldalán *Carlos Acosta* tával, a gála legizgalmasabb testü-izomatú és legfelkapot-tabb sztárvendégével, az ABT ünnepelt szólistájával. *Popova* hajszálpontos technikával, kellemel, elragadóan táncolt a *Don Quijote* (esküvői) pas de deux-jében éppúgy, mint *A kálóz* nagy kettősében [4., 5.].

A Magyar Nemzeti Balett néhány táncosa már a *Miriam Naisy-Conte: Mokka* című modern balett részleteinél is „se-gédkezett”, dekoratív hátteret adva a két francia származású nemzetközi művész: *Audrey Hector* és *Nicolas Maye* intím hangulatú *Francia kávé-duett-jéhez* és *Maye Frappé* című lendületes szólójához.

Szembetűnőbben és érdemibb módon képviselte a magyar színeket a *Kylian-Mozart: Hat tánc* című bűbajos persziflázs a II. részben. Egyrészt – hosszánál fogva – jól kiegyensúlyozta az I. rész *Naisy-részletét*, másrészt a bank-szféra és a gazdasági elit képviselőiből álló közönség számára igazi meglepetéssel szolgált [1]. Sokan hitték ugyanis, hogy akiket látnak, azok mind külföldiek... *Hiába, mai új gazdagjaink műveltségéhez sem tartozik még hozzá a honi balettművészet ismerete!*

Különleges páros érkezett Kubából! A rokonszenves, jól partneroló *Joel Carreño* és a fiatal *Lakatos Gabriella* emlékeztető *Viensay Valdés* felejthetetlen percekert szerzett. Különösen *Valdés* ragyogó spicctechnikája, elevációja, bravúros forgáskészsége, robbanékonysága ragadta magával a nézőt, miközben a saját-ságosan Kubára jellemző, szokatlanul intenzív színészi játékára mind az *Alonso-féle Coppélia* kettősében, mind

A hattýúk tava *Fekete pas de deux*jében fel kellett figyelnünk.

A petipa-i klasszika csillogása után kristálytisza romantikus stílust hozott a *Giselle Fehér pas de deux*jében és a balett további részleteiben a londoni Royal Ballet két szólistája: *Johan Kobborg* és *Alina Cojocar*. Míg a bournonville-i stílusban jelenleg is otthonosabb Kobborg (akárcsak 1995-ben, az I. Budapesti Nurejev Balettverseny nagydíjasaként) *A genzanoi virágkarnevál* koncertszámként is ismert kettősében mutatta fel legjobb formáját, addig Cojocar mindkét balettrészletben az ideálisat nyújtotta: a legcsiszoltabb balett-technika és a letisztult előadói stílus atmoszférateremtő szintézisét [2., 3.].

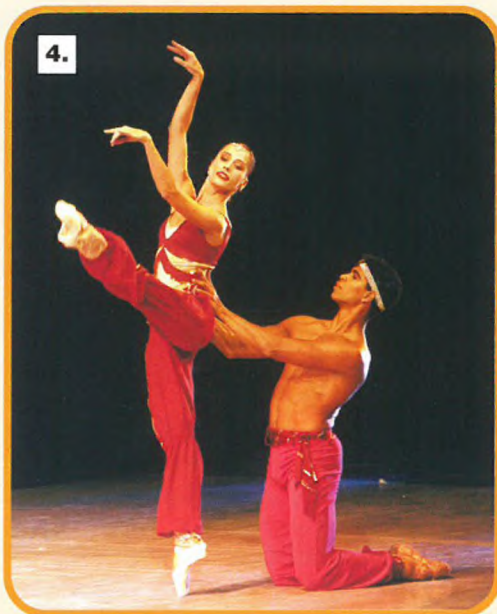
A gála szinte állandó vendége, az immár ötödik alkalommal is fellépő *Dmitrij Simkin* két régebbi koncertszámával lépett fel. Az orosz népzenere készült *Oszmanov-szólóban - Istanbul 1920* címmel - az örök vesztesnek, a háborúk értelmetlenül elpusztuló kiskatonájának állított torokszorító emléket. [6] *Összhangban* című saját koreográfiájában viszont - *Richard Wagner* zenéjére - ellenállhatatlan humoráról és karikírozó képességéről adott számot [7]; mindkét számban súlytalanul, sziporkázó technikával és töretlen hajlékonysággal.

Ennyi volt hát a X. jubileumi Világstár Gála kínálata.

A pazar választék és a még pazarabb tálalás az ideai kritikusok zsűrije - *Pongor Il-dikó*, *Seregi László* és *Jómagam* - dolgát is megnehezítette. Ennek ellenére mégis egybehangzóan döntöttünk. A legjobb táncosnőnek járó díjat - *Seregi szavaival* - „a *Stradivari-hegedűként táncoló*” román balerina: *Alina Cojocar* kapta; a legjobb táncosnak adhatót pedig a komikum és tragikum határmezsgyéjén bravúrosan egyensúlyozó *Dmitrij Simkin*nek ítéltük oda [8].

Titkon azonban tökéletesen egyetértettünk egy másik véleménnyel is: a közönségével, amelynek díját a kubai *Carlos Acosta* és a mi *Popova Aleszjánk* vehette át.

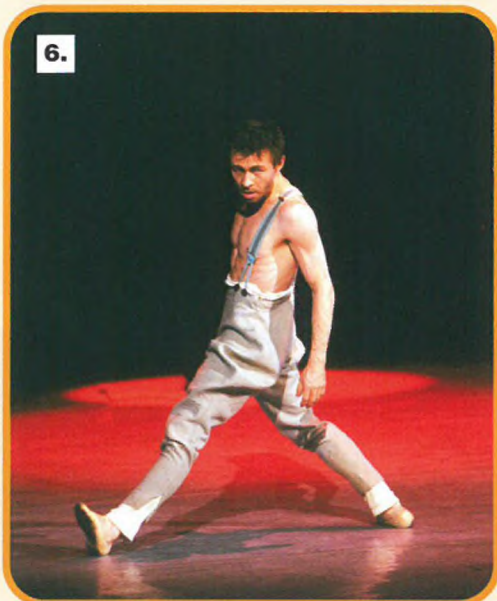
Kaán Zsuzsa

4.

5.

6.

7.

Fotók: Kanyó Béla

8.

A verseny (Le Concours) – avagy Béjart Párizsban

A párizsi Operaház (a Garnier ugyanúgy, mint a Bastille) hagyományosan július 14-én, a franciák nemzeti ünnepén zárja kapuit, amikor is ingyen látogatható az előadás.

A szezon utolsó produkciójaként Maurice Béjart: *Le Concours* (A verseny) című „balettkrimijét” újították fel, amelyet 1983-ban, az akkor még Brüsszelben működő társulata: A XX. Század Balettje számára készített, s amely 1999 óta a Párizsi Opera Balett programján is szerepel.

Béjart nem tagadja, hogy az amerikai „black/noir” film világa is inspirálta őt a mű el-

készítésében. A balett szünet nélkül megy, és majdnem két óra időtartamú, ami megfelel egy amerikai film játékidejének. Témája egy Párizsban játszódó fiktív nemzetközi balettversenyen történő gyilkosság, és a tettes keresése.

A verseny tehát a mai is oly népszerű „Whodunnit?” – (Ki tette, ki csinálta?) – regények táncos színpadi változata.

A darab kezdetén szorongó táncos versenyzők érkeznek egy nagyon szűk kis alacsony kapun. Ez talán hivatkozás a néhai párizsi Wackersalla-ra, amely sok kis „patkánylyukból” állt, és ahol

öreg emigráns cári balerinák tanították a klasszikus balett megtanulhatóságának csínját-bínját.

A kezdeti káoszt az ünnepélyes megnyitó és a zsűritagok beszédei tarkítják. Mert ez egy olyan balett, melyben beszélnek is, és nem is keveset. Úgy látszik, Béjart tisztában van azzal, hogy egy ilyen balettkrimi-ben a mozdulatok és a táncok nem elégségesek. Hisz ha valaha azt nyilatkozta, hogy „a tánc sokat mondhat, de semmit sem beszélhet”, akkor ezúttal is csak megerősíti saját teóriáját. Hisz nagyon jól tudja, kinek, mikor és mit kell mondania.

A francia zsűrielnököt játzó-táncoló egykori nagy étoile-lal: Michaël Denardral például ilyeneket mondhat Béjart: „A mi szép fővárosunk kitarja kapuit és mindannyiunkot magához ölel”. Denard remekül játszik, gyilkosan, ironikusan mondja a Béjart-írta hazug szavakat, akinek lelke mélyén még mindig ott kísért a pályája elején ért sérelem, a Párizssal való love/hate viszony.

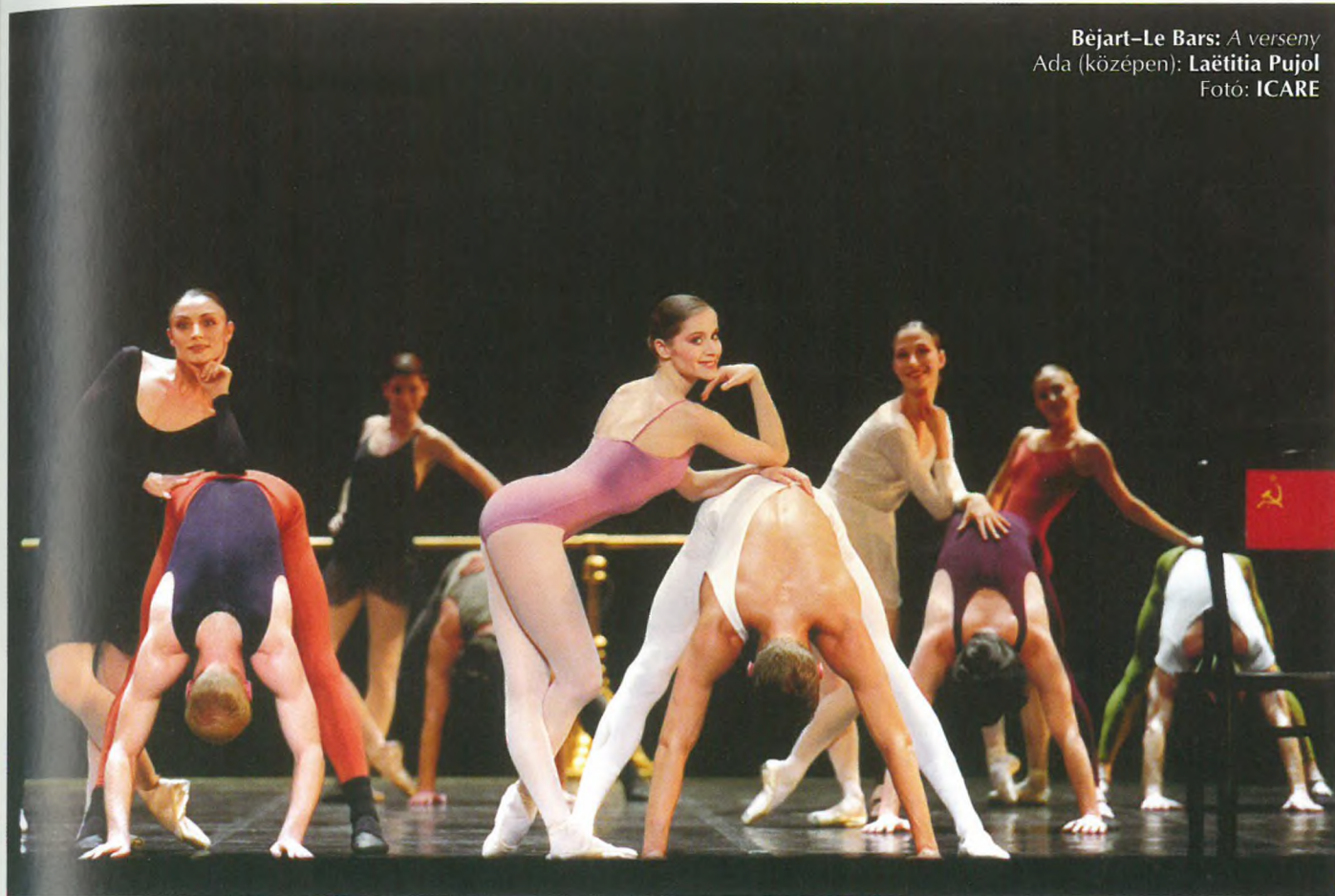
Denard, aki már régóta nyugdíjas, technikailag hatvanévesen is még mindig pompás formában van. Biztos és gyors forgásai, korához képesti tágsága és néhány jete igazolja az „egyszer táncos-örökké táncos” diktumát.

A többi zsűritag mind ismerős figura. Az amerikai a rikitóan rózsaszín ruhás és parókás, magabiztos, öregedni nem akaró balerina-típus, aki rögtön a fiútáncosokra „nyomul”, és üdvözlő beszédében a „boldog va-

Béjart–Le Bars: *A verseny*
A zsűrielnök: Michaël Denard
Fotó: ICARE

Béjart-Le Bars: A verseny
Ada (középen): Laëtítia Pujol
Fotó: ICARE

gyok, hogy itt lehetek" blablájával találó karaktert hoz; a három szereposztásból különösen Marie-Agnés Gillot alakításában remek. A japán zsűritag a partnerével érkezik, aki persze szinte fotokamerán át látja a világot. Ragyogó dramaturgiai ötlet az

is, hogy az ő szövege nincsen sem franciára, sem angolra lefordítva, hanem a számunkra áthatolhatatlan japán nyelvvel köszönti a versenyzőket. Majd az orosz (szovjet) zsűritagok következnek. Mesteri színészi munka ez is, pedig fiatal

táncosok alakítják. A szigorú, rosszul szabott öltönyös balett-tovaris a népek barátságáról papol, s még az akcentus is tévedhetetlenül orosz. Merész Béjart-tól az is (ne feledjük, 1983-ban kreálta a balettet), hogy a darab folyamán szájukból

egyre gyakrabban hangzik el a makacsul határozott NYET, és az ahhoz járuló fej-és kézmozgás mindennel szemben, ami nem orosz.

Elkezdődik a „gyaki” az aranyrúdnál – újabb ironia –,

(Folytatás a 25. oldalon)

Megjelent az ÉLET & MOZDULAT című magazin!

Olvassa Ön is Magyarország mozgáskultúra-magazinját!

Ne feledje:

ÉLET & MOZDULAT

Az első, az egyetlen, az igazi ...
...magazin mindenkinek, aki él és mozog!
Az aerobiktól a wellneszig!

Legyen az előfizetőnk! • Előfizetés a szerkesztőségben is!
Telefonon/faxon (387-4055) vagy emailen: danceart@euroweb.hu

Életre szóló gyarapodás

Az Allianz Hungária életbiztosításai révén Ön és családja olyan hosszú távú biztonságban tudhatja magát, amely mögött a 110 éves világcég és a hazai piacvezető biztosító tradíciókban gazdag szövetsége áll. E szövetségben egyesült az élenjáró nemzetközi szaktudás, a német precizitás és a magyar szakembergárda széles körű piacismerete, tapasztalata. A több mint 75 országban jelenlévő biztosítócsoporthoz tartozik az Allianz Hungária Biztosító Rt.

- értő gondoskodást,
- életre szóló gyarapodást,
- anyagi biztonságot nyújt ügyfeleinek.

Megoldásainkat mindig az Ön valós igényei szerint kínáljuk.

Allianz Hungária életbiztosítások – Együtt, szövetségben

Allianz
Hungária

 06-40-421-421 www.ahbrt.hu

További információ: Dél - budapesti Igazgatóság 06-1-385-1252, 06-1-385-2660

(Folytatás a 23. oldalról)

kiosztják a sorszámokat, a zsűritagok még egyszer hitet tesznek művészi koreo-hitvallásuk mellett, bár leg-szívesebben még versenyzők lennének, ha lehetnének. A híres *Pas de Quatre* zenéjére (Cesare Pugni) egy Laokoon csoport-szerű táncal, továbbá az egyénített francia, orosz és amerikai iskola stílusbeli különbségeivel és jellegzetességeivel csak növelik az egymás iránti kételkedést és averziót.

Közben a táncosok, akik paradés háttérként végig jelen vannak a balettben, láthatóan nagy élvezettel alakítják önmagukat, hiszen ebben a ragyogó előadásban és együttesben minden percben "verseny" folyik. Bójart jobbnál jobb klasszikus és „bójartos” lépésekkel teszi izgalmassá és élővé ezt a feszült hangulatú táncjátékot. És itt jön a krimi: egy hirtelen támadt sötétség a színpadon, egy pisztolylövés, majd lámpák fel! Bójart gondoskodik róla, hogy a balett, ha kell, filmszerűen legyen megvilágítva! A balett főhősnője, Ada (*Laëtitia Pujol*) ott fekszik holtan, nem messze a rúdtól.

Megérkezik az esőkabátos nyomozó, aki nyomban utána szaglászik a gyanúsítottaknak és motivációjuknak, míg a verseny körüli felhajtás megállás nélkül folyik. A Simenon-regények nyomozóiból összehozott *L'Inspecteur* (Nyomozó) szédületes tempójú, kacsázó lépésekkel szeli az óriási színpadot. Tessék elképzelni egy gyalogló versenyt, ahol a finisben a csípők és a lábak szinte már futnak: ilyen, ahogy *Manuel Legris* és/vagy *Laurent Hilaire* vagy *Kader Belarbi* bójartosan végigszelik a színpadot. (Mindhárom szereposztást láttam, de még legalább harmincszor meg tudtam volna nézni). Egyszerűen lehetetlen volt eldönteni, ki volt a legjobb.

Sajnos Legris és Hilaire 40 körül járnak, és hamarosan vissza kell vonulniuk az Opera kegyetlen törvényei miatt. Mégis tökéletes formában táncolják végig ezt a nagyon nehéz szerepet. Mozdulataikon fáradságnak nyoma sincs. Energiában, plasztikában pont olyanok, mint amikor a Claude Bessy vezette Opera-tánciskolából bekerültek az együtteshez.

És apropós, Madame Bessy! Ő is benne van a cselekményben, mint a kettes számú gyanúsított, mint Miss Maud, aki mint *Professeur de danse* kicsit önmagát adja, a „szigorú, de igazságtalan” egykori nagy balerinát, aki még meg is ölné kedvenc növendékét, Adát, mert az elhanyagolja a táncóráit egy nagy szerelem miatt.

Az első számú gyanúsított *La Brambilla*, a nagy olasz balerina, aki visszavonultan, ápolókkal körülvéve él Riminiben (Fellini városa, Bójartnál ennek is van dramaturgiai jelentősége), s akinek egyetlen vágya volt, hogy fiút szüljön. De lánya született, akiről megfogadta, ha megtudja, hogy balettozni tanul, megöli. (Ezeket a bonyolult és balettekben talán nehezebben elmondható háttér-információkat a *Le Presentateur*, egy konferan-szié-szerű úr mondja el a nézőknek.) A négyes számú gyanúsított egy úgynevezett TV-koreográfus. Micsoda fricska ez korunk szélesebben, felületesen, de persze a kamerák jelenlétében „alkotó” TV média-nagyságainak(!), aki pillanatok alatt szeretne eredményt elérni. Elhadarja, hogy mit akar, felületesen mutatja is és máris tökéle-test vár. Ha nem sikerül, kandidatjait már rúgja is ki.

Az est egyik legnagyobb sikere *Karl Paquette*, az operabalett új fiatal, szőke táncos csodája, aki nemcsak mesteri táncos, hanem színészi telitalálat is. És még

egy gyanúsított *Angel Ben*, egy irokéz frizurás punk, rocker sztár, aki visítózó, rajongó csajok közepette nyeglén vonul be, szemet vet Adára, de az undorodva rúgja övön alul (ott): a nagy rock-sztár a „gyenge” balerina rúgásától úgy terül el, mint egy eltaposott levelibéka.

A Bójart-baletteknek néha fontos eleme a cirkusz, a varieté; itt egy vidéki „magicien” (bűvész) is bekerül a körforgásba – *José Martinez* remek alakításában. Minden mozdulata elegáns. Frakkjában és -ból különböző bűvészműtávkokkal kápráztatja el a közönséget, régi cirkuszok és varieték világát idézi, tökéletesen hozza a „Vigyázat! Csalok!” rodolfói eleganciáját. A bűvész a közönség soraiból kér fel egy „áldozatot”, a nézőt ére felgyúlnak a fények és hosszas könyörgésekre valaki vállalkozik, hogy feljöjjön a színpadra. Először valamennyien azt hisszük, hogy tényleg egy átlagnéző lesz a hipnózis ártatlan pasasa, de amikor tranz alatt a bűvész megcsókoltatja magát, és „kényszer alatt” zsebkendőjével a bűvész lakkcipőjét fényesíti, de petipa-i virágkosárral is táncol, akkor már tudjuk, hogy a suta mozgású hipnotizált „néző” táncos és színész egyben: a ragyogó *Laurent Quéval*.

Bójartnak még arra is van figyelme, hogy a „nézőt felcsalando rendező-konferan-szié” elmondjon néhány izgalmas mondatot. A jegyszédőknek például azt, hogy „kérem, kísérek fel a *Monsieur*t a színpadra, hisz könnyen eltévedhet egy olyan házban, ahol csak folyosórendszerből 42 kilométer van...”. De szavaiból megtudjuk az óriás színpad méreteit és terhelőképességét is, továbbá beszél a 17 emeletről, amiből 5 a színpad alatti szinten van. Sőt még arról is, hogy az Opera alatt, s mélyen a metro alatt

egy titokzatos tó is van (tényleg van), de ez már a *Phantom of the Opera* világa...

A balett zenéje a *Hommage Anna Pavlovának* című lemez szinte teljes anyaga, ami a koreográfust igazi bójartos lépésekre inspirálta; újra itt vannak a pedálózó lábak, az úgynevezett törtszárnyú – tipikus – kéztartások, a sok attitude-s panché-k, lírai pas de deux-k és bravúros szólók, de láttunk koreográfiai citátumokat is, pl. *Lifar: Szvit fehérben* című balettjéből. Kiderül az is, hogy *Minkus*, *Drigo* és *Paul Lincke* (a híres Pavlova-gavott – a „János bogárka, csillogj, villogj!” – szerzője) motívumai nagyon jól vegyülnek *Hugues Le Bars* elektronikus zenéjével.

Öröm volt látni a magyar származású *Zita Gordon-Gielgud-ot*, *Maina Gielgud* édesanyját, amint kiskutyájával egy mindig útban lévő *balett-mamát* alakít. Az öleb neve: Poloska, aki a zárókép defilee-jében még tütüt is visel és a sok szag- (illat), fény- és hangkavalkád sem zavarja. Még egy vakkantást sem hallani tőle, szerepét a majd' 90 éves gazdival együtt komolyan hozza.

A gyanúsítottak közötti jeleneteket ragyogóbbnál ragyogóbb táncképek váltják fel. A modern, diszlet nélküli színpadon Bójart gyönyörű táncvíziójával, a csupa arany színpad mögötti Foyer-vel zárul a kép, amely a Garnier palota évadnyitó előadásainak, a hagyományos defileenek is a helyszíne. S hogy ki a gyilkos, azt nem mondom el! A balettverseny persze csak ürügy, a krimi is csak alkalom ahhoz, hogy egy kitűnő balettet lássunk. És bár én már korábban néztem meg, július 14-én voltak, akik hajnal óta sorban álltak, hogy este fél 8-kor bejuthassanak és izgulhassanak...

A kéthetes futamban, míg ez a balett volt műsoron, üres hely nem volt egy szál se.

Hézsó István

Hírünk a világban

Fotó: Zalán Magda

Szeptemberben néhány napra Budapesten tartózkodott a torinói *Egribiancodanza Táncegyüttes* igazgatója, *Susanna (Zsuzsa) Egri*, akit budai otthonomban is vendégül láttam egy baráti beszélgetésre (lásd képünkön). Természetesen a TÁNCMŰVÉSZET is előkerült, és a tánc is szóba került. Egri Zsuzsa ekkor említette, hogy azért is siet vissza Olaszországba, hogy megnézhesse Rómában a szeptember 13–14-én az ottani Teatro Quirinóban bemutatkozó Győri Balettet.

A magyar társulat a 2002 júniusa óta 2002 decemberéig Olaszországban, számos városban megrendezésre kerülő UNGHERIA IN PRIMO PIANO elnevezésű eseménysorozat egyik résztvevője. A mintegy nyolcvan – magyar zenét, színházat, képzőművészetet és persze táncot bemutató – produkció között a győrieken kívül még három csoport képviseli a magyar táncművészetet. Mindháromra decemberben kerül sor: *Frenák Pál* társulata mellett a *Honvéd Együttes* és a *Duna Együttes* néptáncosai lépnek fel (Frenákék éppen a Compagnia Egribiancodanza városában, Torinóban, a tori-

nói Városi Színház, a Teatro Stabile színpadán).

Susanna Egri a magyar táncművészet itáliai szereplése kapcsán azt mondta: „A magyaroknak nagyszerű klasszikus balett és néptánc produkcióik, táncosaik vannak. Ami talán még hiányzik, az az igazán színvonalas modern balett. A hiányosságot én nemcsak a táncosokra, de a koreográfiákra is értem. Sajnálom például, hogy a külföldi kortárs irányzatok közül a kevésbé jókat veszik át. Persze lehet, hogy azért, mert ez a könnyebb. Vagyis fontos lenne, hogy a méltán nagy hírű magyar klasszikus balett iskolája mellé felnőjön a modern tánc tanítása is.

A magyar modern táncművészet másik gyengéje, hogy még nem talált rá az önálló arculatára. Olyan előadásokkal, amelyeket például a budapesti Trafóban láttam, Itáliában széltében-hosszában lehet találkozni. Azonban míg az olasz kortárs koreográfiák aránylag gyengék, addig a kortárs balett olasz táncosai nagyszerűek: nagyon kifejezőek, nem gépiesek, több lélek van bennük, és ezt jobban tudják sugározni nézőiknek”.

Zalán Magda

Megmerítkezés a tiszta forrásban

Tücsök zenekar: Egy pár tánc...

A párkányi Tücsök zenekar régi ismerősünk. Részben a Kisbojtár, valamint az Esztergomi néptáncegyüttes kísérőzenekaroként, másrészt a szentgyörgymezői Olvasóköri zenekaroként tartott nagy sikerű táncházaik révén.

Szeptember 21-én, régi sikereik helyszínén, az Olvasóköri ezen alkalomra színházteremmé átalakított nagytermében, zsúfolt ház előtt új oldalkról mutatkoztak be: önálló estet tartottak *Egy pár tánc...* címmel. Miközben *Hruska Emese* primás és *Madocsa Szilárd* klarinétos, együttesvezető irányításával a zenekar egymás után játszotta a magyar népzene és a Kárpát-medence legkiválóbb műremekeit, *Madocsa Imre*, aki egyébként a zenekarban is játszik, és a nagyhírű pozsonyi *Ifjú Szívek Táncegyüttes*nek is oszlopos tagja, partner-nőjével, *Varsányi Zsófiával* remekbeszabott táncbemutató segítségével ízesítette a kodályi értelemben vett tiszta forrásban való megmerítkezést!

Sorra követték egymást a Kárpát-medence ismert és kevésbé ismert táncjai: a felvidéki (gömöri, csallóközi, martosi), az erdélyi (mezősegi, kalotaszegi, székelyföldi), majd a gyi-

meszi táncok... A zempléni páros, a szatmári kettős és fűszerezésként a Boban Markovic stílusát idéző, szaxofonnal kiegészülő román muzsika következett. (Szaxofonon külön erre az alkalomra szerződött *Dobai Péter* játszott.)

Méltán zúgott a vastapercen át a bemutató után az Olvasóköri. Az együttessel együtt vendégek is kiegészítettek. A már említett *Dobai Péter* szaxofonoson kívül *Salamon Attila* kontrás Tataró és egy virtuóz primás, *Alt István Léváról*: „Öröm volt együtt muzsikálni Tücsökkel – mondta. – Több zenekarban is játszottam már meghívott vendégként, a győriekkel nemrég jártam Spanyolországban, a komáromiakkal járjuk a világot... De ez az este felejthetetlen marad számomra.”

A műsor után *Németh Kálmán* vezetésével táncházra került sor, amelynek szünetében *Madocsa Szilárdtól*, a műsor egyik összeállítójától a jövő után érdeklődtünk: „Szeretnénk kibővíteni műsorunkat, és minél több helyen bemutatni – mondta. – Örülünk hogy az esztergomi ösbemutató ilyen jól sikerült!”

Dezső László

ETNOFON Records

Ünnepel az első magyar független népzenei kiadó!

Tíz év nagy idő egy kiadó történetében. Rövid áttekintést adni erről az időszakról szinte lehetetlen. Összegzésként annyi mindenképp elmondható, hogy tevékenységével a Kárpát-medencében élő népek folklórját kívánja népszerűsíteni. Ezért elsősorban népzenei gyűjtéseket jelentet meg, de emellett olyan alkotók és előadók felvételeinek kiadását is vállalja, akik ebből a szellemi kincsből merítve, új utakat és lehetőségeket keresnek a kortárs zeneművészetben.

Jubileumi rendezvények:

Lemezbemutató koncertek – Kiss Ferenc Vándorjelek című koncertje – A Vándorjelek című portréfilm premierje Dedikálások, beszélgetések a szerzőkkel.

2002. október 25-től november 3-ig

Tündérmese Kapolcson

Dunaújváros Táncszínházának előadása a Művészetek Völgyében,
VIII. 1.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy zseniális ötlet. Ez a zseniális ötlet egyszer csak kipattant gazdája fejből, létrehozott egy tarka-barka fesztivált, és felvirágoztatott egy kicsiny, de annál szebb térséget. Merthogy a festői Káli-medence nyaranta jelentős tömegek zarándokhelyévé válik, kiváltképp a Művészetek Völgye elnevezésű fesztivál idején. A völgy ilyenkor hatalmas játszóházzá alakul át, ahol mindenki talál a maga izlésének való időtöltést. Csupa mosolygós emberrel találkozni; a bizalmatlan városi hétköznapi játékszabályai néhány napra feledésbe merülnek. Szóval, fásultság és unalom ellen akár fel is lehetne írni egy kis Kapolcsot, Taliándörögöt vagy társaikat.

Bálint Péter figurára is telitalál: a népmesék igazi kiskirályfia. Ötletes, szellemes volt Vitéz Bátor küzdelmeinek megjelenítése a három sárkánnyal, amelyben a koreográfus ügyesen használta ki az egyes néptáncok (például a moldvai kettős sirulóje) karakterisztikus vonásait. Minden egyes színrelépésével és mukkanásával megnevette a közönséget a gumiarcú *Subi Zoltán* az Erdők-mezők Manójaként. *Suplicz Mihály* pedig, aki egyszer Arany Kánként, másszor az ördögös gidák vezérbakjaként tűnt fel, ez utóbbi szerepében ugyancsak elemében volt, fergeteges alakítást nyújtott. Meg kell dicséernünk továbbá a szereplők érthető, szépen tagolt szövegmondását, elvégre mégiscsak táncosokról van szó!

Örömmel fedeztem fel a táncokban a Magyar Táncművészeti Főiskola néptánc-tagozatán végzett művészeket is. Az összképből egyedül a madárra varázsolt kánleányok tánca rítt ki valamelyest, mivel a nomádok pusztái helyett inkább egy működvelő balettiskola vizsgájának hangulatát idézte.

A kapolcsi fesztivál az idén tehát egy kedves, humoros és tartalmas táncmesejátékkal is megörvendeztetett bennünket. Aznap estére egyébként az előadás huszonegyedik századi „felölt” változatát is hirdették, szintén a Malomszigetre, ám sajnos, ezt mi már nem nézhettük meg.

Brieber Nóra

A kapolcsi Malomszigeten felállított színpadot a Faluhíd felől, a kirakodóvásáron át érjük el. Itt lépett fel a néhány éve alakult hivatásos dunaújvárosi együttes *Vitéz Bátor* című táncmesejátékával. Öröndetes, hogy a néptánc nyelvét használó koreográfusok ismét rátaláltak a mesére! A (nép)táncjátékban rejlő lehetőségeket *Rábai Miklós* fedezte föl, és talán ez lehet az évek óta útját kereső néptáncművészet továbblépésének egyik vonala. Az utóbbi évtized dramaturgiai bizony sokszor gyenge „kortárs néptánc”-szüleményei után jól esett például az idén látni a színpadon *Zsuráfszki Zoltán* és *Vincze Zsuzsanna Csipkerózsikáját*, de ugyanilyen örömmel üdvözölte a közönség a dunaújvárosiak bátor vitézét, *Vitéz Bátort* is. Íme: lehet ezt a műfajt izléselesen is művelni!

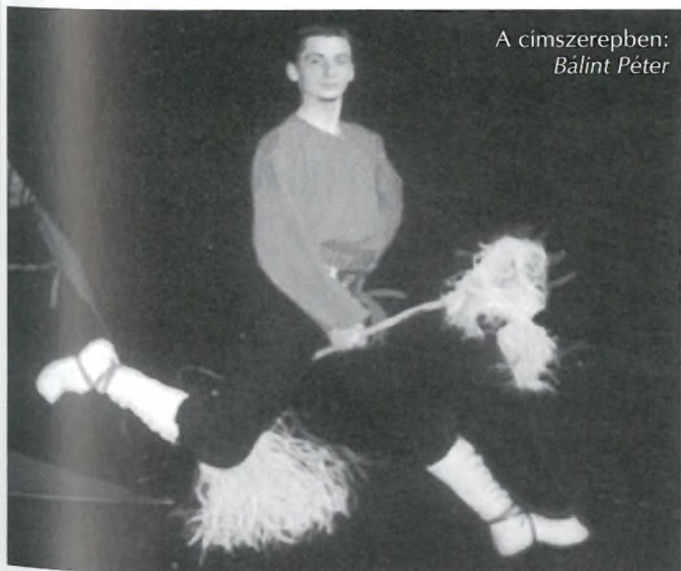
Maga a történet a magyar népmesék és a belső-ázsiai nomád rokon népek hősénekei alapján készült. *Arany Kán* két idősebbik fia hiába próbálja megőrizni az aranyalmát, a jószívű legkisebbik fiúnak, *Bátornak* azonban az *Erdők-mezők Zöld Manója* segítségével sikerül, ráadásul három elvarázsolt kánleányt is kiszabadít a sárkányok fogóságából. Az előadás zenei anyaga ehhez illően archív magyar, mongol, burját, üz-bég és türk népzenei felvételekből állt össze, sőt a diszletek és jelmeztervezésénél is figyelembe vette a tervező, *Skaliczky Andrea*, a nomád népekről készített leírásokat. A színpadkép egyszerű, ám a gyermekek szemével nézve is élvezhető, mivel a látványos elemeket inkább ügyes ötletek váltják ki. A dramaturgiát dicséri, hogy az apróbbak is

minden nehézség nélkül lépést tudtak tartani a mesével, sőt helyenként bele is vonták őket a cselekménybe, ami mulatságos szituációkat szült, így rendkívül élvezte mindenké. Így válhatott példának okáért az egyszeri gyanútlan apuka néhány percre *vén kecskévé*...

Az előadás néptáncanyaga is heterogén. *Rácz Attila* rendező-koreográfus itt aztán kamatoztathatta igen széles kárpát-medencei és balkáni táncstílus-ismereteit. A bevezető görög füzértáncot követően *Szagdaj* vitéz, az elsőszülött fiú – *Thiard-Laforest Csaba* – kissé lomha hajduval, míg a középső fiú, *Harhóhöl* szerepében *Móri Csaba* visszafogott, de tetszetős keménytelki férfitáncal mutatkozott be. Ezután jött legifjabb fivérük, *Bátor* vidám pattogós-bohókás táncával. Az őt alakító

A címszerepben:
Bálint Péter

Erdők-mezők Zöld Manója:
Subi Zoltán

VIII. Zánkai Táncfesztivál

1995 óta minden nyáron megrendezik a Zánkai Táncfesztivált a Balaton partján. Mint eddig mindig, így idén is élénk volt az érdeklődés a népszerű fesztivál iránt, amely most először *diákolimpiai versenynek is számított*. A Magyar Táncsport Szövetség illetékesei ugyanis kiemelt rendezvénynek nyilvánították az eseményt, és így a 6 nap mindegyikén a korábbi évek 5 fős zsűrijét 7 főre növelték. Bár ami igaz, az igaz: a látottak alapján a létszámnöveléstől se jobb, se rosszabb nem lett a bírák teljesítménye.

Augusztus 19–24 között a VIII. Zánkai Gyermek- és Ifjúsági Táncfesztiválon és az I. Diákolimpián 87 hazai táncgyeget 1238 táncosa versenyzett „E”, „D”, „C”, „B”- és „A” osztályokban; standard és latin kategóriákban; gyermek, junior- valamint ifjúsági korcsoportokban. Mint 1995 óta, így most is *Benkő Zsófia*, fővárosi Bessenyei György-díjas táncpedagógus volt a Zánkai Fesztivál és Diákolimpia szakmai vezetője, versenyvezetője, konferanسیája. Összetett, bonyolult feladatokat idén is magas színvonalon látta el, demokratikus szellemben. A rendező Gyermek- és Ifjúsági Centrum (Zánka), valamint az FMH Modern SE (Budapest) mellett a Magyar Diáksport Szövetség is támogatta a versenyt. A sok színvonalas verseny közül kiemelném az „A” osztályosok küzdelmeit, ahol a standardban a bajnok szentesi *Páli testvérek* nyertek elegáns, technikailag is tiszta produkció-

val, míg a latinban a szintén bajnok kisteleki *Nagymihály Balázs-Péter Szabó Zsófia* páros győzött dinamikus, atmoszférát teremtő előadással. Az utolsó nap estjén megrendezett gálaesten is e két páros nyerte meg a Zánkán már hagyományosan megrendezésre kerülő szuper standard és latin verseny küzdelmeit is, ahol mindkét kategória valamennyi győztese elindulhatott. A gálaest programjában fellépett a standard felnőtt bajnok *László Csaba-Szögi Szilvia* és a latin felnőtt ezüstérmes *Magyari Róbert-Wolf Nanda*

páros, valamint show és disco táncokkal *Makár István*. *Benkő Mártonné* és *Benkő Zsófia* nagyszerű munkái alapján formációs bemutatókkal (például: magyar táncok, monti csárdás, bécsi keringő, quick step, jive rocky) az FMH Modern SE táncszakosztálya is szerepelt.

A döntős párok értékes díjakat kaptak, és a közel egyhetes rendezvénysorozaton több ezer néző élvezte a versenyeket és a Balaton hűs hullámain. A jövő kérdése viszont, hogy valóban szerencsés dolog-e az „egy verseny az két verseny” elve?

Fotók: Rollinger Károly

A Standard Szuper verseny győztesei: a *Páli testvérek*

A Latin Szuper verseny győztesei: *Nagymihály Balázs* és *Péter Szabó Zsófia*

(balról jobbra) *Bogó Ágnes*, a Gyermek- és Ifjúsági Centrum főigazgatója, *Tatai Irén* főszervező és *Benkő Zsófia* szakmai vezető

Az FMH Modern SE formációs bemutatója

Szeptember 28-án és 29-én Kisteleken, a vadonatúj város sportcsarnokban zsúfoltt házmű (mindkét napon 8-8 száz néző) előtt került sor a kétnapos rendezvénysorozatra. Az első napon a Latin táncok Magyar Bajnoksága, a Gyermek III. és a Junior I. korosztályok Országos Standard Bajnoksága volt a program. A második napon a Tisza-part Open Ifjúsági standard és latin versenyeit és az I. D. S. F. Open Latin táncok versenyét láttuk. A főrendező *Törökgyörgy táncpedagógus* *házas pár* vezette kisteleki *Pro Art Táncstúdió* volt, de a szponzor mellett az I. D. S. F. (Nemzetközi Táncsport Szövetség) és az M. T. A. SZ. (Magyar Táncsport Szövetség) is ott voltak a segítők, támogatók között. Mindkét napon *Nagy Sándo* polgármester nyitotta meg ünnepi köszöntőivel a rendezvényeket, míg a versenyvezető konferanسیái feladatait *Szeberényi Klára*, a szegedi VTV munkatársa és *Szabó Tibor* szegedi táncpedagógus látta el. Az első napon a *Biró Csaba, Németh Péter* (standard versenyeket helyettesítve *Szlovicsák István*), *Rimányné Kiss Anikó*, *Somkúti Annamária*, *Szalay Attila*, *Pálinkó Lujza*, dr. *Törödyné Tóth Erzsébet* összetételű zsűri pontozta a versenyeket.

A Latin táncok Magyar Bajnokságán 57 pár indult el és az előselejtezők, elő- és középdöntők után alakult ki a finálé hatos mezőnye, az izgalmas és részben magas színvonalú versenyt követően az alábbi végeredménnyel:

1. *Vescovo Maurizio-Törökgyörgy Melinda* (Pro Art, Kistelek)
2. *Magyari Róbert-Wolf Nanda* (Fenomén TSE, Budapest)
3. *Köcse György-Váradi Martina* (Feeling, Bp.-Valcer, Debrecen)
4. *László Csaba-Szögi Szilvia* (Szilver TSE, Szentes)
5. *Velev Vladimir-Bodócs Gabriella* (Agria TS, Eger)
6. *Walcz Szabolcs-Kovács Nikolett* (Swing TSE, Budapest)

Maurizio és *Melinda* nagy fölényrel valamennyi táncot (szamba, rumba, cha-cha, paso doble, jive) külön-külön is megnyerte! Csak 1-es helyezési számokat kapva lettek ismét

Latin táncok Magyar Bajnoksága és I. D. S. F. Tisza-part Open 2002

A magyar bajnoki 3. helyezett: Kőcse György-Váradai Martina

Az Ifjúsági Tisza-part Standard Open verseny győztesei a Páli testvérek

magyar bajnokok, megvédve ezzel tavalyi bajnoki címüket. A világranglista hatodik helyén álló páros kimagaslóan a legjobb teljesítményt nyújtotta. Extra technika, briliáns figurák, gyönyörű latin vonalak, gyorsaság, temperamentum jellemezte táncaikat – az átélés és az egység magas fokán.

A második Magyar-Wolf kettős is remekelt, és továbbfejlesztett technikában és előadásmódban is. Gyorsan, látványosan táncoltak, de nem tudták összehatásban megközelíteni a bajnok párt. Kellemes meglepetést nyújtott a nemrég összeállt fiatal Kőcse-Váradai kettős. Mindketten magas hőfokon

izzó táncosok, és mindketten már sokadik partnerüket „fogyasztották el”. Kemény, agresszív stílusban táncoltak, szép figurákkal és szelvésgyorsan. Ha együtt maradnak,

akkor sikeres jövő vár rájuk. A mezőny többi résztvevője is jó benyomást keltett.

A Latin Magyar Bajnokság keretében szolgált az első napon az Országos Standard

Az I. D. S. F. felnőtt Latin Open verseny győztesei: Vescovo Maurizio és Törökgyörgy Melinda

Fotók: Rollinger Károly

Bajnokság, ahol Gyermekek I-ben 8 párból nyert a Spák Patrik-Jakob Klaudia (Kner TSE, Gyomaendrőd) páros. Gyermekek II-ben 14 párból győzött a Szabados Péter-Barna Lilla kettős a szentesi Szilverből, míg Junior I-ben 36 párból lett első Ruzsa Viktor és Sándor Nikolett, akik a szegedi B. E. S. T. táncosai.

A második napon az Alberto Pregolato (Olaszország), Fándly Enikő (Románia), Böhöm Otto (Szlovákia), Franyo Kozár (Szlovénia), Juraj Komora (Szlovákia), Ludwig Wieshofer (Ausztria), Mladen Brekalo (Bosznia és Hercegovina), Taródyiné Tóth Erzsébet, Óze László, Jánosi László alkotta 10 fős zsűri-keret pontozott úgy, hogy valaki időnként kimaradt, és így jött létre a 9 fős nemzetközi zsűri erre a napra. A Tisza-part Open 2002 ifjúsági standard kategóriában a 13 párból álló nemzetközi mezőnyt maga mögé utasítva nyert a szentesi Szilver TSE kettőse: Páli Erik és Páli Viktória.

Az Ifjúsági latin kategóriában is magyar győzelemnek örülhettünk. Itt 18 párból lett a legjobb a kisteleki Pro Art TS párosa: Gilicze László és Czirok Dóra. Ők is nemzetközi mezőnyben táncoltak. Végül a Tisza-part I. D. S. F. Latin Open versenyen a népes nemzetközi mezőnyben 48 párból ismét fölényes győzelmet aratott a magyar bajnok Vescovo Maurizio-Törökgyörgy Melinda kettős, egyértelmű pontozással megelőzve a kitűnő dániai Zanibellato-Abildtrup kettőst. A döntős magyarok közül Magyariek a harmadik, Velevek a negyedik és László Csabáék a hatodik helyen végeztek.

A kétnapos rangos táncos eseményen végül kitűnő rendezés mellett nagyszerű versenyszámok egész sorát élvezhettük, s főleg azt, hogy külföldi versenyzőket legyőzve nyertek a magyar párok. A rendezvényt követően a nemzetközileg is jó hírű olasz Alberto Pregolato továbbképzést tartott táncosoknak és tánctanároknak, szintén a kisteleki sportcsarnokban.

Rollinger Károly

XXVIII. Nemzetközi Formációs Táncfesztivál és Magyar Bajnokság Miskolcon

A társasági táncok országos bajnokai: Ködmön, Miskolc „C”

A Standard mix magyar bajnokai: Haladás VSE-Elán „A”

A társasági táncok országos bajnokai: Lazúr KTSE, Miskolc

Fotók: Rollinger Károly

Október 5-én szombaton, Miskolcon a Városi Sportcsarnokban huszonnyolcadik alkalommal tartották meg a Nemzetközi Formációs Táncfesztivált, Magyar Bajnokságot, az Ifjúsági és Szabadidő Ház, valamint a Magyar Táncsport Szövetség rendezésében. A versenyvezetői, konferanسیei feladatokat Papp Endre és Harangozóné Onódy Csilla látták el. A zsűri összeállítása a következő volt: Bozóky Lajos, Földházi Péter, Futó Károly, Felczán Béla, Sziliné Csáki Emília, Feledi Ildikó és Várhegyiné Nagy Rózsa.

Az előtáncokat és elődöntőket délelőtt rendezték meg fél ház előtt, de a döntőre és gálára már megteltek a lelátók. Mintegy kétezer néző kísérte figyelemmel az eseményeket. 4 kategóriában avattak bajnokokat, de főleg a mixben volt nagy a tét, mert az itteni két-két első helyezett csapat képviselheti majd hazánkat az EB-n és VB-n.

A Társasági Táncok junior Országos Bajnokságán 6 csapatból nyert a Ködmön „C” csapata Miskolcra Dance with me című számukkal Simonné Pala Erika munkája

alapján. A Társasági Táncok felnőtt Országos Bajnokságán 10 együttesből szoros versenyben nyert a miskolci Lazúr KTSE Caramba című produkciójával Zsámboki Marcell és Szabó Emőke munkája alapján. A zsűri főleg itt, a társasági táncoknál bizonytalanodott, de feltételezhető, hogy a standard és latin táncok egy bajnoki rendszeren belüli keveredése okozott gondot. Hisz a bécsi keringőtől a latin formációs produkciókig kellett a csapatok teljesítményeit összehasonlítaniuk.

A Standard Mix Magyar Bajnokságban 4 jól felkészített csapat izgalmas és színvonalas döntőt produkált az alábbi végeredménnyel:

1. Haladás VSE-Elán (Szombathely „A”): Örökzöld dallamok
2. Ködmön TSE (Miskolc „A”): Let's face to music and dance
3. Freedance TSE-Elán (Miskolc): Swing forever
4. B. E. S. T. (Szeged): Moulin Rouge

Szoros versenyben nyert a Haladás – bár ez a pontozásból nem derült ki – ezzel megvédve tavaly bravúrral megszerzett bajnoki címüket. A tavalyi számukat hozták el, azt tovább csiszolva, fényesítve. Sok és ötletes térváriációval, rendkívül rendezetten és kidolgozottan, kitűnő összhangban, lendületesen táncoltak Rimányiné Kiss Anikó és Rimányi Judit tanítványai, legyőzve ezzel nagy riválisukat, a Ködmönt.

A Ködmön új koreográfiája ugyancsak látványos és változatos volt, gyors térváltásokkal, gazdag térformával és jó kivitelezéssel. A Simon Csaba vezette csoport teljesítményben szerintem egyenrangú ellenfele volt a bajnokcsapatnak.

A Latin Mix Magyar Bajnokságban 3 csapat vett részt, és remek döntőt produkáltak.

A Standard mix magyar bajnokság 2. helyezette: a miskolci Ködmön „A” csapata

A Latin mix magyar bajnoka: a szombathelyi Savaria „A” csapata

A Latin mix magyar bajnokság 2. helyezette és a legeredetibb koreográfia díjazottja: a Botafogo

Fotók: Rollinger Károly

A végeredmény:

1. Savaria TSE
(Szombathely „A”):
Music, Song and Melodies
2. Botafogo TE
(Budapest „A”): *Cigányvér*
3. Savaria TSE
(Szombathely „B”): *Violins*

A mostani Savaria-Botafogo „örökrangadót” is a szombathelyiek nyerték meg. A Savaria „A” csapata szintén tavalyi programjával érkezett, amely világszámának is mondható, hiszen Horváthné Berta Ágota és Marcus Sónyi tanítványai ezzel a kitűnő produkcióval EB második és VB negyedik helyezéseket is elértek már. Elsőpró lendület, térváriációk sokasága, nehéz elemek, látványosság, tiszta technika és hibátlan kivitelezés, továbbá remek hangulati és ritmikai váltások jellemezték a bajnokcsapatot, amely egyértelmű pontozással, fölényesen nyert.

A Botafogo „A” csapata új koreográfiával jött Miskolcra. Dalotti Tibor tanítványai nagy akarattal, átéléssel, atmoszférát teremtve adták elő a sokoldalú és változatos latin show-t sok egyéni ötlettel, variációval. Nagyon tetszett még a Savaria fiatal „B” csapata. Kemény stílusban, gyorsan táncoltak, jól megoldva a jól felépített, látványos koreográfia nehéz részeit is. A szombathelyi fiatalok fiatal koruk ellenére is egységes, fegyelmezett, rutinos társaság benyomását keltették. Ha ez a fiatal csapat együtt marad, a nagyszerű edzőpárossal, akkor 4-5 év múlva talán még VB-t is nyerhetnek.

A rendezvénysorozaton a kitűnő versenyszámok mellett remek bemutatókat is láttunk. Szerepelt például a Rock and Roll Formációs VB győztes Százlák Boogie Woogie magyar csapat, a TC Kassa latin mixje, a miskolci Dance Studio Apáca Show-ja és a miskolci mazsorettek.

Az esti gálaműsor keretében adták át a szokásos különdíjakat is. *Pedagógiai díjat* kapott a miskolci Simon Csaba és Simonné Pala Erika edzőpáros. *Balogh Sándor-díjat* kapott a szegedi B. E. S. T. a *Moulin Rouge* című számáért. *Miskolc város díját* kapta a zalaegerszegi *Gála Együttes*, míg a *legeredetibb koreográfia díját* a budapesti Botafogo TE *Cigányvér* című produkciója érdemelte ki.

Rollinger Károly

Az operaház mostohája: a Magyar Nemzeti Balett*

Mottó:

Az évad legfontosabb táncseménye nem az, ami a Magyar Állami Operaház balettgyűjtésével történt, hanem ami még történhetett volna.

Harangozó Gyula

Múlt és jelen

A Magyar Nemzeti Balettet hét éve már hazájában is Magyar Nemzeti Balettnek hívják. Az együttes korábban csak külföldi turnék alkalmával nevezte, hirdette így magát:

„Hungarian National Ballet”! Magyarország legpatinásabb (1884 óta létező) és legnagyobb létszámú (130 fős), „királyi” társulatáról van szó: a Magyar Állami Operaház balettgyűjtéséről. Viszonylag új elnevezése nemcsak praktikus és adekvát, de a nemzetközi balettelet gyakorlatától sem idegen (pl. *Angol Nemzeti Balett, Kanadai Nemzeti Balett* stb.).

A névhasználat jogossága már korábban is felmerült. De a balettigazgatók mégsem érezték feladatuknak, hogy kiharcolják az együttes számára. A rendszerváltás előtt amúgy sem engedélyezték volna. A „nemzeti” nacionalista látszatot kelthetett; a dalszínházon belüli önálló név pedig eleve a balett önálló státuszára engedhetett következtetni, de erről akkor sem lehetett szó, miként mostanság is falakba ütközik. (Egyedül a Győri Balett szakadhatott el már 1983-ban az anyaszínházról, és azóta is önállóan működik!) E név hivatalos elismertetésére – ráadásul miniszteri kinevezeté-

sét követően szinte azonnal – csak egy olyan határozott, a nemzetközi szakmában is elismert, menedzser-típusú táncos volt képes, mint a jelenlegi balettigazgató: Harangozó Gyula, akit erre idehaza még családi háttére is presztizsített.

A „magyar nemzeti balett” ugyanis, azaz a kisbetűs változat (esztétikai kategóriáiként sajátos műfajstílus, sőt, iskolát-műhelyt képviselve a tánc történetben) már több, mint hatvan éves múltat tekint vissza. Megvalósulása – hazánkban (is) hosszú kultúrtörténeti folyamat eredményeként – szintén egy Harangozó Gyulához, épp a balettigazgató édesapjának munkásságához kötődött.

Az „első” Harangozó vilámgyorsan felfelé ívelő táncos karrierje után, mint ifjú östehetség, 1936-ban koreográfusként is debütált. Kiváló mozgásfantáziával és dramaturgiai érzékkel mindjárt az első opuszában: a *Csárdajelenetben* (Hubay Jenő zenéjére) megvalósította a közönség és a szakma oly rég ohajtott álmát: a magyar zene, magyar téma, magyar koreográfus „hármaseségét”.

Ez a táncjáték (a magyar paraszti és cigánytémát a kor

divatos romantikus realizmusával, a magyar néptánc izléeses balettszínepadi stilizációja által ábrázolva) egy páratlanul gazdag alkotói pálya első állomása lett. Néhány év alatt ugyanis az ú.n. „magyar nemzeti balettrepertoár” is megszületett. S mondanom se kell, szintén Harangozó volt az, aki e reformkor óta várt programot is teljesítette. A sok-sok közepszerű külföldi után ő lett az első jelentős, nemzetközi mércével mérhető, műfaj- és stílussteremtő magyar balettkoreográfus, aki szinte ontotta az élvezetesebbnél élvezetesebb darabokat. Kezdetben inkább egyfelvonásos táncjátékokat, balettdrámákat (a XX. századelő példaértékű társulata: a Gyagilev Együttes hatására), majd 1950-60 között (a szovjet balett budapesti befolyására) a nagyszerű, háromfelvonásos baletteket is. Ezzel kitarva a kaput a másik jelentős nemzeti repertoárápítónk: Seregi László munkásságának.

Harangozó mester 1974-ben meghalt. De a „Harangozó Gyula”-név a magyar balett szakmában még jelenleg is két személyt jelent: apát és fiút, akik mindketten baletteletünk kiemelkedő alakjaivá váltak.

Az apát a befejezett életmű, a fiút a közelmúlt valós eredményei minősítik: 1976-90 között a szerepekben, kiűntetésekben gazdag művészi pálya. Igazgatóságának hét éve alatt a szakmai vezetői rátermettség, az értékes nemzetközi kapcsolatok frissen tartása, elsőrangú külföldi művészek felléptetése, a balettvilágirodalom jelentős műveinek idehozatala (Forsythé-tól Van Manenig, Kyliantól Cranko-ig), a klasszikus balettrepertoár hézagainak pótlása (Don Quijote) és újrapolírozá-

sa (Diótörő, A hattyúk tava), saját nemzeti értékeink védelme (a Harangozó-művek [A csodálatos mandarin, Seherezáde, Térzene] és Seregi László balettjeinek [Spartacus, Sylvia] felújítása), végül a stúdiómunka s az együttes hosszútávú érdekeinek képviselése.

Kérdezem: mi ez, ha nem egyeneságú, vérszerinti, folyamatában élő balett-tradíció a javából? Mi ez, ha nem olyan adottság, mondhatni, örökség, amit a legjózanabb kulturális kormányzat is diadalmasan hangoztatna, s megbecsülne? Mindenütt másutt, kivéve nálunk. Mert kis hazánkban ez a kötelek már-már érdektelen. Még a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál (NKÖM) sem számított, amely a nevében hordozza kultúrtörténeti hivatását és hitvallását. Hisz ez a minisztérium, amelynek elődje 1993-ban az apáról nevezte el a táncművészek állami díját, 2002-ben már-már menni hagyta a fiút. Hisz épp itt kezdték megkérdőjelezni elért eredményeit. Megsértve ezzel mindkettőjük vívmányait, közvetve a balett művészeit, sőt, a magyar balettművészet egészét is.

Eseménynaptár

Megdöböntő annak a közel másfél évnek a krónikája, amely akár a balettgyűjtés elsorvasztásává is végződhetett volna. A folyamat mindenestre megkezdődött, s hogy nem folytatódott, az a csodával határos.

2000. tavasz:

– Rockenbauer Zoltán hivatalában fogadta a balett-társulat vezetőit.

Ifj. Nagy Zoltán, Lőcsei Jenő és Seregi László jelenlétében Harangozó Gyula balettigazgatónak a balett számára bizonyos házon belüli védelmet és garanciákat ígért. A tárgyalást azonban semmi érdemi változás nem követte!

2001. január:

– Harangozó ezért ismét időpontot kért, de a miniszter a későbbiek során többé már egyáltalán nem fogadta.

2001 tavasza:

– A miniszter módosító javaslatlaltal élt a Parlamentben: a meglévő főigazgató mellé egy

*Az itt következő írás a Médiakönyv 2002 – Tények, tanúk című kötetben megjelent tanulmány másodközlése. Bár a témával lapunk előző számaiban rendszeresen foglalkoztunk, közlését egyfajta összegzésnek szánjuk, amely olvasóink számára további fontos információkat nyújthat. (a Szerk.)

Harangozó Gyula
balettigazgató
édesapja
Liszt Ferenc téri
emléktáblája előtt

főzeneigazgatói poszt létrehozását javasolta.

- Előterjesztését a kormányparti többség azonnal megszavazta. Megváltozott az operaház alapító okirata, s ezzel a kinevezési jogkörök is.

2001. április 1.:

- Györiványi Ráth Györgyöt főzeneigazgatóvá nevezték ki. Karmester létére a balettigazgató valamennyi kompetenciája is az ő hatáskörébe került!

2001. május:

- Szinétár Miklós főigazgatói kinevezése 31-én lejárt.

- A főzeneigazgató a balett számára jelezte, hogy a társulatot mostantól kezdve az operák kiszolgáló személyzetének tekinti.

- Harangozó ekkor nem várt tovább: néhány napilapnak aggályairól, a balett jövőjéről nyilatkozott. Lemondását is fontolgatta, mondván: „nem szívesen dolgozna dilettánsokkal”.

2001. nyara:

- a főigazgatói posztra másodszorra benyújtott pályázatok közül dr. Locsmándi Miklósé került ki győztesen.

2001. szeptember 15.

- A NKÖM-ben a főigazgató hivatalos beiktatása. (Kérdésemre egyenes, egyszerű választ adott: „Nincs” (!) koncepciója a balettgyűstest illetően! Ezen akkor is csodálkoztam, ha értettem, hogy nem ő foglalkozik majd a művészeti kérdésekkel.) Az „új vezetést” bemutató sajtótájékoztatóra Harangozót meg sem hívták!

2001. december:

a három vezető egymás jelenlétében (Györiványi szobájában) adott körinterjúja megjelenik a „Táncművészet” 2001.5. számában.

2002. február 6.:

- a nemzetközi osztály vezetője, Failoni Donatella levélben utasította vissza a balettigazgató együttműködésre számot tartó kérelmét (amelyet korábban ő maga ajánlott fel).

2002. február 8.

- Locsmándi engedélyezi, hogy a balett a nemzetközi ügyeket továbbra is a balettirodán belül végezhesse.

2002. tavasz:

- megvonják Harangozó aláírási jogát

- a két vezető szaktanácsadói testületet létesít, amely-

ben a balettet a külföldön élő Nagy Iván véleményezi.

2002. március 12.

A Bánk bán című opera premierje - Káel Csaba rendezése, a VipArts ügyvezetője, Bán Teodóra színpadi mozgásaival, és a nemesi udvarban a néptáncos Farkas Zoltán botostáncával (!)

2002. április 19.

A választások 2. fordulójának előtti péntek: Locsmándi Harangozó minden kompetenciáját visszaadja (!)

2002. április 27-28:

Az Anyegin című Cranko-balett premierje

2002. április 28:

a Magyar Nemzeti Balett számára odaítélt „európaS-díj” átadása. A díjat - saját kérésére (!) - Locsmándi nyújtja át Harangozó Gyulának az operaház színpadán! Ám...

2002. május 8:

...a Vörös Szalonban tartott sajtótájékoztatóon, az új vezetés 2001/2002. évi intézkedéseiről közreadott 21 oldalas „Összegzés” szövegében a „balett” - mint szó - sem szerepel.

- A hónap végén Harangozó is aláírja az újonnan kinevezett kulturális miniszterhez, Görgey Gáborhoz címzett petíciót a szakszervezet s a közalkalmazotti tanács vezetőivel, valamint az operaház 1100 dolgozójával együtt, amelyben a két igazgató felmentését kéri.

2002. június 20.

A Parlament Kulturális Bizottságának ülése: Locsmándi és Györiványi nyilvános meghallgatása, amelyen Harangozó a társulat és a repertoár, mint nemzeti kincs védelmében szólal fel. A bizottság számára küldött anyagban sem a balettigazgatói munkakör, sem egyetlen balettművész neve nem szerepel az operaház művészei között...

2002. június 27:

Görgey Gábor kulturális miniszter - alkalmatlanság okán - mindkét korábbi igazgatót visszahívja, és átmeneti időre ismét Sinétár Miklóst helyezi az operaház élére.

A tények kulisszatitkai

Mivel biztos volt, hogy Sinétár Miklós főigazgató

2001. május 31-ével távozik az operaház éléről, a már áprilisban fölé helyezett főzeneigazgatónak nem kellett sokáig várnia, hogy elkezdhesse a rá bízott feladatokat. A teljes operastruktúra és a hozzá igazítandó „balett-tár” átszervezésében – az előadóművészekről most eltekintve – csak egyetlen „zavaró tényező” maradt, a balettigazgató személye, aki érvényes szerződéssel rendelkezett (Fodor Gábor nevezte ki, Magyar Bálint „iktatta be”, szerződését Szinétár 2000-ben újabb öt évre meg is hosszabbította).

Az új vezetés a régiből tehát hosszútávra megörökölte Harangozó Gyulát, akinek hiába voltak vitathatatlan érdemei, azokat ők nem értékelték, mert nem értékelték a balettművészethez. Ráadásul azon túl, hogy a Horn-kormány nevezte ki, még folyamatosan véleménynyilvánításait is hallgatniuk kellett. A balett néma művészetét meglehetősen hangosan képviselte: elszántan, irritáló szakértelemmel és szinte kamaszos magabiztossággal. S amikor – kényszerűségből (és önként) a napi sajtóban is megszólalt, nyomban hálátlannak, s a reformok ellenségének tűnt, aki jobban tette volna, ha a beígért fizetésemeléseknek örül, és csöndben marad.

Rockenbauer Zoltán miniszter, aki első hivatalos találkozásukkor még védelmet ígért az ország első számú balettegyüttesének, dr. Locsmándi Miklós beiktatásakor a sajtó nyilvánossága előtt is nehezményezte, hogy a balettigazgató a nyár folyamán adott nyilatkozataival nem várta meg a hivatalos új vezetői koncepció beindulását és érvényesülését.

Ugyanezt az álláspontot képviselte a hivatal holdudvara is, amely – különböző okoknál fogva – szintén nem bánta volna Harangozó mielőbbi elmozdítását. Jól tükrözte ezt egyik szócsovéjuk, a korábban MDF-, utóbb FIDESZ-közeli „Zene, zene, tánc” című magazin, amely 2001. 4. számának címlapján életnagyságú Győriványi-portrét jelentetett meg. A főzeneigazgatóval készült, kétoldalas interjúban egyetlen rövid bekezdés

érintette a balett helyzetét, és természetes, hogy a főzeneigazgató állásait védte.

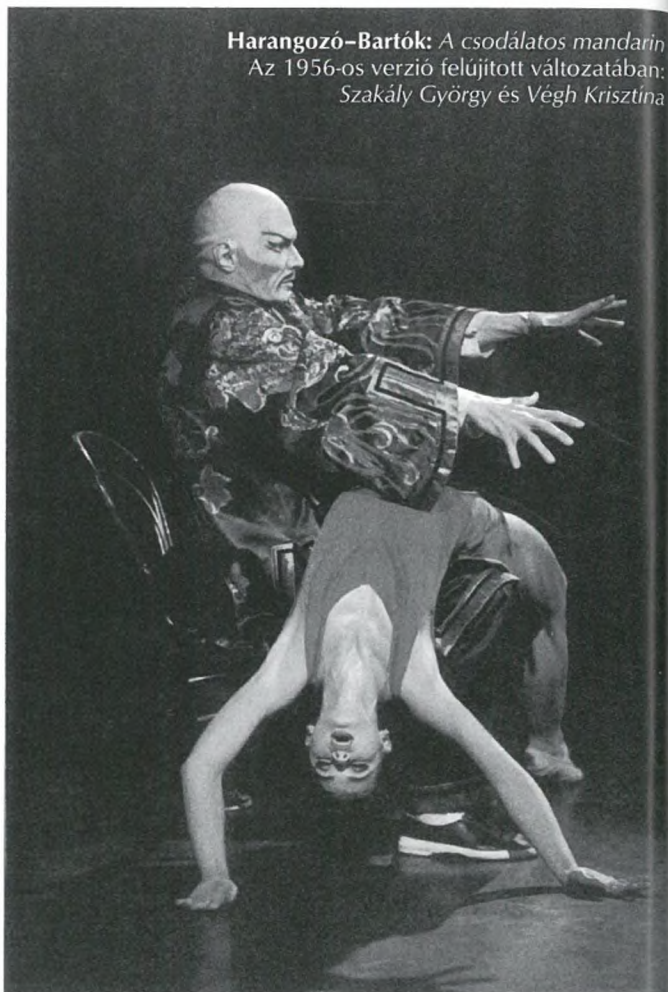
A 2002. 5. számban Dózsa Imre is nyilatkozott, a Táncművészeti Főiskola vezetőjeként az Operaházról is. Idézem: „A Magyar Állami Operaháznak vissza kellene jutnia a háború előtti meghatározó helyére, vissza kellene kapja (! – K. Zs.) a rangját és a megbecsülést. Mint minden változást, ezt is áldozatok, keserűség fogja kísérni. De úgy érzem, aktuális volt, és örülök, hogy a kormány kézbe veszi az operaház jövőjét, és ismét világszínvonalra törnek.” – Majd néhány sorral lejjebb már a balett helyzetét is érintve, kezdetben burkolt, csakhamar nyílt kirohanást intézett a balettigazgató ellen: „A pályázat kiírásakor mindenki tudta, mi lesz benne foglalva. Az elbíráló kuratórium munkájában a balettegyüttes részéről a balett igazgatója vett részt. Szólnia kellett volna a főzeneigazgató pályázatának elfogadásakor... Nem tartom jónak, ha valaki az ilyen jellegű problémákkal a sajtót keresi meg, az mindig botrányszagú, a kimenetele kétséges. A jogkörök rendezését az új főigazgatóval kellett volna megbeszélni.” És így tovább, kioktatóan és elmarasztalóan, egy parlamenti kormányhatározatot az operaházon belül változtathatónak feltüntetve.

Sajnálatos, hogy bár a napi sajtó is gyakorta foglalkozott az operaházzal, az írások a balettegyüttes helyzetét alig érintették. A napilapok zenekritikusai az újonnan kinevezett vezetőket kizárólagosan az operarészleg kérdéseiről kérdezték. Az „Élet és Irodalom” kétcolumnás riportjában (június 7.: Botrány az Operában) mindössze egy-egy mondat utalt arra, hogy a „házbán” balettjátás folyik és hogy ott táncosok is léteznek...

A tárgyilagos tájékoztatást (a 2001. 5. számban megjelent körinterjúban) egyedül a „Táncművészet” vállalta magára, amely viszont, bármennyire is a „szakma lapja”, példányszáma miatt nem vehette fel a versenyt a napi- és hetilapok hatáskörével. A balettegyüttes helyzetét és valós gondjait a közvélemény előtt így továbbra is homály fedte.

* * *

Harangozó-Bartók: A csodálatos mandarin
Az 1956-os verzió felújított változatában:
Szakály György és Végh Krisztina

Sokan már a parlamenti szavazáskor, az alapító okirat módosításakor sejtettük a bajt, de hogy ez majd mit is jelent valójában, azt Győriványi úr – minisztériumi beiktatásakor – már kertelés nélkül kimondta. Kérdésemre, hogy hol-hogyan helyezkedik majd el a balettigazgató személye az új vezetői struktúrában, vagyis kettejüknek alárendeltem-e, azt válaszolta: „Az 'alárendeltség' nagyon csúnya szó. Ezért ezt nem használnám. Inkább úgy fogalmaznék, hogy amennyiben Harangozó úr hajlandó lesz elfogadni a koncepciókat és alkalmazkodni, akkor biztosan jól fogunk együttműködni.”

Csakhogy Harangozó nem volt hajlandó! Egyrészt, mert eleve alapvetően más struktúrát képzelt el, és tartott volna jónak a balett-társulat számára, mint amivel új főnökei előhozakodtak. Másrészt, mert a fentebb felsorolt tények ismeretében joggal tartott attól, hogy a balett – mint társulat s

mint az operaházon belüli művészeti ág – ismét elveszít nehezen kivívott autonómiáját. Azt se felejtjük, hogy má 1995-ben azzal a feltétellel vállalta el az operaházi balett-társulat irányítását, ha gazdasági és szakmai kérdésekben egyaránt maximális önállóságot élvez. De mivel igei mondott a két új vezető személyére (próbált volna nem mondani...!), és az adott „triumvirátusban” a balett vezetésére is, ezért még decembertben is remélte, hogy egy mást segíteni fogják, és mindhárman a maximumot hozzák ki az új struktúrából. E szándékáról nyilatkozott a Táncművészetnek is, miközben még Győriványi is fogadkozott: „Harangozó igazgató teljes önállóságot élvez abban, hogy mit szeretne bemutatni. Művészeti terveibe semmilyen formában nem kívánok beleszólni.”

Am gyorsan kiderült: a balett általa ígérgetett önállósága azt jelenti, hogy az együtt

test jószerivel magára hagyták, szeparálták. A balettgazgatót 2002 január és március között már az igazgatósági értekezletekre sem hívták, sőt, értésére adták, hogy jelenlétére nincs szükség. Vagy ha mégis, akkor majd felszólalnak telefonon... Aláírási jogkörét is megvonták, ami azt jelentette, hogy bár egy-egy külföldi vendégmesterrel ő tárgyalhatott (Uram, bocsá', hát ki tárgyalt volna?), szerződést viszont nem írhatott alá. Láttam olyan, külföldre küldendő levelet, amelynek címzettjével Harangozó tárgyalt, de amelyen aláíróként őt másik személy neve szerepelt. Egy hatodik hely, épp a balettgazgató számára, már nem maradt a papíron (!).

Egyértelműnek látszott: Harangozó (és magatartása – értsd: a balett védelme!) egyre inkább akadályt jelentett. Újsütetű főnökei (és ellenlábásai) folyamatosan azon mesterkedtek, hogy – mind az együttes, mind az operaházi kollégák előtt – ellehetlenítsék a helyzetét. Személyéből ellenséget gyártottak, mint akivel nem lehet együtt dolgozni. Szándékuk szerint ugyanis a Magyar Nemzeti Balettet néhány év alatt az operaház mostohájává, egyenesen az operák „szolgálólányává” formálták volna, hiszen arra a sorsra szánták, hogy pusztán az ú.n.

operabetéteket lássa el. (Nyilván már a jelöltjük is megvolt, aki ehhez lovagiasan hajlandó lett volna asszisztálni, és jó pénzért, gond nélkül szívesen éveket ellébecolni a gyönyörű Ybl-palotában.)

„Mint a Metropolitanben!” – hangoztatták sokszor. Nem tudván, hogy értő füleknek ez annyit tesz: az operaház vezetése meglegezik egy tánc-karral, amelyik a táncbetétek interpretálására képes. Többé nincs szükség egy szuverén társulatra, nincs szükség az önálló premierekre, az évtizedek alatt meghonosodott repertoárra! (A Metropolitanben ugyanis mindez hiányzik. Csakhogy New York-ban ettől még ott ékeskedik az Amerikai Balett Színház és a New York City Ballet!)

Megoldás: a kéttagozatú színház

Harangozó régóta emlegetett javaslata: a „kéttagozatú színház” a közelmúltig süket fülekre talált. Ennek lényege, hogy a közös épület(ek)ben két, azonos jogokat és lehetőségeket élvező művészeti ág él együtt: az operaművészet és a balett-

művészet. Harangozó az újonnan kinevezett kulturális miniszterhez küldött petíciót is azzal a feltétellel írta alá, hogy ez az elképzelése majd megvalósul. A kéttagozatú színház létrejöttének jogi alapjait a dalszínház alapító okiratában is rögzíteni kell. Eszerint az Operaházat az intendáns-főigazgató irányítja egyszemélyben. A második vezetői szinten két – egymással egyenrangú – művészeti vezető helyezkedik el: az

operarészleget irányító zeneigazgató (vagy főrendező) és a balettrészleget irányító balettgazgató. Ok ketten szervezik és irányítják az érdemi művészi munkát, s ehhez a színház minden tárától és osztályától egyformán megkapják az igényelt együttműködést és támogatást – a végrehajtásig. A balettegyüttes szuverenitásához – ebben a szerkezetben – minimalisan az önálló döntési jogok, egy elkülönített, önállóan felhasználható és mozgatható költségvetés, valamint évadonként kb. 100 balette-lőadás és 2-3 premier illetve felújítás biztosítása szükséges (a megfelelő műhelykapacitással és próbalehetőségekkel). Külföldön hasonlóképp működik a Royal Opera és a Royal Ballet a Covent

Gardenben, vagy az Akadémiai Zene- és Balettszínház a Bolsojban.

Jelen és jövő

Minden rosszban van valami jó: ha Harangozó nem hisz annyira jogos igazában, ha nem oly kitartó, ha korábban megsértődik és feláll, akkor ma minden másképp lenne. De akkor is, ha az énekesek, zenészek, karmesterek valós gondjaitól nem lesz oly hangos a ház, hogy mindez együtt már az égre kiált, végül ha az új kulturális kormányzat részéről hiányzik az értő odafigyelés az operaházi problémákat illetően. Enélkül egyáltalán nem biztos, hogy a balettet érintő bármilyen változtatás bekövetkezhetett volna! Magyarul: a balett az operások sodrásának (is) köszönheti a jövőjét.

A jelenben persze most mégis az a legfontosabb, hogy az új kulturális kormányzat döntése Harangozónak (is) kedvezett. Elmondása szerint a kéttagozatú színház koncepciójára is ígéretet kapott. S amennyiben a 2002/2003-as szezon elején ez meg is valósul (és a következő főigazgatói pályázat nyomán sem sérül), akkor a magyar operabalett hosszú távon megmenekült.

De Harangozó harca ezzel még nem ért véget. A kéttagozatú színház koncepciójával új fejezetéhez érkezett ugyan, de annak elfogadása után folytatódik csak igazán. Mert balettgazgatóként immár az lesz a küldetése, hogy a XXI. század magyar nemzeti balettjét megteremtse, és a széles tömegek között népszerűsítse! Igényes reklámmal; elfogulatlan, de segítőkész saksajtóval és a balett nálunk még vagy már szinte teljesen hiányzó infrastruktúrájával: az internet, a tévé, a video és a DVD eszközeivel.

Ennyi a tét! Nagyobb, mint valaha. Mert ha nem sikerül, úgy operaházunk balettegyüttese és hazánk balettelete nemcsak az operaház mostohája marad, de egész kulturális életünk kirekesztettjévé is válhat. Ha sikerül, akkor viszont valóban elmondhatjuk, hogy a „második” Harangozó Gyula az „első” örökébe lépett.

Kaán Zsuzsa
(2002. szeptember)

Harangozó–J. Strauss/Kenessey: Tézene

Felújítás: 1999. február 6.

Fotó: Kanyó Béla

Norman Allen: Nizsinszkij utolsó tánca

MonodrÁma – I. r s

Nizsinszkij utolsó tánca (The Last Dance of Nijinsky) utazás a művész lelkébe. Az első elmeagy gyint zetbe szállításával indul – amelyet majd több követ a következő harminc évben –  s azzal zárul, hogy felméri: folytathatja a táncot, az alkotást, boldog lehet, ha menedéket talál valahol, ahol feleségek, szeretp k, orvosok nem tudják elérni:  nmagában. A darab meséje egy hullámhegyek-völgyek között telt bonyolult élet emlékeinek mozaikja, amelyben az utolsó nem más, mint a végső és teljes menekülés.

Nizsinszkij utolsó tánca a washingtoni Signature Theatre-ben került először bemutatásra 1998. november 3- n, Joe Calarco rendezésében és Jeremy Davidsonnal Nizsinszkij szerepében. Az előadás 1998-ban négy Helen Hayes-díjat nyert, köztük azokat, amelyeket minden évben az  v legjobb drámájának, legjobb rendezőjének és legjobb drámai színészének  t lnek oda.

A szerző alig ad utasítást darabja színreviteléhez, a rendezőre, a színészre, a diszlet- és jelmez- meg a vil g t stervez j re hagyja, hogy megteremts k a játék vizuális és akusztikai tájképét, hogy megoldják a helyszínek és hangulatok másodpercek t rt r se alatti v ltoz s it megtalálják, hol van szükség csendre, zenére.

A dráma sötét sz nnel indul. Léptek a csöndben. Nehéz z r ny lik. Egy fénynyaláb hullik a sz n közepére. Vacláv Nizsinszkij k nyszerzubbonyos sziluetttje néhány másodpercig az ajtónyílásban, majd a művész bezuhan a szobába. Az ajtó becsapódik. A szobára ismét s t t s borul. A sötétben megszólal Nizsinszkij hangja.

VACLÁV:

Nizsinszkij vagyok.

Nizsinszkij vagyok.

(Halvány fény, alig észrevehető, mintha csak szemünk szokn  a sötétet. Nizsinszkij egyedül áll az üres szobában).

Nizsinszkij vagyok. A Rózsa lelke. Petruska. A Faun vagyok.

(Nehezen kivehető, suttog  hangok a múltból: „Vaca.” „Vaca,  r lt vagy.” stb.)

Nizsinszkij vagyok. Egy nagy táncos fia. Egy táncos testvére. Anyám fia vagyok. Isten fia vagyok. Nem. Nizsinszkij vagyok.  n vagyok a Kékmadár. Felemelkedem és r p l k. T l a hegyeken.  , a zöld mezők ragyogása, a folyó barna csillogása.

(Nizsinszkij széttárja a karját. A mozdulat: mintha elrep lne. Vagy mintha befejezne egy táncot. K nyszerzubbonya hosszú ujjai és madzagjai teste mellett fityegnek. A sz n megvilágosodik.)

Nizsinszkij vagyok. Monte Carlóban vagyok egy teraszon, a velencei Lid n, egy sötét párizsi sikátorban. A Covent Garden kulisszái mögött, várom, hogy berep ljek a színpadra, az előttem sz pork z  ezer fénybe.

Nizsinszkij vagyok. A Mariinszkij színpadán. Hajlongok az ujjong tömeg előtt. Egyedül, csak  n. Nizsinszkij.

(Előre l p, egyik karját mellére t ve fogadja a tapsot a közönségtől, amelyet csak ő l t.)

Párizs, R ma, Berlin.

(Mintha meghajolni készülne, a balettsz r szokásos mély meghajl s val, de elbizonytalanodik: a színház elt nt, csak sötétséget l t maga körül.)

Nem. Ne. Fény, vissza! Nizsinszkij vagyok. Nizsinszkij vagyok, aki meghal, ha nem szeretik. Nizsinszkij vagyok, aki meghal, ha elhagyják. Nizsinszkij vagyok. Nem vagyok egyedül. Nizsinszkij vagyok. Nem vagyok egyedül, Nem vagyok egyedül.

(Belemered a sötétségbe. Arcok t nnek elébe, régi előadásai közönsége a világ minden tájáról.)

Nem vagyok egyedül, mert tudom, hogy nem hagytk itt. Ti, akik részesei voltatok a nagy pillanataimnak, a dics s gemnek. Tudom, hogy  gy van. Tudom, hogy nem hagytk cserben, hogy melletttem álltok. Gyertek, gyertek ide. Te. Igen. Te. Emlékszem r d. Monte Carlo, A rózsa lelke. Amikor az  ltz tet n  egy t t felejtett a jelmezemben. Szóval visszajöttél. Köszönöm. Ki más jött el? Ki? Gyertek, gyertek!

(R n z a közönség egyik tagjára.)

Igen. Isten hozta. Hol is...? Londonban, a Nizsinszkij-évad során. Nem, nem akkor... Elnézést.

(Egy másik nézőhöz l p.)

Segítsen csak... Igen! Szentpétervár. J jjon.

(A szentpétervári néző felismerése felkavarja, izgatottan vizsgálni kezdi a sokokban  l k arcát.)

San Francisco. Igen. Párizs. B cs. Berlin. Utah. Maga az, akivel Utahban találkoztam, aki megértette, mit csin lтам.

Köszönöm  nnek!

(A közönséghez beszél, amely körülveszi, akik az évek sorát  ncoln i látták.)

Azt hiszik, hogy itt majd megnyugszom, sz nek, fények nélkül ahol nincs hol  ncolnom? Azt hiszik, majd lecsendesedem? Hogy a képzeletem szárnyalása alábbhagy? Tévednek. Mert a fényt, ami ben  ncolhatok,  nteremtem meg, és amikor megteremtem, meguk a világ minden tájáról idejönnek, a halál árnyékából is idejönnek. Kezdh tj k?

Csak egy madár szeli  t a leveg eget. Csend, figyeljenek. Figyeljenek.

Aki itt  l, a földön, az orosz földön, nem tudja nem érezni az élet szomorúságát. A földből magából  rad, bekúszik a b r d alá. A lábad, ha megérinti a földet, elnehezül, aztán mintha felf r dn  a gyomrodba, mellkasodba, mint Hemlock,  gy f r dik a szívedbe.  s te r d bbensz, hogy a nagy tehetség, Isten ajándéka, nem elég. Hogy a világ többet követel t led. Azt, hogy t l lj, hogy egy  l, hogy boldog l gy.

Sétálunk, mama fogja a kezem, a Nyevszkij Proszpektre, az Alexandrinszkij Színházhoz  r nk, k r z nk hatalmas t mbj n l, aztán befordulunk a Te tr ln ja ulic ba. A Színház utcába. Itt kezdődik az  letem.

(Vacláv átalakul a cári iskola balettmester v .)

(mint a balettmester:) Húzd ki magad! H t! Figyelj a h tadra. Da. Jól van.  s egy és k tt  és egy és k tt ... Nem! Nem  gy, te balga fiú! Mégegyszer!

(A „balettmester” észreveszi a közönséget.)

Nizsinszkij? Különös gyermek, nem mindennapi. Mielőtt t ncoln i láttuk volna, már hallottunk róla, az orvostól, aki megvizsgálta. A lába, legendás lábak. Vasizm k, tömörek, erősek, de az arca vékonyka, egyesek azt mondan k: ravasz arc. Ideges volt. Mint aki f l. R m lt gyermek, de minden erővel le akarta gy rni a f elmeit, hogy erősnek lássuk. Ezért aztán hidegfej nek mondták. Nem mert megszólalni, csak nagyon büszkén állt, de fura arccal, kifejezte len tekintettel. Azt mondták róla, hogy buta. Csak állt a terem végében a k rl tn l.  s egy és k tt  és egy és k tt . Hosszú éveken állt  gy kellett előre húzni, előre hozni Nizsinszkijt az osztály el , hogy láthassák, mit várunk el most már t l k is. Hanem az elején  veket kapaskodott a k rl tba és csak gyakorolt, gyakorolt, gyakorolt.

(A „balettmester” az osztály felé fordul.)

A föld vonzereje, ifjú urak, az Ördög segédeszköze. Ez volt az erő, amely leteszította az égből. Ez az erő, amelyet a táncosnak le kell gyűrnie. Ez a mi legnagyobb feladatunk, újra meg újra nekifeszülni, hogy legyőzzük ezt az erőt, akkor is, ha mindegyre kudarcot vallunk. Küzdünk az osztályban, a korlátnál, a Mariinszkij színpadán.

(Nizsinszkij magához tér.)

(mint önmaga:) Igenis, küzdeni fogunk. És győzelmet fogunk aratni! Talán csak icipici győzelmet. Később a testvérem, Bronja is bekerült a balettkislokába. Jó volt tudni, hogy ott van, együtt küzd velem. Csak a bátyám, Sztasik nem. Sztasik nem jött táncolni, pedig ő volt a legidősebb, hármunk közül. Elmesélek egy esetet.

Volt egyszer egy kisfiú, egy szépséges kisfiú, Sztaniszlávnak keresztelték, de mindenki csak Sztasiknak szólította. Szakasztott az anyja volt, és éppencsak elkezdett járni. Büszkén, hogy ő mire képes. Rakta egyik lábát a másik után, végig a szobán, a süppedő szőnyegen, körbe-körbe, a bútorok között. Senki nem volt mellette, kalandra szánta magát. Kalandra! A heverő mögé lépett, az asztal alá mászott, onnan egy székre és onnan végül az ablakhoz. Nyúlt a kilincs felé, de túl magas volt, oda húzott hát egy nehéz számolyt és arról tornászta fel magát az ablakpárkányra. Az egész város alatta terült el. Szűk sikátorok vesztek a távolba, messze egy templom hagymakupolája hasasodott, azon túl a felhőkig meredt a Péter és Pál kecses tornya. A folyó felől szellő suhogott, beleremegett a fák koronája. Miért csak nézze mindezt, miért ne tapintsa meg? Kitarja a duplatáblájú ablakot és kirepül, le az úttestre. Sztasik túlélte a kalandot, járni is tudott, de nem táncolt, és egy nap elmegyógyintézetbe zárták, ahol nem kellett többé aggódnia, hogy tud-e táncolni vagy sem, okos-e vagy buta, és amiatt sem, hogy egyedül volt, hogy elhagyták, meg az apánk miatt, aki elment tőlünk.

(mint 9 éves önmaga:) Mamuska? Hová ment papa? Ki volt az a néni vele? Nem értem. Nem én, kicsit sem. Hová, de hová ment?! (Apja után kiált, a nézőtérbe) Papuska!!!

(mint saját maga:) Egy kis szoba a Mariinszkijben, nagyon kicsi szoba, ablaka a csatornára nyílik, és néha éjszaka a hold mintha egyenesen az ablakkeretre lenne akasztva. Ott gyakoroltam, egyedül a korlátnál, a holdfényes csatorna fölött, és azt képzeltem, hogy megnyerem azt a csatát, repülök majd, mígcsak lábam alatt a hold. La luna! Gyakorolni, gyakorolni, gyakorolni! Aztán az ajtóban ott áll egy fekete öltönyös férfi. Tizennyolc éves vagyok.

(mint 18 éves önmaga:) Lvov herceg? Fenséged megtisztelt. De gyakorolok. Bocssáson meg. Izadtam nagyon... Igen. Igen. A levele igen hízelgő volt. Természetesen. Tudom, ön milyen bőkezű mecénás. Nem. A táncosok csak a legnagyobb tisztelettel beszélnek ön-ről. Igazán. Minden este a kulisszák mögött állok, látom önt és frakos barátait. Néha az öltözőben vár, amíg mi a színpadon táncolunk. Sosem nézi meg a balettet. Nem, uram. Ön nem. De a barátai igen. Némelyikük. Természetesen. A táncosok hálásak azért, hogy... A Mariinszkijben keveset fizetnek. Értem. Bármit? Hát. Lvov herceg... Hát... Egy zongorát.

(Vacláv hátralép, mintha Lvov herceg közelített volna feléje.)

Egy nagyon nagy zongorát. És van egy bátyám, aki beteg. Az édesanyám csak ritkán tudja meglátogatni. Köszönöm.

(Vacláv újból elkerüli a közelítő Lvov herceget.)

En nem vagyok olyan szép, mint a többi fiúk, uram. Nem vagyok mutatós. Ő, ön nagyon kedves. De ha majd ráunom... szeretnék megismerkedni egy úrral.

(Vacláv ismét önmaga.)

(mint önmaga:) Új világ nyílt meg előttem. Vodka, pezsgő és klubok, ahol hatalmas tettekben játszottak, ahol szeparék voltak és nők. Lvov meg én együtt érkeztünk, aztán elváltunk: míg ő kártyázott, ivott és gyönyörű nők ültek az ölében, én csatangoltam a termekben, amelyek tele voltak fiúkkal, mint jómagam, táncosokkal, színészekkel és gyönyörű prostituáltakkal. A szüzességemet az egyik fiatal nővel vesztettem el, akit megvettek nekem. Éppen magam alá gyűrtem, amikor Lvov benyitott a szobába, elzavarta a lányt és ő tett magáévá. Egy herceg. Lvov, mint Albrecht a Giselle-ben, készen arra, hogy elűzzön mindent, ami útját keresztezi. Mamuska és Bronja szerették az én Albrecht-Lvov herceget. Kedves volt hozzájuk. Megkaptuk a zongorát és Bronja egy estéyi ruhát.

(Vacláv átváltozik a fiatal Broniszlava Nizsinszkává, egy elegáns bálban.)

(mint Bronja:) Igazi herceg, nekem adta ezt a ruhát. Bárcsak tudnám, Vaca, hogyan kell flörtölni. Miért nem tanítasz meg rá te? Te

olyan ügyesen csinálod. Olyan izgató, ahogy táncolsz. Taníts meg rá! Táncolunk együtt. Vaca? Majd, ha öregek leszünk. Mondjuk, harminc évesek? Egy jótékony célú előadáson. Nizsinszkij és hűga részleteket táncolnak hajdani nagy szerepeikből. Én Giselle fogom táncolni, te Hilariont. Akkor már túl öreg leszel Albrechthez. Ki az az alak, aki figyel bennünket? Nem. Az a kövér, ott. Nem ő! Tényleg? Erre jön.

(Bronja eltűnik. Nizsinszkij Gyagilevvé lesz.)

(mint Gyagilev:) Vacláv Fomic Nizsinszkij. Persze, hogy ismerem. Ne butáskodjék. Szergej Pavlovics Gyagilev vagyok, és mindenkit és mindent ismerek itt, akit-amit ismerni érdemes. Az ifjú hölgy, aki elmenekült, amikor jönni látott, Bronja Nizsinszka, imádot hűga, akiért mindent megtenne, és akinek talán van is némi tehetsége a baletthez. De nem azért jöttem át ide ennek a vacak teremnek a másik végéből, hogy nőkről beszéljünk. Azért jöttem, hogy magáról beszéljünk. Ott voltam a vizsgaelőadásán, Vacláv Fomic, láttam táncolni, úgy táncolt, mint még soha orosz táncos maga előtt. Mint a gáncs nélküli lovag, aki csatába üget szerelmes hölgyéért, mint aki egy nagy ügyért készül harcba. Mintha magát a föld vonzerejét akarta volna legyőzni. Ez tetszik magának? Igen. De főleg az erőfeszítés. Miért? Miért? Micsoda botor kérdés. Mert a szerepekben, amiket majd felajánlanak magának, emelgetheti a korosodó balerinákat. Mint a királynő férje, aki sosem lehet király. Oroszországban ez már csak így lesz. A partnernője mindig elállja majd maga előtt a rivaldafényt. Mindig ő kapja majd el a rózsacsokrot, maga meg mindig földhöz kötve táncol majd, holott a fellegek kellene rajzolnia a koreográfiát. Új táncokat adok magának. Új szerepeket. Elég volt a hosszú fűrtű nyármnyila hercegekből. Magának mindent, amit csak akar. Mindent, amit csak kitalálni képes. Jöj-jön. (Mintha Vacláv bizonytalan lenne.) Jöj-jön! Minden rendben. Lvov kért, hogy vigyem magammal haza.

(Nizsinszkij visszalép önmagába.)

(mint önmaga:) Táncolni akarok, megint. Nizsinszkij vagyok. Nizsinszkij, aki Szergej Pavlovics Gyagilevvel Párizsba ment és ragyogó csillag lett Mihail Fokin új balettejében. Nizsinszkij vagyok, aki újra meg újra Párizsban vívom meg nagy csatáim, és újra meg újra nyertesem jövök ki az olyan csatákból, mint Seherzádé meg Harlequin meg Nárcisszus meg... meg a Petruska.

Nizsinszkij vagyok. Nizsinszkij, aki belép a színpadra és anélkül, hogy akárcsak a legkisebb mozdulattal is nekikészülne, egyszerűen felrepül. Nizsinszkij, aki magába bolondította a levegőt is, hogy az karjába vegye, hogy a levegő atomcskái összefogjanak, hogy körülsimogathassák a lábait, amint azok fölibe emelik Karszavina szépségének, fölibe a tömegek tekintetének. Nizsinszkij, akit őt, karját egymásba fonó embernek kell a színpadok mögött megvédenie, megakadályoznia, hogy amikor a rózsza lelkében győzedelmeskedve a nehézségi erőt, kiszáll az ablakon, ne repüljön neki a falnak.

A közönség elképedésében ordít. Keresik a jelmezem rózsaszírmái közé rejtett huzalokat. Nincs ehhez fogható érzés. Elszakadni a színpaddeszakáltól, belehasítani a varázsos sötétségbe, érezni lábam megfeszülő izmait. Ez nem varázs. Ez kemény munka. Belevetni magadat az éjszakába és kikötni öt erős férfi karjában.

(Néhány mozdulatot tesz a Rózsa szerepéből.)

En vagyok a Rózsa. Gyöngéd, meghajlok a szellő és Karszavina csókja alatt. En vagyok a Rózsa, töviseim rövidre vágva. En vagyok a Rózsa, egy fiatal leány, Tamara Karszavina álma. Karszavina! Amikor ő táncolt, néha érezni lehetett az orosz tél sötétjét, de Tamara Oroszországában mindig volt a távolban egy világos ablak.

(Szálfaegyesen áll, torzója, két karja kecses.)

En vagyok Tamara Karszavina. En vagyok... Egy világos ablak a távolban.

(Karszavinává lesz.)

(mint Karszavina:) Hallgass, Vaca. (a közönséghez) A Rózsa lelkéről beszélt maguknak? Hogy öt markos alak várja a színpadok mögött, hogy elkapja, amikor elveszti harcát a nehézségi erővel? Ezt mondta maguknak? Vacláv meg az ő harca a nehézségi erővel! Torkig voltunk vele mindannyian. A Rózsa lelke nagyon egyszerű, nagyon szép balett. Nem borodinói csata. Nem olyan, mint egy Nizsinszkij-balett, nem olyan, mint a Faun-koreográfiája vagy az a zavaros dolog, amit a Tavaszzünnephez csinált. A mi Vaclávunk, a mi Vacánk, túl mélyen érez. Ő nem olyan, mint mi, akik kikerüljük a túl ijesztő dolgokat vagy a megválaszolatlan kérdéseket. Neki nincs védelme ezektől a dolgoktól. Viszont ott van neki Szergej Pavlovics

Gyagilev, meg aztán Romola Pulszky. Igen. És én. Egy ideje szerelmes belém, bár nem vallja be. Olyan, mint egy kisgyerek. Az én kisfiam. Az én Petruskám...

(Vacláv ismét önmaga.)

(mint önmaga:) Igen. Igaz, mint Petruska szerelmes vagyok az én Balerinámba. Szeretem, mert szép, mert jó. Szeretem a sötét szemét. Szeretem a nevét, ezt a nevet, hogy Kar-sza-vi-na. Tamara Karszavina. Muzsikál ez a név. A Petruskában választhat engem, a bábut, aki tele van étellel, szerelemmel, gyermeki örömmel. Vagy választhatja a hatalmas, férfias Mórt, akiből csak úgy dől az érzéki-ség. A sötét, erős, erőszakos férfit. A baletten a férfit választja helyettem, a fiú helyett, a férfit, a harcost a szerelmes helyett, de Petruska megküzd a Mórral, megküzd a szerelméért, az ő Balerinájáért. Hogy bizonyítson, hogy bizonyítsa a saját értékét. De a Mór felemeli görbe kardját. Pengéjén megvillan a fény. Nyakamat éri.

(A kard lesújtásával Nizsinszkij megint önmaga. Ismét suttozó hangokat hall. Az ajtóhoz rohan, kiabál.)

A feleségemet akarom! Küldjék ide! Azonnal! Nizsinszkij vagyok! A nagy Nizsinszkij! Gyere ide, gyere! Hallasz? Romola!

ROMOLA!

(A hangok elnémulnak. Belemered a sötétségbe, mintha onnan várná a választ.)

Romola?

(Várja a választ, amikor az nem jön, más neveket próbálkozik, bizonytalanul, mint aki attól fél, hogy meghallják.)

Szergej? Szergej Pavlovics?

(Magának felel, mintha ő lenne Szergej Pavlovics Gyagilev, egy párizsi szállodában, a Ballets Russes első vendégszereplésekor.)

(mint Gyagilev:) Vaca! Gyere el az ablaktól. Láttam én azt már, drágám. Csak Párizs. Igen, szép. Igen, nagyon nagyon szép. Igen, varázslatos. Hagyd abba. Rendben van. Rendben.

(„Gyagilev” odalép az ablakhoz.)

(mint Gyagilev:) Igaz. Amikor utoljára itt jártam, nem volt ilyen szép. Akkor csak Saljapint hoztam ide. Nagy ember, nagy énekes, de nem tudja Párizst széppé varázsolni. Most Párizs gyönyörű szép. Igen, gyönyörű szép, miattad. Magam ellenére. Nem szabad elmondanod a társulatnak, hogy kicsoda romantikus egy alak vagyok. Tönkretenné a tekintélyemet. Nem. Nincs senki, aki mondhatná. Te tudod egyedül. Ez az igazság, Vaca. Tessék? Igen. Igen, hiszen tudod. Mondtam már. Igazán. Miért mondjam megint...? Szeretlek. Tessék. Mert olyan vagy, mint egy kisgyerek. Mert boldog vagy és buta. Mert fogalmad sincs a világról. Mert fiú vagy. Mert arra vagy hivatva, hogy táncolj! És táncolni is fogsz. Táncolni. Gondom lesz rá, hogy mindig táncolhass.

(Nizsinszkij fiatalkori önmagává lesz.)

Párizs!

Azok a fehér utcák.

Éttermek, Szergej Pavlovicssal, az asztalunknál Cocteau és Debussy és Bakst és Benois és olyan könnyű étek, hogy az nem is igaz. És Szergej Pavlovics szerelmes belém, és én szerelmes vagyok Párizsba, amit ő adott nekem.

Imádtá nézni A rózsza lelkét. Imádtá, ahogy Karszavinával táncoltam, és imádtá érezni, amint egy hullám átzúgott a nézőtéren, hogy annak hátán kiröpüljek a diszletablakon. Szergej Pavlovicsnak köszönhetem, hogy nem volt pénzre szükségem. Nem kellett törődöm vonatmenetrendekkel, szállodafoglalásokkal, pincérekkel, akiknek borralalót illik a markukba csúsztatni. Szabadságot kaptam tőle, hogy táncolhassak. Hogy nagyon keményen dolgozhassam Ceccchetti mesterrel meg Fokinnal azon, hogy nagy táncossá lehessék.

(Gyagilevvé lesz, a közönséghez fordul.)

(mint Gyagilev:) Emlékszem a napra, amikor megismerkedtünk, amikor Lvov herceg félre hívott egy szentpétervári bálon és azt mondta: „Szergej Pavlovics, kapcsolja le rólam ezt a kölyköt.” Láttam táncolni, és láttam, milyen szép. Ha az ember egy bizonyos időben megy hátra az öltözőkhöz, láthatja a fiúkat meztelenül, és én gyakran ilyenkor mentem hátra. Imádom mindent, ami szép. Vaca nagy dolgokra volt predesztinálva, de csak az én segítségével érhetette el őket, mert a lelke mélyén sötét zúgot rejt, egy mély sebet, aminek előbb be kell gyógyulnia. Ezt én nem tudom megtenni, de helyette rendet és biztonságot tudok nyújtani neki, hogy elfelejttesse azt a belső sötétséget; hogy táncokkal ajándékozhasson meg bennünket. Elvittem Görögországba, s ebből született az Egy faun délutánja. A Faun belőle sarjadt, a legmélyebb belsejéből.

(Halkan elkezd szólni az Egy faun délutánja zenéje, látjuk Nizsinszkijt, amint a táncán dolgozik.)

(Vacláv, mint saját maga:) Érzéki, sötéten szép balettet képzelek el. Figyelem, amint testet ölt az agyamban. Képzeletem látványra váltja a zenét, árnyakra, vonalakra, színekre. Látom mindezt. Minden valóságos. Aztán megállok. A vízió elszáll. Kezdődik a munka. Egy lépésből indulok ki, egy pozícióból, és így építem a balettemet. Ha elég keményen dolgozom, a vízió visszajön, és ezrek látják meg. Miklós cár elképzelhette volna, hogy Oroszország gazdag és szabad legyen. És akkor megállt volna, gondolkodik, aztán keményen dolgozni kezd, hogy vízióját valósággá váltsa. De Miklós cár nem tudott ilyesmit elképzelni. Európa népei elképzelhettek volna egy bőkezű és bőkezű országot. De nem voltak rá képesek, vagy nem akartak dolgozni rajta, hogy az elképzelésük valósággá legyen. A képzelet nagy erő. Értik, igaz? Az álom csak a kezdet, nem a vég.

(Felveszi a Faun tartását, magára ölti a karaktert.)

Ülök az Egy faun délutánjának szikliján. Nem érzekelek magam körül semmit. Én vagyok a Faun. Érzem magamon az állat bundáját. Érzem, amint egyre jobban előnt az állati vágy. És felmegy a függöny.

Látom a leányt, aki előttem táncol és kívánom, nagyon, kívánom, hogy megérintsem, hogy beléhatoljak. Amikor elfut, elejti a fátylát. Magamhoz szorítom. Leterítem a földre és végignyúlok rajta, mintha ő lenne ott alattam. Magamévá teszem úgy, ahogy Szergej Pavlovics nem érti.

(Visszalép önmagába.)

(mint Nizsinszkij:) A zeneimádók azt mondták, hogy megerősösköltük Debussy zenéjét. A balettkedvelők azt mondták, hogy ocsmányságot csináltunk. Az idioták azt mondták, hogy a táncom obszcén volt. A kritikusok egymásnak estek lapjaik hasábjain, a közönség követte példájukat, de valaki a pártomat fogta. Egy titkos lo-vag, akit nem ismertem, aki a porondra ugrott és megnyerte helyet-tem a csatát szabadságról és művészetéről írt szavaival.

(August Rodin tartását és hangját ölti magára.)

(mint Rodin:) Semmi ugrás, semmi virtuozitás. Semmi más, min egy ösztöneitől vezetett félállati teremtmény és az antik freskók szépsége. Meg felkavaró hangok. Minden művésznek ismernie kell ezt a régi görög ideált. August Rodin.

(Mint fiatalkori önmaga:) Képzeldék, August Rodin!

Szergej Pavlovics minden nap otthagytott a mester háza előtt. Felmentem a lépcsőkhöz, be a műtermébe, levettem a ruháimat és modell álltam neki.

(mint Rodin:) Tartsa a karját így, a feje körül. A bal lábát tegye hátul keresztbe. Így, jól van...

Rengeteg vázlatot készített. Miközben rajzolt, rengetegszer töltötte újra vörös borral a poharat. Ittunk és beszélgettünk, amint ott álltam meztelenül. August Rodin műtermében, az ablakon bezuho-gó párizsi napsütésben. Azt mondta, tökéletes testem van.

(mint Rodin:) A teste, Vacláv Nizsinszkij, kész csoda. A tánc eleven emlékművet formázott az izmaiból.

(mint Nizsinszkij:) Kivéve a nyakamat.

(mint Rodin:) Kivéve a nyakát. Túl vastag. Miért ilyen vastag a nyak? Mint egy bikáé.

(mint Nizsinszkij:) Minden oldalról lerajzolt. A hátamat átforrósi-tották a nap besütő sugarai és Rodin tekintete. Éreztem az ablakon beillanó szellő lehelletét mellkasom feszülő bőrén, és éreztem Rodin tekintetét, amint végigsimít a mellbimbóimon. Éreztem a padló hűvösét, és hogy Rodin tekintete követi a lábam vonalát.

A bor a fejembe szállt. Beszéltem neki Gyagilevről, a vágyáról, meg az enyémről, a francia kokottokról. Hogy miket csináltam velük. Ő meg történeteket mesélt nekem. Gyakran kedvem lett volna elfutni, hogy azonnal kipróbáljam azokat az új dolgokat, amiket hallottam tőle.

(mint Rodin:) A francia férfiak, Vacláv, könnyedébbek az ágyban. Mi nem vagyunk olyan sötétek, mint maguk, oroszok. A francia férfi nem fél napvilágnál szeretkezni.

(mint Nizsinszkij:) Egy délután Szergej Pavlovics értem jött, hogy haza vigyen. Meztelenül feküdtem egy kereveten, rám sütött a nap, fehér párnák vetek körül. August Rodin a szőnyegen aludt, a lábam előtt.

Többet nem mehettem a műterembe. Rodin sosem fejezte be a szobrát.

Zalán Magda fordítása
(Folytatjuk)

Országos Szakmai Címjegyzék

BUDAPEST

I. kerület
?

II. kerület
?

III. kerület
?

IV. kerület
Szűcs Sándor Általános Iskola
A Magyar Fesztivál Balett iskolája
1047 Budapest
Ugró Gyula sor 1-3.
Balett
Tel.: 233-2978

V. kerület
?

VI. kerület
?

VII. kerület
?

VIII. kerület
?

IX. kerület
?

X. kerület
?

XI. kerület
TEMI Fővárosi Művelődési Háza Tánciskolája
1119 Budapest,
Fehérvári út 47.
Igazgató: **Urbán Gyula**
Táncpedagógus:
Benkő Zsófia
Társastáncoktatás,
versenyelőkészítés
a 6-13 év, ill. a 14-20 év
közötti korosztálynak
Tel.: 203-3868

XII. kerület
Csillagszemű gyermektáncgyűttes
Virányosi Közösségi Ház
Budapest, XII.
Szarvas Gábor út 6.
Művészeti igazgató:
Timár Sándor,
Timár Böske
Néptáncoktatás
3 éves kortól
professzionális szintig
Tel./fax: 394-5046
Mobil: 06-309-509 137

XIII. kerület
?

XIV. kerület
?

XV. kerület
?

XVI. kerület
?

XVII. kerület
?

XVIII. kerület
?

XIX. kerület
?

XX. kerület
?

XXI. kerület
?

XXII. kerület
?

XXIII. kerület
?

Baranya megye
?

Bács-Kiskun megye
?

Békés megye
?

Borsod-Abaúj-Zemplén megye
Sárospataki Táncművészeti Iskola
3950 Sárospatak,
Rákóczi út 15.
Megbízott igazgató:
Réthiné Muha Krisztina
Néptánc, modern tánc,
társastánc, balett
Tel.: 06/47/315-872
Fax: 06/47/511-349

Csongrád megye
SZEGED Szeged Táncgyűttes Alapítvány Alapfokú Művészeti Iskola
6722 Szeged,
Kálvária sugárút 14.
Igazgató: **Hábina Péter**
Autentikus magyar néptánc, nemzetiségi táncok, néptáncok
Tel./Fax: 06-62-422-251

Fejér megye
BODAJK Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola
8053 Bodajk, Petőfi S. u. 7.
Néptánc, balett, modern tánc,
társastánc, versenytánc
Tel.: 06-22-410-955

SZÉKESFEHÉRVÁR Alba Régia Táncgyűttes
8000 Székesfehérvár, Malom u. 6.
Műv. vezető: **Botos József**
Néptánc, a magyar nyelvterület táncai
Tel.: 06-22-312-795

Hahn-Kakasné Tombor Tímea
8000 Székesfehérvár,
Kelemen B. u. 85. 3/16.
Néptáncos jelmezek készítése
Tel.: 06-30-207-7036

Győr-Moson-Sopron megye
GYŐR Fencing TSK.
9027 Győr, Toldi út 12.
Vezető tanár:
Horváth Miklós
Társastánc, versenytánc
Tel.: 06-20-957-7461

Heves megye
EGER Egri Alapfokú Művészeti Iskola „Ifjú Tehetségek Műhelye”
3300 Eger,
Kodály Zoltán u. 5.
Modern tánc
Tel.: 06-36-436-106

Hajdú-Bihar megye
DEBRECEN Attitude Táncgyűttes
Vénkerti Alapfokú Művészeti Intézmény
4032 Debrecen, Poroszlai u. 25.
Igazgató:
Pappné Gyulai Katalin
Művészeti vezetők:
Vollay Enikő, Árendás Miklós
Klasszikus balett, dzsessztánc,
modern táncok, sporttánc,
ritmikus sportgimnasztika
Tel.: 06-30-963-7667

●

Valcer Táncstúdió
Valcer Alapfokú Művészeti Iskola
4032 Debrecen, Békessy Béla u. 12.
Igazgató: **Bíró Csaba**
Társastánc, versenytánc,
mazsorett, formáció
Tel.: 06-52-419-113

Jász-Nagykunszolnok megye
?

Komárom-Esztergom megye
?

(Folytatás a 48. oldalon)

(Folytatás a 19. oldalról)

(Ami az ellentétes szerepökük és tulajdonságaik miatt sohasem azonos). E személyes – szinte mágikus – erőnek a változatos használata jelenik meg a Virsky Együttes kifelé irányuló hatásában. A „természetfölötti” virtuozitás igénye korábban a mindenütt jelenlévő természeti környezet kedvező megváltoztatásával összefüggő mágikus hatású szertartásokból maradt meg érzékeltes emlékként. Ne feledjük: a természetfölötti erők hiteles táncos felmutatása egykor hitbeli erőt nyújtott az embereknek a kívánt kedvező természeti/termékenységi változtatás eléréséhez.

* * *

A Virsky Együttes színpompás koreográfiái közül kiemelkedett a katonás emlékeket idéző *zaporozseci kozákok* táncának, lándzsás előadójának tömör, megbonthatatlan, ugyanakkor mozgalmas alakzatokban érvényesülő, erőt sugárzó, színpompás-félelmetes látványa. Felejthetetlenek maradnak számunkra. E műsorszám, mint korábban említettük, új szint, érzelmeket, történelmet és látványt egyszerre nyújt kiváló koreográfiái és előadói egységben, nagyszerű zenei kísérettel és életerőt sugárzó viselettel.

A másik felejthetetlen: a *bábos játék* egyszerre groteszk, szellemes, kiválóan megfogalmazott és előadott műsorszám, amelyben átütően tükröződött az ukrán ember érzelmi világának személyiséget sugárzó, expresszív látványa, személyes virtuozitása és humora. Csak sajnálhattuk, hogy a műsor első részében nem volt valami hasonló, ami kissé megtörhette volna a táncok csillogó, de szükséges látványfolyamatát.

A cigánytáncokban a magyar cigányoktól eltérő archaizmust és eleganciát élvezhettük.

Minden műsorszámában észrevehetően jelen lévő erősségük volt a *gopak*, az ukrán férfitáncok „királya”, amelynek technikai sajátosságaira még visszatérek. Ebben a milióban ez a nagyon régi táncforma újult fel a tengerészethél mindig sok szabad idővel rendelkező fiatalság szórakozásaként, s lett a *tengerészek tánc*a nemcsak a táncosok, de világszerte a nézők kedvence is. A délvidéki Kaproncza vára előtt táncoló kuruc hajdúk is jól ismerték ezt a táncformát, egykor nálunk is szívesen járták. Amíg a *gopak* az ukrán férfitáncok erőssége, addig a női táncokban ez a párhuzam más szinten és halványabban, szükségszerűen *liraiban* jelent meg,

ami a férfiak szokatlan erőteljességét külön is kiemelte. Például a himző nők gyönyörűen kimódolt, kidolgozott koreográfiája is a női táncok lírai hangulatát hordozta, megjelenítve a műsor másik színét, de sajátosságaiban nem kívánt azokkal vetekedni. (A hasonló jelenséget a magyar leánytáncok a mozgás és ének közös együtteségével egyensúlyozzák.)

A kritikus számára külön érdekes összehasonlításra adott alkalmat az orosz tánckép. Az eddig látott orosz táncok látványában számomra eddig a ZSOK koreográfiai megoldása maradt igazán emlékezetes. Ott a koreográfus egy nagyszerű táncos-harmonikás „orosz légény” köré építette föl az egész táncképet. Ezzel vált náluk sajátosan „orosz emberivé” az egész kompozíció levegője. *Itt a balettiskolás gyermekek üde jelenléte volt hasonlóan kiváló és egyben újszerű megoldás.* A közönség nem véletlenül fogadta nagyon melegen igazi élményt nyújtó előadásukat, amellyel megtalálták a szokványos megoldások több-magasabb érzelmi szintre való emelését.

A következő stílusosság mellett lenyűgöző a *technikai felkészítés eredményessége*. A nagyszámú együttes nagyszá-

mú virtuóz táncossal rendelkezik, akik ráadásul többségükben a mai kor kiemelkedően magas alakú táncosai! (A testméret nagysága többletterhet ró a táncosra).

A kiváló teljesítményeket nyújtó táncosok felkészítésének egyik gyökere az egykor széleskörűen ismert guggoló ülés „pihenő” alakváltozatának dinamikus felhasználásában rejlik, amit a *gopak-táncok* a legváltozatosabban fogalmazzák meg. A guggoló ülés megterheli a térd és benne a térdkalács szalagrendszerét, hatszorosára növelve a szalagok feszültségét! Ezt a különleges testtartást – gyermekkorban hasonló rendszeres járás-gyakorlásra váltva – az ugró izmok és szalagok rendkívül felerősödnek, és lehetővé teszik a fejlődő gyermek testi rendszerének, ugrás- és forgóképességének hatóságosabb kialakulását. Ehhez viszont a korai kezdés és a fizikai terhelés sérüléseit elkerülő, folyamatos fokozás szükséges. Mindez jogosan indokolja az együttes mögött kialakult folyamatos képzés fenntartását.

A Virsky Együttesnek csak további sikereket kívánhatunk. Műsoruk nemcsak élményt, kiváló alkotói és előadói teljesítményeket nyújtott, hanem számos, figyelemre méltó üzenetet is közvetített számunkra:

a magyar néptáncművészetben az elmúlt fél évszázad alatt megjelent értékek tisztelésének újragondolását, (mára ugyanis szinte nincs *míh*hez mérnünk mai értékrendünket), a professzionális együttesek tudatosabb utánpótlás-képzésének tartalmi fontosságát, valamint a mindezekhez tartozó szellemi követelmények megfogalmazását. A hazai figyelmeztetések fél százada olvashatók a „Hagyományok Háza” falán, a „*kőbe vésett*” *Hevesi-sorokban*, valahogy így: „*Nem az a fontos, hogy hagyományainkat úgy őrizzük, mint az ór a löportort, hanem úgy, mint a Vesta szüzek a rájuk bízott tüzet, amit folytonosan élesztetni kell!*” A kijeji VIRSKY ebből is példát mutatott!

Falvy Károly

Virsky-Lapinszki: Bohdan Hmelnyicki Hetman zaporozseci csapatainak játéka és táncai
Fotó: Kanyó Béla

Hungary's Leading Dance
Publication

Volume 33
No. 4. 2002

Editor-in-Chief: **Zsuzsa Kaán**

Patrons:

Iván Markó, László Seregi

The Council of Patrons
and the Editorial Board:

Cecília Esztergályos,

Gyula Harangozó,

Gábor Keveházi,

Antal Kricskovics,

Zsuzsa Kún, Myrtil Nádasi,

András Sallay, György Szakály,

Zoltán Zsuráfszki

English translators:

Tamás Kálmán

Assistant:

Dr. Istvánné Hátfalvi

Address of the Editorial office:

H-1035 Budapest,

Kerék u. 34. fszt. 1.

Tel./fax: (36-1) 368-5470

www.vizion.euroweb.hu/danceart

or www.danceart.hu

e-mail: danceart@euroweb.hu

Production and Promotion

Manager:

TRIONFO Bt.

Published by:

**International Dance and Culture
Foundation**

Publisher: **Zsuzsa Kaán**

Printing preparation: **Berkes & Co.**

Printed by:

Gutenberg Press Printinghaus

Printinghaus manager: **Mihály Sisák**

Sponsors of this issue:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

• **Danceart Council of the
National Cultural Fund
Programme**

• **Cultural Committee of the General
Assembly, Municipality of Budapest**

• **AMCO Packaging & Consulting
Company**

• **vizion internet**

HU-ISSN: 0134-1421

The No. 4. issue selects
from dance events prior
to 15 October, 2002.

2	news <u>in hungary</u>
3	news <u>from abroad</u>
	congratulations to our award winners —
4	Awards on the occasion of the 20th of August
5	program suggestions by the national dance theatre —
	festival —
6	Gedeon Dienes: Isadora Duncan International Memory Fest
6	Ferenc Kiss: The Festival of Seven Towers
7	László Diószegi: Railway Station in Brasso
	exhibition guide —
7	Magda Zalán: The "ideal" Female Dancer in the Ludwig Museum
9	topical —
	we inquired... —
10	...Mr Miklós Gábor Kerényi, how lives the Operette and the Musical together in the Operette Theater of Budapest? - Interview by Zsuzsa Kaán
	who are you... —
12	...Raza Hammadi? "I travel with the music, and I search for the spirit of the people in it!" - Interview by Éva Kapusi
14	...Miroslav Vantuh? "We have to breathe Life into every Movement!" -Interview by Zsuzsa Kaán with the artistic director of the VIRSKY Ensemble
	opera box —
16	Györgyi Mátai: International Opera Concert on the BUDAfEST
16	Györgyi Mátai: Opening Night of MACBETH
17	Tamás Kálmán: The "TOSCA" at the BUDAfEST Opera and Ballet Festival

	guest play —
18	* Károly Falvy: The VIRSKY Dance Ensemble at the Margaret Island
20	* Zsuzsa Kaán: 10th World Star Gala at the Opera - with Hungarian Artists
	world mirror —
22	István Hézsó: The Competition (Le Concours) - or Béjart in Paris
26	Magda Zalán: Our fame in the World - Interview with Susanna Egri
	folk dance —
26	László Dezsó: Bathing in the clean Spring
	contemporary folk dance —
27	Nóra Brieber: Valian Lion Hearted - Fairy Tale in Kaposcs
	competition dance —
28	Károly Rollinger: 8th Dance Festival in Zánka
29	Károly Rollinger: Hungarian Championship of Latin Dances és I.D.S.F. Tisza-part Open 2002
30	Károly Rollinger: The 28th International Formation Dance Festival and Hungarian Campship at Miskolc
	dance and politics —
32	Zsuzsa Kaán: The stepchild of the Opera House: the Hungarian National Ballet - Essay in the Media Book 2002
	writing corner —
36	* Norman Allan /Magda Zalán: The Last Dance of Nijinsky - Part 1
39	national professional directory —
41	contents —
42	news <u>in hungary</u>
43	news <u>from abroad</u>
44	excerpts —

Article marked * have an English version

ballet premieres

The **Hungarian National Ballet** organizes its first presentation at the Erkel Theater on **13 November**.

The programme – called **Hommage a Dohnányi** – contains three parts. It is dedicated to the memory of the famous Hungarian pianist and composer: Ernő Dohnányi. The first part is a renewal: **László Seregi's** worldfamous creation: **Variations for a Child Song**, which was made by the same titled Dohnányi work in 1978. We can see the 2 premieres in the middle part. First a modern ballet will be presented, called **Weighty Glidings** by **Attila Egerházi** (he is the artistic director of Ballet Sophianaë), then a ballet from **Lilla Pártay** (Kossuth prize winning ballet artist, choreographer), called **Symphonical Minutes**.

In the third part, the ballet director **Gyula**

Harangozó designed to the programme a funny, rarely played piece of the repertoire: **Six Dances** by **Jiří Kylian/Mozart**.

On **15 November** the **Ballet Sophianaë** holds a world premiere at the chamber stage of the National Theater in Pécs. The ballet director **Gábor Keveházi** composed **Ken Kesey's** famous long short-story: *One flew over the cuckoo's nest* for the modern dance stage. The choreography – which requires a special technical environment and stage techniques – was put on the repertory under the title: **Cockoo Nest**. The 2 assistants of the choreographer were **Tamás Balikó** and the composer **Kristof Weber**.

On the **16 November** the **Győr Ballet** invites the audience to the National Theater of Győr. The whole performance was made by a German guest choreographer: **Alexander Schneider-Rossmly**, who composed 3 one-act dance pieces to the works of 3 Hungarian composers. The title of the performance is **Hungarian Triptych**. The composers are **Béla Bartók**, **György Kurtág** and **György Ligeti**.

folk dance

The **Honvéd Ensemble** holds its first company session of the year on **24 September**. The ensemble – which has great traditions and several sections – organizes 50 performance in each year on important state ceremonies and 250 different performances, which

satisfies the cultural needs of the Hungarian army. Meanwhile they would like to make performances, which are making the cooperation between the different sections easier. Another aim of the ensemble is the entertainment of the younger generations. They would like to make the education of the history and literature more interesting with their play for the students of the elementary and secondary schools.

The different sections – among them the **Honvéd Dance Theater**, under the leading of **Ferenc Novák** artistic director – are making a high-standard artistic work. They represented the Hungarian folk dance culture in numerous tours, for example in France and in Italy.

They are working together with the renewed **Hegedős Ensemble**. The first presentation of them is a folk dance play, called **The Orb – King Mátyás and the Gypsy Girl**, which is a dance-transcript of the successful piece of **Péter Kárpáti**.

It is going to be ready in January 2003.

The **Budapest Dance Ensemble** – under the artistic leading of **Zoltán Zsuráfszki** – is artistically independent, but financially belongs to the Honvéd Ensemble. In the future – as well as in the past – the two groups are acting on the stage several times together. Nowday's repertory contains 2 such productions: **The Danube Rhapsody** and **The Centuries of the Hungarian Dance**.

lindy hop

Chezz Young (70) accepted the invitation of **Gábor Janicsek**, the leader of the **Jumpers TSKE**, and he lead step courses between **8**

and **10 October**. **Franky Manning** (86), the uncrowned king of the swing lead lindy hop courses between **11 and 13 October**. Manning arrived to Budapest from New York, his son arrived from Las Vegas. Both taught 5-6 hours a day with their untiring working ability and fantastic condition. During their stay, they participated in talk shows every night. On the elegant closing party, they organized a stepp-presentation before the participants of the workshop, the audience and the journalists.

ballet award

The Philip Morris Hungary is giving for the 10th time **The Philip Morris Flower Award** in Hungary, in the National Theater on **7 November**. The members of the artistic council of the prize are **Miklós Jancsó**, **Gábor Presser**, **Enikő Eszenyi**, **Márta Metzger**, **János Kiss**, **András Pataki** and **Gábor Hajzer**. The president of the artistic council is **László Seregi**. The prize is specially interesting, because it was handed over first, in autumn 1993 on the 3rd Gala of the "TÁNCMŰVÉSZET" (Danceart) in the Opera House (on the predecessor of the coming Dance Palette-Gala). Then, our gala was called *Dance Artists for the "Dance Art"*.

The own prize of our newspaper: **"europas" Hungarian Dance Award** was also born on this gala evening. But it was not handed over in the same time, so that the profession, the journalists and the audience can't mix it up. The prize of our magazin was handed over first a few month later, in April 1994, on the dance world day, also in the Opera House.

PRAZNIK-ÜNNEP
MARTENICA
 TÁNCGYÜTTÉS
 20. ÉVES
 JUBILEUMI MŰSORA

2002. OKTÓBER 5. 19 ÓRA
 XII. KERÜLETI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT /MOM/
 1124 BUDAPEST, CSÖRSZ U. 18.

VENDÉGEINK:
 NIKOLA PAROV ÉS ZENEKARA,
 A BALKÁN PLAYBOYS
 OGRAZSDENSZKA KITKA ZENEKAR
 /DÉL-BULGÁRIA/
 ALEKSZEJ LESZICSKI, RÓZA BANCSEVA
 RILA ZENEKAR
 VÁNDOR VOKÁL
 KOLO ZENEKAR
 VIZIN ANTUS ÉS BARÁTAI

hungarians in the world

On 20 and 21 July the two great modern dancers, **Kata Péntek** and **Anita Kovács** performed in Rome during the **Estate Romana** (Summer in Rome) programme series, which was the part of an open air festival called **Fontanonestate**. The 3rd dancer was **Csilla Péntek**, she was the director and the dramaturgist also. The first piece of the programme – it contained three dance short-stories – was inspired by a work of the famous Hungarian writer, **Frigyes Karinthy**. The second piece was a performance, a mixture of dance and prose. The third part (**In Myself**) was a modern solo of Kata Péntek.

The Italian audience honored and celebrated the achievements of the Hungarian artists.

I would like to notice, that **Kata Péntek** – who had a great success interpreting the **Aurél Milloss's** version of **The Miraculous Mandarin** in 1996, on the International Mandarin Festival Budapest in the role of the Girl -, plays **on 1 December** in the same piece in the jubilee evening of the Szeged Contemporary Ballet. In the title role – as on the previously mentioned festival – we can see the most authentic Hungarian representative of this version: **György Szakály**.

The "Ballettschule L. & M.G. Nagy" can be connected to Stuttgart. The artistic directors – the Hungarian **Mihály Gábor Nagy** and his wife **Lia Nagy** – started their persistent work to build up a school and a company from the beginning of the seventies, in Germany. (In the sixties we stood behind each other at the « barre » in the classical ballet-lessons of our ballet masters, **Klára Ákos** and **Endre Jeszenszky** in

their ballet school in the **Semmelweis Street – The Editor**.) They managed to organize a ballet company from their students. They presented this team with a great success, accepting the invitation of the **TÁNCFÓRUM** at the Thalia Theater in the early eighties in Budapest.

Mihály Nagy died on 6 August, 1997. Since then **Lia Nagy** is running not only the school. But the original name and logo was kept, and in the present days the education is continuing in 3 studios: two are in Stuttgart, one is in the nearby **Vaihingen**. The mistress, who is continuing the work, what she had started with her husband alone isn't disappointed. Moreover, she participated with her students in a new, important project.

In this spring, the soloists of the Russian National Ballet – under the artistic leadership of the former Bolsoj-soloist **Sergei Radchenko** – played in 9 towns of **Baden-Württemberg**, together with the students of the local

ballet schools at one stage, in the same performance: « Tale Ball ». The series arrived to **Vaihingen** also, where **on 9 March** 95 students of **Lia Nagy** danced

together with the professionals, at the City Hall. They learned some « children parts » of the Russian tale ballets. The dancers of the National Ballet rehearsed together in the **Lia Nagy's** studio in **Vaihingen**, and before the production they made a special presentation from their own programme "1001 – Night".

The cooperation wouldn't realized without the association, which was found by the two ballet masters in 1982. With the help of this – in the previous 20 years – they brought up not less than 27 dancers for the professional ballet stages.

Lia Nagy works very intensive again, because the « Ballettschule L. & M.G. Nagy » celebrates its 25th anniversary **on 17 November**.

We congratulate to this jubilee and wish a lot of success in the future. – The Editorial

new star in miami

Mikhail Ilyin, who was the Silver medal winner of New York International ballet Competition 2000, who was a member of the Boston Ballet under the direction of **Anna Marie Holmes**, made a great step forward in his artistic career. He was not only a Bronze medal winner at Jackson IBC 2002, but he became a principal dancer with the **Miami City Ballet**. Realizing his talent, the ballet director **Mr. Edward Villella** offered him a soloist position a year earlier. Now he is working very hard rehearsing the upcoming year program. He will perform leading roles in the most of the repertoire.

Photo: Christopher Jean-Richard

„Gopak”
Photos: Béla Kanyó

guest play

The VIRSKY Dance Ensemble at the Margaret Island

The Ukrainians – who are the protectors of the spiritual and material values of the Scythian culture, which is very similar to our – can say, that next to their differences, they are the “founding fathers” of the individual Russian culture and world power. Like Pavlo Virsky, the founder-choreographer of the 65 years old, world famous ensemble, would own this historical experiences when he formulated his programme which was presented in Hungary.

The work of the Virsky Ensemble contains many remarkable facts:

- 1) They built into their folklore programme the historical memories of their people with the Cossacks from Zaporozsec.
- 2) The youngests were also able to act remarkable in the pieces. They

- represented the professional work of the ensemble outstandingly.
- 3) The male and female dances showed their skills virtuously and manysidedly and in the same time we could also witness the evidence of the high level every day training.
- 4) The leaders of the Virsky are working on a conscious

value protecting. The successful, old pieces are performed by the nowadays dancers. The students can learn directly from those, who gain the victories. With this they guarantee the stability and the authentic continue of the former results. From the colourful choreographies of the

The Virsky Ensemble in Budapest

Virsky Ensemble the dance of the *Cossacks from Zaporozec* is outstanding. This part shows military memories. They became unforgettable for us. This scene brought new colour, passions, history and view mixed with great choreography magnificent musical, accompaniment and beautiful costumes. Another remarkable piece was the *doll-play*, which was grotesque and funny in the same time. It reflected the humour, the expressivity and individual virtuosity of the Ukrainian people. The next part, the *gipsy dances*, made the archaism and elegance – which is different from the Hungarian gipsies – more enjoyable. In every scene we could see the “Gopak”, the King of the Ukrainian male dances. This old dance form renewed in the *sailor dances*, which is very popular all over the world. As I said, the Gopak is the best male dance, the female dances are much more lyrical. For example, the beautiful choreography of the embroideress also contains the lyrical and playful feeling of the female dances. In the series of the russian dance pictures, which I have seen before, the ZSOK sollution became memorable. There the choreographer built the whole dance scene around a great dancer-accordion player russian man. Here the presence of the boys and girls of the ballet school was remarkable and new in the same time. That’s why the audience gave a hearty welcome to their performance. We wish great success to the VIRSKY Ensemble in the future as well!

Károly Falvay
(pp. 18-19, 40)

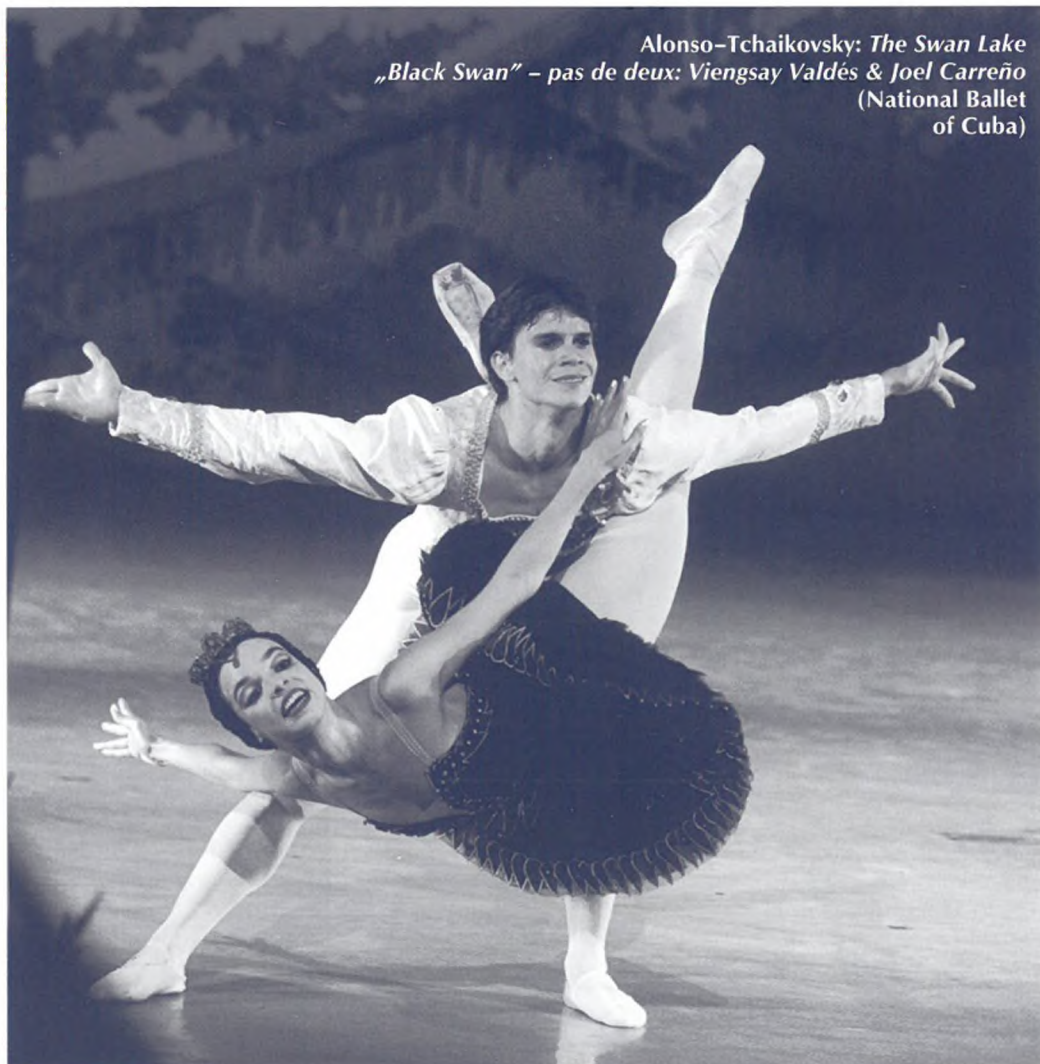
guest play _____

10th World Star Gala at the Opera – with Hungarian Artists

The international Star Gala celebrates its jubilee. On the 14th of September the exacting audience clapped its hands for the 10th time to the artists of the international dance stages, who visited Hungary. The dance event, which was founded in 1993 to the sample of the Etoile Gala in Montreal – was already at the beginning a great idea. Since than, not less, then 107 foreigner soloists introduced at the Opera. The majority of them are famous from Moscow to new York, or from Tokio to

Paris, but without this gala they would have probably never came to Budapest. The organisers enforce a second point of view as well. Namely, to use a part of the receipts to charity aims. Mostly they help on ill children, for example premature infants.(...) A special couple arrived from Cuba! The sympathetic *Joel Carreno* was an outstanding partner. He and *Viensay Valdes* (who remind me to the young Hungarian Ballerina: *Gabriella Lakatos*) gave us unforgettable moments. Especially her great spitz-technique, elevation, fantastic turning ability and explosivness touched the audience, meanwhile her unusually intensive acting was remarkable in the *Coppelia-Pas de deux* and

in the *Black-Pas de deux* of *Swan Lake* (both from *Alonso*).(...) In this years gala, the jury of the critics – *Ildikó Pongor*, the principal dancer of the Hungarian National Ballet, *László Seregi*, the leading* choreographer of the Opera and myself – decided almost unanimously. Although this years assortment (spiced with numerous Hungarian

Alonso-Tchaikovsky: *The Swan Lake* „Black Swan” – pas de deux: Viensay Valdés & Joel Carreño (National Ballet of Cuba)

Naisy-Conte: *Fragments from the Ballet Called Moka*

„Café Français“:
Audrey Hector &
Nicolas Maye
(International artists,
France)

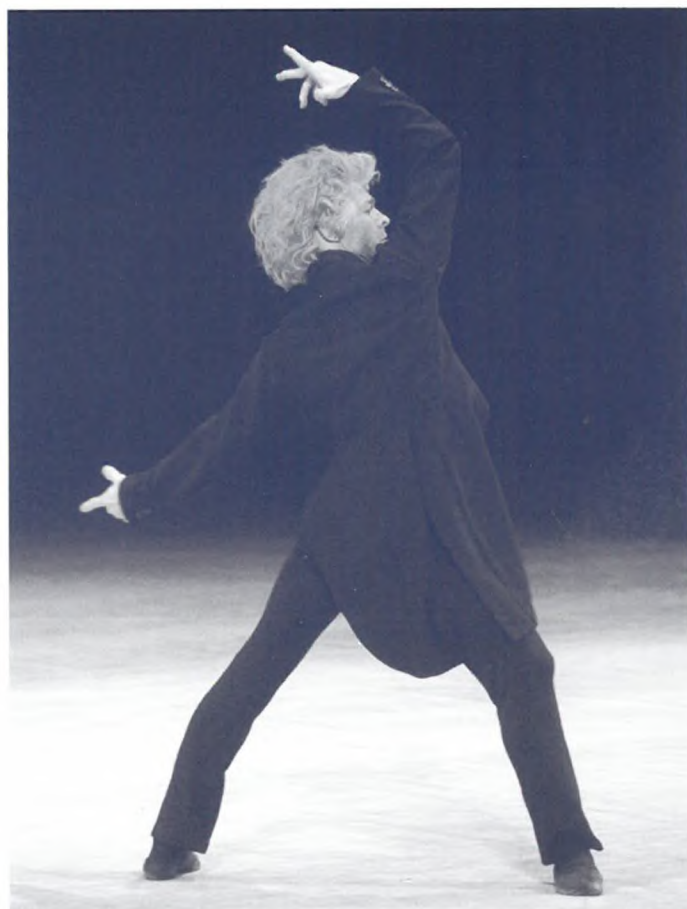
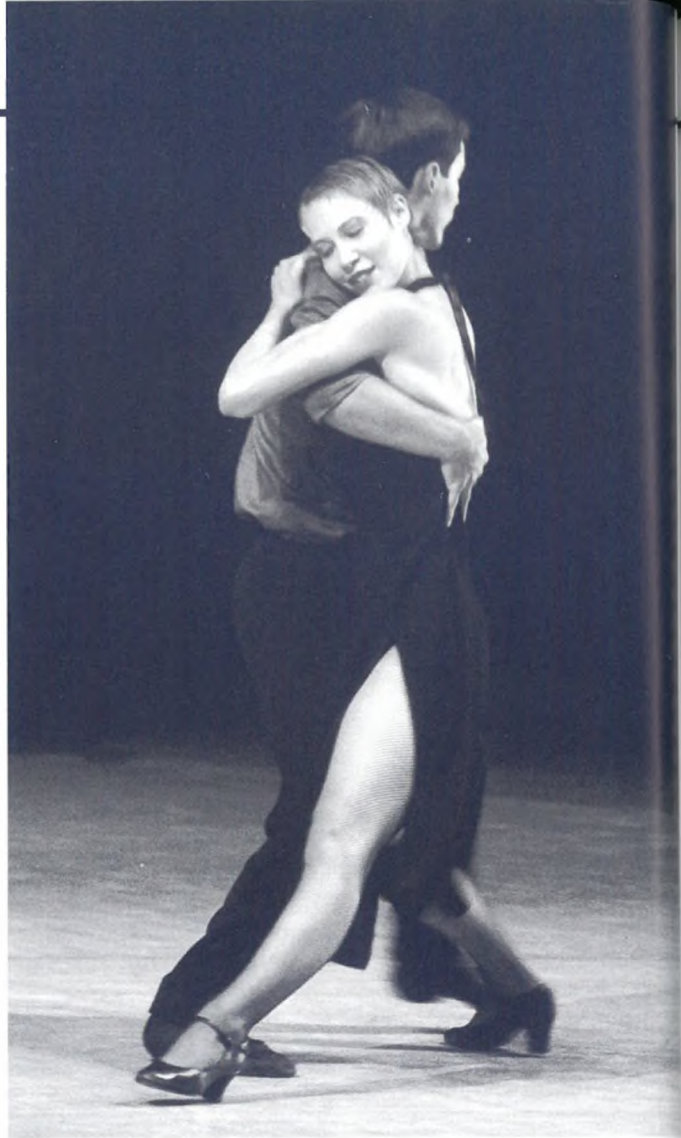
Photos: **Béla Kanyó**

dancers) didn't make our job easier. In the category of best female dancer, the prize went to Rumanian Alina Cojocaru, who dances with Seregi's words as a Sradivari violin. In the category of the best male dancer, the prize went to Dmitri Simkin, who balanced brilliantly on the border of the comicality and tragedy. We perfectly agreed, with the opinion of an other expert: the audience, who's prize was given to the ABT-soloist Carlos Acosta and our leader ballerina: Aleszja Popova.

Zsuzsa Kaán
(pp. 20-21)

Simkin-Wagner:
Keyed Up
Dmitri Simkin
(Oper Wiesbaden,
Germany)
(left down)

Petipa-Adam:
Giselle
Alina Cojocaru
(Royal Ballet, London)
(right down)

readers corner

Norman Allen: The Last Dance of Nijinsky

Nijinsky's Last Dance is a journey into the heart of an artist. It begins with his incarceration in the first of many asylums that will house him for the next thirty years. It ends with a decision – the realization that he can continue to dance, to create, to thrive only if he escapes inside himself where wives, lovers and doctors cannot reach. The plot is an emotional one, through the remembered twists and turns of a difficult life, to ultimate and complete escape.

There are almost no specified stage directions, leaving the onus on the director, actor and designers to create a visual and aural landscape, to discover the splitsecond changes in locale and mood, the need for silence and music.

Nijinsky's Last Dance was developed at Signature Theatre in Washington, DC, where it opened on November 3, 1998, under the direction of Joe Calarco, with Jeremy Davidson as Nijinsky. The production received four Helen Hayes Awards for artistic excellence, including Outstanding Play of 1998.

(...) (as himself at 18:)

Prince Lvov? Your highness, I am so honored. I was working. You must excuse me. I sweat... Yes. Yes. Your letter was, flattering. Of course. I know of your, patronage. No. The dancers speak very highly of you. It's true. I am backstage every night and I see you and your friends in your long black tails. Sometimes you wait in the dressing rooms while we are on stage and you never see the ballet. No, sir. Not you. Your friends though. Some of them. Yes, of course. The dancers are grateful for... The Mariinsky doesn't pay well. I don't understand. Anything? Prince Lvov. Well. I. A piano.

(*Vaslav steps back, as though Prince Lvov has stepped toward him.*)

A very large piano. And I have a brother who is ill. My mother can visit him so seldom. Thank you.

(*Vaslav, again, avoids the advance of Prince Lvov.*)

I am not beautiful like the other boys, sir. I am not attractive. That's kind of you. But when you tire of me. There is a man I would like to meet.

(*Vaslav is himself again.*)

(as himself:) Here was a new world. Vodka and champagne and clubs where there was gambling and private rooms and women. Lvov and I would arrive together then separate while he gambled and drank and sat with beautiful women on his lap and I wandered the halls with boys like myself, dancers and actors and handsome whores. I lost my virginity to a young woman who was purchased for me, filling her as Lvov walked into the room, to send her away and take me himself. A prince, Lvov, like Albrecht in *Giselle*, ready to woo whatever crossed his path. Mamasha and Bronia liked my Prince Albrecht-Lvov. He was kind to them. We got our piano, and Bronia an evening gown.

(*Vaslav becomes the young Bronia Nijinska, at an elegant ball.*)

(as Bronia:) He truly is a prince to give me such a dress. I wish I knew how to flirt, Vatsa. Why don't you teach me? You're so good at it. So efficient. The entire audience you flirt with, like casting a great net. It's shocking the way you dance; you must teach me. Shall we dance together, Vatsa? When we're old? When we're thirty? A charity benefit. Brother and sister reprise their greatest roles. I'll dance *Giselle* and you'll dance *Hilarion*. You'll be too old for Albrecht by then. Who's that watching us?

No. The fat one, over there. It isn't! Him? He's coming this way.

(*Bronia is gone. Nijinsky portrays Diaghilev.*)

(Diaghilev:) Vaslav Fomitch Nijinsky. Of course I know who you are. Don't be silly. I am Sergei Pavlovitch Diaghilev and I know absolutely everybody and everything there is to know about them. The young lady who fled upon my approach is Bronia Nijinska, your beloved sister upon whom you dote and who shows some small promise as a dancer. But I did not cross the dreary floor of this dreary ballroom to talk about women. I came to talk about you. I was at your graduation, Vaslav Fomitch, and saw you dance, like no Russian before you. Like a knight riding into battle for his lady love, like some great cause to be fought. As though you were out to conquer gravity itself. You like that? Yes. But what a waste. Why? Why? What a silly question. Because of the dances that you are asked to perform, holding up some aging ballerina. Like being prince consort and never king. It will never change here in Russia. The ballerina will always stand in your light. She will always catch the roses and your dances will always remain earthbound when they should be written in the air. You will have new ballets. New roles to play. No more foppish princes with long curls. For you: Anything you want. Anything you can imagine. Come. (as though Vaslav has hesitated to follow) Come! It's all right. Lvov asked me to take you home.

(*Nijinsky is himself again.*)

(as himself:) I want to dance again. I am Nijinsky. Nijinsky who travels to Paris with Sergei Pavlovitch Diaghilev and is made a great, shooting star in the new ballets of Michel Fokine. I am Nijinsky who brings his great war to Paris and wins again and again, in battles named

Scheherezade and Harlequin and Narcisse and, and, and Petrouchka.

I am Nijinsky. I am Nijinsky who steps across the stage and shows no sign of preparation but who, in an instant, is airborne. Nijinsky who seduces the air itself so that it holds him aloft, so that particles of air rush together for the honor of caressing his legs as they lift him high above the beauty of Karsavina, above the gaze of the masses. Nijinsky who needs five men standing in the wings, arms linked, to protect him, to stop him from flying into the wall, when the victory is won and gravity holds sway, when he flies out the window in *Le Spectre de la Rose* and realizes that he must come down again.

The audience shouts with amazement. They look for the wires hidden in my rose petals. There is no feeling like this. To leave the stage, to soar into magic darkness, feeling the tense muscles of the legs. This is not magic. This is hard work. To lose yourself in the night and land suddenly in the arms of strong men.

(*He moves through a series of poses as the Rose.*)

I am the Rose. Supple, bending to the breeze and the kiss of Karsavina's lips. I am the Rose, my thorns clipped short. I am the Rose, a dream of a young girl, of Tamara Karsavina. Karsavina! When she danced, sometimes, you could feel the dark of the Russian winter but in Tamara's Russia there was always a lighted window in the distance. (...)

(pp. 36–38, to be continued)

Nógrád megye

?

Pest megye

?

Szabolcs-Szatmár Bereg megye

Qn Balett Magán Alapfokú Művészeti Iskola

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.
Balettmester: **Feketéné Kun Ildikó**
Klasszikus balett, karektertánc, történelmi társastánc, dzsesszbalett
Tel.: **06-42-490-872**

PRIMAVERA Balettegység

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.
Balettmester, koreográfus:
Feketéné Kun Ildikó
Tel.: **06-42-490-872**

Somogy megye

?

Tolna megye

PAKS

Városi Művészeti Iskola Paks
7030 Paks, Deák Ferenc u. 9.
Igazgató: **Hartmann József**
Művészeti vezető: **Szarka Gitta**
Balett
Tel.: **06-75-510-135**

Vas megye

SZOMBATHELY

Homo Ludens Zenés Színpad
9700 Szombathely, Ady tér 5.
Musical előadások tánctételei
(show dance, jazz balett stb.)
Tel.: **06-20-344-6957**

Veszprém megye

?

Zala megye

?

ADATLAP a szakmai hirdetéshez:

A csoport neve: _____

Intézmény neve: _____

Címe: _____

Telefon: _____ Fax: _____

e-mail: _____

Mester/nő(k) neve: _____

Táncfajták: _____

Szint:* *kezdő, haladó, professzionális* Korhatár (tól-ig) _____ év

*A megfélemlőt kérjük aláhúzni!

Korosztály:* *gyerek, ifjúsági, felnőtt*

Az intézmény igazgatójának/vezetőjének neve: _____

Vállalom, hogy a hirdetés díját

- 1 alkalomra bruttó **5000,-** Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 1x ingyen felkerül az internetre is
- 3 alkalomra bruttó **15000,-** Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 3x ingyen felkerül az internetre is + **50%-kal** olcsóbban, **3000 forintért** bekerülünk a Szakmai Címjegyzékbe is
- 6 alkalomra bruttó **30000,-** Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 6x ingyen felkerül az internetre is + **100%-kal** olcsóbban, **0 forintért** bekerülünk a Szakmai Címjegyzékbe!

P. H.

hivatalos aláírás

Qn Balett Magán Alapfokú Művészeti Iskola

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.

Balettmester:
Feketéné Kun Ildikó

- Klasszikus balett
- karektertánc
- történelmi társastánc
- dzsesszbalett

5 éves kortól 20 éves korig

Tel.: **06-42-490-872**

ATTITUDE TÁNCEGYÜTTES

4032 Debrecen, Poroszlai út 25.

Vénkert Általános Iskola és Művészetoktatási Intézmény

Mesterek: **VOLLAY ENIKŐ** **ÁRENDÁS MIKLÓS**

Klasszikus balett, modern táncok, sporttáncok, ritmikus sportgimnasztika
Gyermek-, ifjúsági és felnőttoktatás 3 éves kortól kezdő, haladó és professzionális szinten

Telefon (mobil): **06-309-637-667** (Vollay Enikő)
Iskolaigazgató: **Pappné Gyulai Katalin**

CSILLAGSZEMŰ GYERMEKTÁNCEGYÜTTES

Virányosi Községi Ház
Budapest, XII. Szarvas Gábor út 6.

Művészeti igazgató:

* **Timár Sándor** *
* **Timár Böske** *

Néptáncoktatás

3 éves kortól
professzionális szintig

Tel./fax: 394-5046 • Mobil: 06-309-509 137

A Magyar Fesztivál Balett iskolája

Markó Iván szakmai irányításával

Szűcs Sándor Általános Iskola
1047 Budapest Ugró Gyula sor 1-3.

Balettmesterek:

Nyári Gábor,
Issovits István

Balettoktatás 7-10 éves korú
gyerekeknek, kezdő szinten

Tel.: **233-2978**, fax: **230-8864**

e-mail: **szucsisk@matavnet.hu**
Iskolaigazgató: **Lévai András**

GUTENBERG PRESS

Kommunikáció

Reklámügynökség • Marketing • Nyomda

GUTENBERG PRESS Kommunikációs RT. – BUDAPEST

H-1033 KASZÁSDÚLŐ U. 2. TELEFON: 437-4100, TELEFON/FAX: 437-4121